

**T.C.
IŞIK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

Ceyhun KAHVECİ

**EBEVEYNLEŞME VE KIRILGAN NARSİZM
ARASINDAKİ İLİŞKİDE KENDİLİKNESNESİ
İHTİYAÇLARININ ARACI ETKİSİ VE SAVUNMA
MEKANİZMALARININ DÜZENLEYİCİ ETKİSİ**

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Buket ÜNVER**

İSTANBUL, Ocak 2025

**T.C.
IŞIK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**Ceyhun KAHVECİ
(22PSKO5006)**

**EBEVEYNLEŞME VE KIRILGAN NARSİZM
ARASINDAKİ İLİŞKİDE KENDİLİKNESNESİ
İHTİYAÇLARININ ARACI ETKİSİ VE SAVUNMA
MEKANİZMALARININ DÜZENLEYİCİ ETKİSİ**

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Buket ÜNVER**

İSTANBUL, Ocak 2025

**T.C.
IŞIK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**Ceyhun KAHVECİ
(22PSKO5006)**

**EBEVEYNLEŞME VE KIRILGAN NARSİZM
ARASINDAKİ İLİŞKİDE KENDİLİKNESNESİ
İHTİYAÇLARININ ARACI ETKİSİ VE SAVUNMA
MEKANİZMALARININ DÜZENLEYİCİ ETKİSİ**

Tezin Savunulduğu Tarih: 30 Ocak 2025

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Buket ÜNVER / T.C. Işık Üniversitesi

Diğer Jüri Üyeleri:

Doç. Dr. Berna AKÇINAR / T.C. Işık Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Kadir ÖZDEN / T. C. İstanbul Kültür Üniversitesi

İSTANBUL, Ocak 2025

ÖZET

EBEVEYNLEŞME VE KIRILGAN NARSİZM ARASINDAKİ İLİŞKİDE KENDİLİKNESNESİ İHTİYAÇLARININ ARACI ETKİSİ VE SAVUNMA MEKANİZMALARININ DÜZENLEYİCİ ETKİSİ

Bu araştırmada ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin aracı etkisi ve savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın örneklemini, 18-65 yaş aralığındaki 308 gönüllü katılımcıdan (228 Kadın, 80 Erkek) oluşmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda katılımcılara Sosyodemografik Bilgi Formu, Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeği – Yetişkin Formu, Patolojik Narsisizm Envanteri, Kendiliknesnesi İhtiyaçları Envanteri, Savunma Biçimleri Testi sunulmuştur. Araştırma verilerini analiz etmek amacıyla Pearson Korelasyon, Bağımsız İki Örneklem T-test, ANOVA analizleri ve Process Makro Model 5 analizleri yapılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre kırılğan narsisizm düzeyinin cinsiyete göre farklılaştığı, kadınların erkeklere göre daha yüksek düzeyde kırılğan narsisizme sahip olduğu bulunmuştur. Kırılğan narsisizm ile yaş arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmış, yaş arttıkça kırılğan narsisizm düzeyinin azaldığı bulunmuştur. Ebeveynleşme düzeyinin cinsiyete göre farklılaştığı, kadınların erkeklere göre daha yüksek genel ve kardeş odaklı ebeveynleşme düzeylerine sahip oldukları bulunmuştur. Process Model 5 analizlerine göre hem genel ebeveynleşme hem de kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma - idealizasyon - ikizlik ihtiyacına yaklaşma ve idealizasyon - ikizlik ihtiyacından kaçınmanın anlamlı aracılık etki gösterdiği ancak aynalanma ihtiyacından kaçınmanın anlamlı aracılık etki göstermediği saptanmıştır; tüm modellerde savunma mekanizmalarının (matür, nevrotik,

immatür) anlamlı düzenleyici etki etmediği görülmüştür. Son bölümde analizler sonucu elde edilen bilgiler literatür ışığında tartışılmıştır, çalışmanın kısıtlılıklarına değinilmiş ve gelecek çalışmalar için önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveynleşme, Kırılgan Narsisizm, Kendiliknesnesi İhtiyaçları, Savunma Mekanizmaları

ABSTRACT

THE MEDIATING ROLE OF SELF-OBJECT NEEDS AND THE MODERATING ROLE OF DEFENSE MECHANISMS IN THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTIFICATION AND VULNERABLE NARCISSISM

In this study, the mediating effect of orientation towards selfobject needs and the moderating effect of defense mechanisms in the relationship between parentification and vulnerable narcissism were examined. The sample of this study consists of 308 voluntary participants aged between 18 and 65 (228 women, 80 men). This study used the Sociodemographic Information Form, the Parentified Child Scale- Adult Version, the Pathological Narcissism Inventory, the Self-Object Needs Inventory, and the Defense Style Questionnaire. Pearson Correlation, T-test, ANOVA and Process Macro Model 5 analyses were used to analyze the data.

According to the research results, the level of vulnerable narcissism was found to differ by gender; women were found to have higher levels of vulnerable narcissism than men. A negative significant correlation was found between vulnerable narcissism and age; it was found that the level of vulnerable narcissism decreased as age increased. The level of parentification was found to differ by gender; women were found to have higher levels of general and sibling-focused parentification than men. According to Process Model 5 analysis, approach orientation toward mirroring, idealization/twinship, and avoidance orientation from idealization/twinship had a significant mediating effect on the relationship between both general parentification and sibling-focused parentification and vulnerable narcissism. However, avoidance orientation from mirroring did not have a significant mediating effect. Additionally, it was found that defense mechanisms (mature, neurotic, immature) did not have a significant

moderating effect in all models. In the last section, the findings are discussed within the scope of the literature.

Keywords: Parentification, Vulnerable Narcissism, Self-object Needs, Defense Mechanisms

TEŞEKKÜR

Gerek yüksek lisans ve gerek tez süreçlerimde bilgisi ve perspektifiyle zihnimi aydınlatan, terapistleliğime ve yaşamıma pek çok değer katan tez danışmanı hocam Dr. Öğr. Üyesi Buket Ünver'e teşekkür ederim. Yoluma devam ederken zihnimde bir sesiniz var hocam, minnettarım.

İlgisi ve çalışma azmi ile bizlere örnek olan Doç. Dr. Berna Akçınar'a öğrettikleri ve destekleri için çok teşekkür ederim. Tez jürimde yer almayı kabul eden ve kıymetli katkılarını sunan Dr. Öğr. Üyesi Kadir Özden'e çok teşekkür ederim. Lisans ve yüksek lisans süreçlerimde kendilerinden pek çok kıymetli erdem ve bilgi öğrendiğim tüm hocalarıma emekleri için minnettarım.

Yaşamımda şüphesiz en büyük destekçim olan, tüm olumsuzluklarda beni güçlendiren, ilgileri ve sabırlarıyla kapsayan aileme çok teşekkür ederim. Hayallerimin peşinden giderken beni daima destekleyen annem Elif Kahveci ve babam Dursun Kahveci'ye, muziplikleri ve bakış açılarıyla beni neşelendiren kardeşlerim Cemil Kahveci ve Emir Kahveci'ye minnettarım, iyi ki varsınız. Bilgeliğiyle kapsayan ve bana en güzel örnek olan anneannem Hava Koç'a ve dedem İsmail Koç'a teşekkür ederim. Desteği, ilgisi ve sabrı ile bana daima iyi gelen teyzeme, dayıma ve kuzenlerime çok teşekkür ederim.

Lisans sürecimden yeni mezun biri olarak başladığım Psikodrama yolculuğumda desteklerini her daim hissettiğim, beraber gülüp üzüldüğümüz grubum İstanbul-54'e ve çok kıymetli hocam Neşe Karabekir'e minnettarım.

Arkadaşlığıyla beni her daim destekleyen, kendisinden pek çok şey öğrendiğim kıymetli arkadaşım Eslem Soylu'ya teşekkür ederim. Yüksek lisans sürecimin her aşamasında beraber yol almaktan keyif aldığım, sürecimin bana kattığı en güzel kıymetlerden olan arkadaşlarım Buse Okandan ve Merve Ağırbaşı'ya çok teşekkür ederim.

Ceyhun KAHVECİ

Çocukların çocuk kalabilmeleri dileğiyle

İÇİNDEKİLER

	<u>SAYFA NO</u>
ONAY SAYFASI	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR	vi
İTHAF	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
BÖLÜM 1	1
1. GİRİŞ	1
BÖLÜM 2	3
2. LİTERATÜR.....	3
2.1 ÇOCUKLUK DÖNEMİ SUİSTİMALİ.....	3
2.2 EBEVEYNLEŞME	4
2.3 NARSİSİZM	9
2.3.1 Narsisistik Kişilik Bozukluğu	10
2.3.2 Kırılgan Narsisizm	11
2.3.3 Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm İlişkisi	13
2.4 KENDİLİK PSİKOLOJİSİ	15
2.4.1 Kendilik Psikolojisine Göre Narsisizm	18
2.4.2 Kendiliknesnesi İhtiyaçları ve Ebeveynleşme	27
2.5 SAVUNMA MEKANİZMALARI	28
2.5.1 Matür (Olgun) Savunma Mekanizmaları	29
2.5.1.1 Yüceltme (Sublimation).....	29
2.5.1.2 Mizah (Humor).....	29
2.5.1.3 Beklenti (Anticipation)	30

2.5.1.4 Baskılama (Suppression)	30
2.5.2 Nevrotik Savunma Mekanizmaları	30
2.5.2.1 Yapma-Bozma (Undoing).....	31
2.5.2.2 Psödo-altruizm (Altruism).....	31
2.5.2.3 İdealleştirme (Idealization).....	31
2.5.2.4 Karşıt tepki geliştirme (Reaction formation)	32
2.5.3 İmmatür (İlkel/Olgunlaşmamış) Savunma Mekanizmaları	32
2.5.3.1 Yansıtma (Projection)	32
2.5.3.2 Pasif saldırganlık (Passive aggression).....	33
2.5.3.3 Dışa vurma (Acting out)	33
2.5.3.4 Yalıtma (Isolation).....	33
2.5.3.5 Değersizleştirme (Devaluation)	34
2.5.3.6 Aşırı geri çekilme / Otistik fantezi (Autistic fantasy)	34
2.5.3.7 İnkâr (Denial)	34
2.5.3.8 Yer değiştirme (Replacement)	35
2.5.3.9 Disosiyasyon (Dissociation)	35
2.5.3.10 Bölünme (Splitting)	35
2.5.3.11 Rasyonalizasyon (Rationalization)	35
2.5.3.12 Bedenselleştirme (Somatization)	36
2.5.4 Narsisizm ve Savunma Mekanizmaları	36
2.6 ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	38
2.7 ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	38
BÖLÜM 3	40
3. YÖNTEM	40
3.1 ÖRNEKLEM	40
3.2 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	44
3.2.1 Bilgilendirilmiş Onam Formu	44
3.2.2 Sosyodemografik Bilgi Formu	44
3.2.3 Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeği – Yetişkin Formu	44
3.2.4 Patolojik Narsisizm Envanteri (PNE).....	45
3.2.5 Kendiliknesesi İhtiyaçları Envanteri (KİE).....	46
3.2.6 Savunma Biçimleri Testi (SBT).....	47
3.3 İŞLEM YOLU.....	48
3.4 VERİ ANALİZİ	48
BÖLÜM 4	50
4. BULGULAR	50
4.1 ÖLÇEKLERİN PSİKOMETRİK ANALİZLERİ	50

4.1.2 Ölçeklerin Betimsel Analizleri	51
4.2 KIRILGAN NARSİSİZMİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	52
4.2.1 Kırılğan Narsisizmin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi .53	
4.2.2 Kırılğan Narsisizmin Yaşa Göre İncelenmesi	53
4.3 GENEL EBEVEYNLEŞMENİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	54
4.3.1 Genel Ebeveynleşmenin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi	54
4.3.2 Genel Ebeveynleşmenin Kardeş Sıralaması Değişkenine Göre İncelenmesi	55
4.3.3 Genel Ebeveynleşmenin Annenin Fiziksel Kronik Rahatsızlığının Varlığı Değişkenine Göre İncelenmesi.....	56
4.3.4 Genel Ebeveynleşme ile Maddi İhtiyaçların Karşılama Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi.....	57
4.4 KARDEŞ ODAKLI EBEVEYNLEŞMENİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ	58
4.4.1 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi	58
4.4.2 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Kardeş Sıralaması Değişkenine Göre İncelenmesi.....	59
4.4.3 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Annenin Fiziksel Kronik Rahatsızlığının Varlığı Değişkenine Göre İncelenmesi.....	60
4.4.4 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ile Maddi İhtiyaçların Karşılama Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi	60
4.5 DEĞİŞKENLER ARASI KORELASYON ANALİZİ	61
4.6 PROCESS İLE ARACI VE DÜZENLEYİCİ ETKİ ANALİZLERİ	65
4.6.1 PROCESS ile Genel Ebeveynleşme Modellerine Dair Analizler	68
4.6.2 PROCESS ile Kardeş Odaklı Ebeveynleşme Modellerine Dair Analizler	80
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	96
KAYNAKLAR	113
EKLER.....	135
EK.A BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	135
EK.B SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	137
EK.C EBEVEYNLEŞTİRİLMİŞ ÇOCUK ÖLÇEĞİ - YETİŞKİN FORMU ÖRNEK MADDELER.....	140
EK.E KENDİLİKNESNESİ İHTİYAÇLARI ENVANTERİ (KİE)	143

EK.F SAVUNMA BİÇİMLERİ TESTİ (SBT-40).....	146
ÖZGEÇMİŞ	151

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 4.1** Genel Ebeveynleşme ile Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracı Etkisi ve Matür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etkisi.....70
- Şekil 4.2** Genel Ebeveynleşme ile Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracı Etkisi ve Nevrotik Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etkisi.....74
- Şekil 4.3** Genel Ebeveynleşme ile Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracı Etkisi ve İmmatür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etkisi.....78
- Şekil 4.4** Kardeş Ebeveynleşme ile Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracı Etkisi ve Matür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etkisi.....82
- Şekil 4.5** Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ile Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracı Etkisi ve Nevrotik Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etkisi87
- Şekil 4.6** Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ile Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracı Etkisi ve İmmatür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etkisi92

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1 Örneklemin Sosyo-Demografik Özelliklerine Dair Değerler	41
Tablo 3.2 Ölçeklerin Normallik Dağılımlarına Dair Değerler	49
Tablo 4.1 Ölçeklerin Güvenirlik Dağılımlarının İncelenmesine Dair Değerler	51
Tablo 4.2 Değişkenlere Yönelik Betimleyici Değerler	52
Tablo 4.3 Kırılgan Narsisizmin Cinsiyete Göre İncelenmesine Dair Değerler	53
Tablo 4.4 Kırılgan Narsisizmin Yaşa Göre İncelenmesine Dair Değerler	53
Tablo 4.5 Genel Ebeveynleşmenin Cinsiyete Göre İncelenmesine Dair Değerler	55
Tablo 4.6 Genel Ebeveynleşmenin Kardeş Sıralaması Değişkenine Göre İncelenmesine Dair Değerler	56
Tablo 4.7 Genel Ebeveynleşmenin Annenin Fiziksel Kronik Rahatsızlığın Varlığına Göre İncelenmesine Dair Değerler	56
Tablo 4.8 Genel Ebeveynleşmenin Maddi İhtiyaçların Karşılama Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine Dair Değerler	57
Tablo 4.9 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Cinsiyete Göre İncelenmesine Dair Değerler.....	59
Tablo 4.10 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Kardeş Sıralaması Değişkenine Göre İncelenmesine Dair Değerler.....	60
Tablo 4.11 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Annenin Fiziksel Kronik Rahatsızlığının Varlığına Göre İncelenmesine Dair Değerler	60
Tablo 4.12 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Maddi İhtiyaçların Karşılama Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine Dair Değerler	61
Tablo 4.13 Değişkenler Arası Korelasyon Analizine Dair Değerler.....	64
Tablo 4.14 PROCESS ile Genel Ebeveynleşmeye Dair Aracı ve Düzenleyici Etki Modelleri.....	66
Tablo 4.15 PROCESS ile Kardeş Odaklı Ebeveynleşmeye Dair Aracı ve Düzenleyici Etki Modelleri.....	67
Tablo 4.16 Genel Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracılık Etkisi	71
Tablo 4.17 Genel Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Matür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etki Analizleri	72
Tablo 4.18 Genel Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracılık Etkisi	75
Tablo 4.19 Genel Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Nevrotik Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etki Analizleri.....	76

Tablo 4.20 Genel Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracılık Etkisi	79
Tablo 4.21 Genel Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide İmmatür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etki Analizleri	80
Tablo 4.22 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Aracılık Etki Analizi	84
Tablo 4.23 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Matür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etki Analizleri	84
Tablo 4.24 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Aracılık Etki Analizi	89
Tablo 4.25 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Nevrotik Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etki Analizleri	89
Tablo 4.26 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Aracılık Etki Analizi	94
Tablo 4.27 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide İmmatür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etki Analizleri.....	94

KISALTMALAR LİSTESİ

EO-G: Genel Ebeveynleşme

EO-K: Kardeş Odaklı Ebeveynleşme

PNE-K: Kırılgan Narsisizm

KIE-Y: Aynalanma, İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yaklaşma

KIE-IİK: İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarından Kaçınma

KIE-AK: Aynalanma Kendiliknesnesi İhtiyacından Kaçınma

SBT-M: Matür Savunma Mekanizmaları

SBT-N: Nevrotik Savunma Mekanizmaları

SBT-I: İmmatür Savunma Mekanizmaları

APA: Amerikan Psikiyatri Birliği (American Psychiatric Association)

DSM: Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı (Diagnostic and statistical manual of mental disorders)

WHO: Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)

SPSS: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı (Statistical Package for the Social Sciences)

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Yenidoğan bebekler hali hazırda var olan bir kendilik ile değil, mizaçları, fiziksel özellikleri, ilişki kurabilme, kendiliklerini var edebilme kapasiteleri ile dünyaya gelirler. Kendilik, öteki ile olan ilişkisindeki deneyimlerle şekillenir (Kohut, 1971). Bu bağlamda, ilk öteki olan ebeveynler ile olan deneyimlerin niteliği kendiliğinin sağlıklı ve bir bütünlük içerisinde mi yoksa zarar görmüş ve bütünlüğü bozulmuş olarak mı şekilleneceğini belirler. Ebeveynlerin evlatlarına bakarken gözlerinde oluşan parıltı çocuğun öz değer hissini gelişimi ve içsel öz saygısının oluşup sağlıklı ve bütün bir kendilik gelişimi için önemlidir. Öte yandan parıltının yokluğunda, çocuğun öz değer, öz güven gelişimi ve dolayısıyla kendilik gelişimi de zedelenmektedir (Baker & Baker, 1987).

Ebeveynleşme, çocukların kendi ihtiyaçlarını yok sayarak ebeveynlerinin ihtiyaçlarını karşılamaya öncelik vermesi, gelişim düzeyiyle orantılı olmayan sorumluluklar üstlenmesidir (Boszormenyi-Nagy & Spark, 1973; Chase, 1999; Hooper, 2007; Kerig, 2005). Ebeveynleşen çocuk ilk öteki olan ebeveyniyle ilişkisinde ihmal edilmekte, ihtiyaçları görülmemektedir. Böylece çocuğun kendiliği yetişkinlerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere şekillenmektedir (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973). Ebeveynleşme çocuğun gerçek kendiliğinin gelişimini baltalayabilir, şiddetli gelişimsel duraklamalara, psikopatolojilere, kendilik bozukluklarına yatkınlığa sebebiyet verebilir (Baker & Baker, 1987; Boszormenyi-Nagy & Spark, 1973; Karpel, 1976). Bu bozukluklardan birisi de kırılabilir narsisizmdir. Kırılabilir narsisizm, içten içe büyüklenmeci ve görkemli fanteziler kurma ve bu fantezileri kurmaktan suçluluk duyma, çekingenlik, ön plana çıkmak ve ilgi odağı olmak istememeyi içermektedir (Erten, 2015; Gabbard, 1983 & 1989). Kırılabilir narsisizmde tıpkı ebeveynleşen bir çocuğun yaptığı gibi ötekinin ihtiyacını önceleyip aşırı

fedakarlıklarda bulunma mevcuttur. Müttevazılığı aşırılık içerisinde yaşayan bu kişiler ötekinin ihtişamını inşa ederler (Erten, 2015).

Savunma mekanizmaları yaşamın erken yaşam dönemlerinde, her kişinin yaşam öyküsü özelinde farklı olarak gelişir ve kişilik işleyişinin anlaşılmasında önem taşır (Cramer, 1991). Ebeveynleşmiş bireylerin hepsi bu deneyimi aynı olarak deneyimlememektedir (Aldridge, 2006; DiCaccavo, 2006; Jurkovic, 1997). Ebeveynleşme deneyimini çeşitli faktörler şekillendirdiğinden yetkinliğe yansımaları da çeşitli olabilir (Jurkovic, 1997). Erken yaşam öyküsünün savunmaların gelişiminde rol oynaması bakımından (Cramer, 1991; McWilliams, 2020), mevcut çalışmada ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının rol oynayabileceği düşünülmektedir.

BÖLÜM 2

2. LİTERATÜR

2.1 ÇOCUKLUK DÖNEMİ SUİSTİMALİ

Çocukluk dönemi suistimali, çocuğun sağlığına, gelişimine, hayatta kalabilmesine ve onurunu zedeleyen fiziksel, duygusal, cinsel istismara ve ihmale maruz kalmasıdır. Dünya Sağlık Örgütü, yaşları 2-4 arasındaki her dört çocuktan üçü bakım verenleri tarafından fiziksel ve/veya psikolojik şiddet gördüğünü bildirmektedir. Çocukluk dönemi suistimali çocuğun erken dönem beyin gelişimine zarar vermesinden dolayı yetişkinlik yaşamlarında fiziksel, psikolojik ve davranışsal sağlık sorunları deneyimleme riskleri fazladır (WHO, 2022). Travma üzerine yapılan araştırmalar, çocukluk dönemi travmalarının, çocukluğun nörobiyolojik olarak en savunmasız, kendine-ötekine-dünyaya dair bilişlerinin henüz gelişmekte olduğu bir dönemde yaşanması bakımından ve genellikle kötü muamelenin çocuğun ilişki içinde olduğu bireylerden (ebeveynler, bakım verenler, akrabalar, akranlar gibi) gelmesi nedeniyle yetişkinlik döneminde yaşanan travmalardan daha kalıcı hasarlar bıraktığını göstermektedir (Briere & Scott, 2021). Bu çocukluk dönemi suistimal ve ihmalinin bıraktığı hasarlardan bazıları bilişsel ve duygudurum bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu belirtileri, yakın ilişkilerde zorlanma, kimlik ve bağlanma sorunlarıdır (Briere & Rickards, 2007; Bureau, Martin, & Lyons-Ruth, 2010; Gal, Levav, & Gross, 2011; Messman & Coates, 2007; Pechtel & Pizzagalli, 2011; Pratchett & Yehuda, 2011).

Çocukluk dönemi suistimali tanımlanması ve incelenmesi zor ve karmaşık bir kavram olsa da literatürde güçlü bir görüş birliği de mevcuttur (WHO, 2022; Mehta ve ark., 2023). Çocukluk dönemi suistimalinin iki genel başlığı istismar ve ihmalden oluşmaktadır (WHO, 2022). Çocukluk dönemi istismarı çocuğa zarar veren eylemleri içerirken ihmal çocuğun gereksinimlerinin

karşılanmamasıdır. Çocukluk dönemi suistimalinin dört alt türü vardır: (1) fiziksel istismar (physical abuse), (2) psikolojik/duygusal istismar (psychological/emotional abuse), (3) cinsel istismar (sexual abuse) ve (4) ihmaldir (neglect) (Gonzalez ve ark., 2023). Fiziksel istismar, genellikle bakım veren tarafından çocuğa güç uygulamasını içerirken (WHO, 2006); cinsel istismar, çocuğa yönelik temas içeren ve/veya temas içermeyen cinsel eylemleri içermektedir (Mathews & Collin-Vézina, 2019). Duygusal/psikolojik istismar, çocuğa yönelik utandırma ve aşağılama gibi düşmanca davranışları, çocuğun ihtiyaçlarına kayıtsız kalmak gibi duygusal ulaşılmazlığı, çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan etkileşimleri, çocuğun bireyselliğinin ihlalini kapsamaktadır (Kairys & Johnson, 2002; Glaser, 2011). En yaygın çocukluk dönemi suistimali olan ihmal ise bakım verenlerin çocuğun çeşitli ihtiyaçlarına kayıtsız kalması, görmezden gelmesi ve fark etmemesidir. İhmal, fiziksel, duygusal, tıbbi, çevresel, gözetimsel ve eğitimsel ihmal dahil olmak üzere birçok boyutu içerir (Dubowitz ve ark., 2005; Gonzalez ve ark., 2023). Çocukluk dönemi ihmalinin boyutlarından biri de çocuğun ihtiyaçlarının bakım verenlerince görülmediği, gelişimsel düzeyinin üzerinde rol ve görevler üstlenmesi olarak tanımlanan ebeveynleşme deneyimidir (Boszormenyi-Nagy & Spark, 1973; Chase, 1999; Hooper, 2007a,b; Kerig, 2005; Schorr & Goldner, 2023).

2.2 EBEVEYNLEŞME

Bir çocuğun yetişkin rolleri ve sorumlulukları üstlenmesi olarak adlandırılan, çoğunlukla bir çocukluk dönemi ihmali olan ebeveynleşme, kavram olarak ilk defa 1973 yılında Boszormenyi-Nagy ve Spark tarafından kullanılmıştır (Chase, 1999; Hooper, 2007a,b; Schorr & Goldner, 2023). Ebeveynleşme, çocuğun kendi ilgi, dikkat, rahatlık ve rehberlik almak gibi ihtiyaçlarını yok sayarak ebeveynlerinin duygusal ve/veya araçsal ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına kendi gelişim düzeyi ile orantılı olmayan rolleri, görevleri

ve sorumluluklar üstlenmesidir (Boszormenyi-Nagy & Spark, 1973; Chase, 1999; Hooper, 2007a,b; Kerig, 2005).

Ebeveynleşen çocuğun aldığı sorumluluklar ailenin duygusal ve araçsal ihtiyaçlarına göre farklılık göstermektedir. Araçsal ve duygusal ebeveynleşmenin sınırları keskin olmasa da bu kavramlar çocuğun üstlendiği görev ve sorumlulukların ağırlıklı türünü belirtmektedir (Jurkovic, 1997). Duygusal olarak ebeveynleşen çocuk sırdaş, refakatçi, ikame eş ve arabulucu rollerini üstlenip bakım ve destek sağlarken araçsal olarak ebeveynleşen çocuk market alışverişi yapmak, yemek yapmak, ev işi yapmak, aile ekonomisine katkıda bulunmak, ebeveynlerine ve kardeşlerine bakım vermek gibi günlük görevler üstlenmektedir (Hooper, 2013).

Klinisyenler çocuğa yetişkinlere özgü bazı görevler vermenin çocuğun büyümesine ve sağlıklı aidiyet ve yararlılık duygusu geliştirmesi konusunda faydalı olabileceği konusunda hemfikirdir. Çocuğun sağlıklı bir kendilik geliştirebilmesi güvenli bir ortamda ve destek alarak çeşitli durumlar karşısında optimal kırılmalar deneyimlemesiyle mümkündür böylece hem gerçekliğe yaklaşır hem de durumlarla baş edebilme kapasitesi gelişir (Mitchell & Black, 2016). Çocuğa gelişimsel durumuna uygun ve adil sorumluluklar verilmesi çocuğun gelişimini pek çok bakımdan desteklemektedir. Çocukların sorumluluk alma, otonomi kazanma, empati kurabilme, adil bir ilişkideki alma verme dengesini öğrenmeye dair sosyal becerilerini geliştirdikleri belirtilmektedir. Bu beceriler sayesinde çocukların kimlik ve öz-değer hissi güçlenmekte, böylece gelecekteki rollerine iyi hazırlanmaktadır (Borchet ve ark., 2020; Boszormenyi-Nagy & Spark, 1973; Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1986; Hooper, 2007a,b; Hooper ve ark., 2008; Karpel, 1976; Mijl & Vingerhoets, 2017; Minuchin ve ark., 1967; Minuchin & Fishman, 1981; Weisner & Gallimore, 1977). Bununla beraber, ebeveynin çocuktan beklediği duygusal ve/veya araçsal beklentiler çocuğun yeteneklerini aştığında, çocuğun refahına zarar verdiğinde ve çocuğun gelişimsel ihtiyaçları göz ardı edildiğinde ebeveynleşme sorunlu hale gelmektedir (Chase, 1999).

Ebeveynleşme sürecinde ailenin yetişkin üyeleri, kendi yetişkinlik ve ebeveynlik rollerinden feragat etmekte ve bu rolleri çocuklarına devretmektedirler. Ebeveynleşen çocuk aldığı sorumluluklar nedeniyle çoğunlukla yaşlılarıyla ilişki kurmak, okul etkinliklerine katılmak gibi kendi gelişimsel gerekliliklerinden mahrum kalmaktadır (Hooper, 2013). Ebeveynleşme sürecinde çocukların ihtiyaçları sıklıkla fark edilmemekte ve karşılanmamaktadır (Hooper, 2007a,b). Ebeveynin ebeveynlik sorumluluklarını yerine getirmediği ve çocuğuna bağımlılığının aşırı olduğu durumlarda çocuklar, başkalarının ihtiyaçlarının kendi ihtiyaçlarından daha önemli olduğunu öğrenebilir, aile içerisindeki açık veya örtük olarak iletilen ebeveyn beklentilerinin ağır basması ve ısrarcılığı nedeniyle önceliği ailelerine verebilirler böylece çocuklar, çocukluklarından vazgeçmeyi öğrenmektedirler (Chase, 1999).

Çocukluk döneminde deneyimlenen ebeveynleşme yaşantısının etkileri uzun sürebilir, sadece bu bireylerin kendilerini olumsuz anlamda etkilemekle kalmaz aynı zamanda bu kişilerin yetişkinlik yaşamlarında eşlerini, çocuklarını, ailelerini de olumsuz olarak etkileyebilmesi bakımından kuşaklar arası etki edebilir ve yaşam boyu ortaya çıkabilecek zararlı etkiler gösterebilir (Hooper, 2007a,b; Valleau ve ark., 1995). Çocukluk çağı ebeveynleşme deneyimi genç yetişkinlerin ilişki kurmalarını, kişiliklerinin oluşumunu ve yaşamın diğer önemli alanlarındaki gelişim süreçlerini baltalayabilir (Jones & Wells, 1996).

Ebeveynleşmeye en sık yol açan bazı etmenler bildirilmiştir. Bu etmenlerden ilki, ebeveynin araçsal ve duygusal bakım verme, rehberlik etme becerilerinin, yeterliliklerinin yoksunluğu veya etkisiz olmasıdır. Bazı ebeveynlerin bakım verme yetileri zamanla azalmaktan ziyade hiç olmayabilir. Ebeveynleşme, ebeveynin (ya da ebeveynlerin) fizyolojik, psikolojik veya duygusal durumundaki sıkıntı ile hızlanan bir süreçtir. Bu doğrultuda ikinci etmen, ebeveynlerden birinde veya her ikisinde de ciddi tıbbi bir durumun başlaması ya da fiziksel sağlıklarının kötüleşmesidir (Hooper ve ark., 2012). İlgili literatür, ebeveynlerin fiziksel hastalık durumlarında çocukların ebeveynleşme düzeyinin arttığını bulgulamaktadır. Çocukların ebeveynlerinin

hastalık süreçlerinde ev işleri yapmak, ebeveyne duygusal destek vermek, kardeşlerinin bakımını üstlenmek gibi çok çeşitli görevler üstlendikleri görülmüştür (Aldridge & Becker, 1993; Bauman ve ark., 2006; Duryea, 2008; Hooper ve ark., 2012; Rolland, 1999). Aynı doğrultuda üçüncü etmen ise, ebeveynlerden birinde veya her ikisinde de ciddi bir psikolojik bozukluğun tanılanmasıdır. Ebeveynlerde psikolojik bozukluğun varlığında, örneğin şizofreni ve bipolar bozukluk, çocukların sorumluluk alma düzeylerinin arttığı görülmüştür (Backer ve ark., 2017; Jurkovic, 1997). Dördüncü etmen, ebeveynlerden birinin veya her ikisinin de alkol-madde bağımlılığının ya da aşırı kullanımının bulunmasıdır. Ebeveynleşmeye yol açtığı bildirilen beşinci etmen ise bireysel ya da ailesel sıkıntılar, stresler ve travmalardır (Hooper ve ark., 2012; Hooper, 2013). Bunlara örnek olarak ailenin içerisinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar, göç, aile içi şiddet ve çatışmalar verilebilir (Jurkovic, 1997).

Ebeveynleşme deneyiminin birey üzerindeki etkisinin çeşitli faktörlere bağlı olduğu belirtilmiştir. Jurkovic (1997), ebeveynleşme rolünü belirleyen bu çeşitli etmenleri tanımlamıştır. Bu etmenlerden ilki açıklıktır. Açıklık, çocuğun aile içerisindeki rolünün açıkça koruyan, kollayan, bakım veren rollerini içerip içermediğidir. İkinci etmen ise görev ve sorumlulukların türünü niteleyen araçsal ya da duygusal ebeveynleşmeye dair çocuğa rol atanmasıdır. Üçüncü etmen, çocuğun üstlendiği araçsal ve/veya duygusal görevlerin derecesi ve süresini belirten sorumluluğun kapsamıdır. Ebeveynleşme süreci ne kadar uzun sürerse çocuk için o kadar zararlı olacağı saptanmıştır (Hooper, 2007a,b). Kronik bir biçimde üstlenilen aşırı araçsal ve/veya duygusal görevler çocuğun tükenmesine yol açarken çok düşük düzeydeki görevlerin ise sorumluluk almayı öğrenmek bakımından sağlıklı olacağı belirtilmiştir. Etmenlerden bir diğeri ise çocuğun kime/kimlere bakım verdiğidir. Ebeveynleşen çocuk ailede ebeveynlerine, kardeşlerine, evlilik alt sistemi ve bir bütün olarak ailenin kendisine bakım verebilir. Bakım verilen kişi/kişilere göre ebeveynleşmenin yıkıcılığı değişip etkilenebilir. Beşinci etmen çocuğun yaşının ve gelişimsel düzeyinin üstlendiği görev ve sorumluluklarına uygunluğudur. Ebeveyn gözetiminden yoksun biçimde 6 yaşındaki bir çocuğun kardeşine bakım vermesi durumu örnek olarak

verilebilir. Yaşamın ne kadar erken dönemi olursa ebeveynleşmenin yıkıcılığı o kadar arttığı belirtilmiştir. Altıncı etmen çocuğun ebeveynleşme deneyimini kimliğinin ve kişilerarası tarzının düzenleyici bir parçası olarak içselleştirme düzeyidir. Aşırılığında birey ebeveynleşme rolleri ile tümüyle özdeşleşip kompulsif bir biçimde bakım verebilir. Ebeveynleşme rolünü belirleyen yedinci etmen ise aile sınırlarıdır. Çocuğun ebeveynleşmesi sağlıklı ve sağlıksız sınırlara sahip bir aile bağlamlarında gerçekleşebilir. Sınır aşımının aşırılığında çocuklar ebeveynleri tarafından gözetilmez ve sorumluluklarına bir başkası yardımcı olmaz. Sekizinci etmen kültürel etkenlerin rolünü vurgulayan sosyal meşruluktur. Kimi kültürlerde örneğin çocuğun ebeveynleşerek kardeşlerine bakım vermesi adaptif, işlevsel kabul edilse de üstlenilen rollerin sınırlayıcı ve tüketici olması bakımından ebeveynleşmenin sağlıklı mı sağlıksız mı olduğu yalnızca toplumsal meşruyetinin değerlendirilmesine bağlı olamaz. Son etmen ise çocuklar ve bakım verenler arasındaki adalet dengesidir. Ebeveynleşmenin yıkıcılığı bu alandaki dengesizlikten temel alır (Jurkovic, 1997).

Jurkovic (1997) ayrıca ebeveynleşme deneyimini belirleyen tüm bu etmenlere dayanarak aile içerisinde çocuğun bakım görevini üstlendiği dört tür durum belirlemiştir. İlk durum, çocuğun aşırı ve gelişimine uygun olmayan duygusal ve/veya araçsal sorumluluklar aldığı, bireysel ve aile alt sistem sınırlarının aşıldığı, kültürel olarak ebeveynleşmenin desteklenmediği “yıkıcı ebeveynleşmedir”. Yıkıcı ebeveynleşme, ebeveynlerin tek taraflı olarak kendi yararlarını gözetecek biçimde ve bakım alma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çocuklarını kullanmalarıdır. Çocuğun kimliğinin de üstlendiği bu sorumluluklarca şekilleneceği belirtilmiştir. İkinci durum, çocuğun gelişim düzeyine göre aşırı duygusal ve/veya araçsal sorumluluklar aldığı fakat kültürcü çocuğun ebeveynleşmesinin desteklendiği ve çocuğa adil davranıldığı “adaptif ebeveynleşmedir”. Üçüncü durum, “sağlıklı ebeveynleşmemedir”. Bu durum, çocuk optimal düzeyde duygusal ve/veya araçsal görevler üstlendiği, çocuğun gözetildiği, çabası ebeveynlerince görülüp, takdir edildiği, sınırlarının ihlal edilmediği durum olarak tanımlanmıştır. Böylece, çocuğun kimliğinin üstlendiği sorumluluklarca fazlaca şekillenmediği belirtilmiştir. Sonuncu durum ise

“çocuksulaştırmadır”. Ebeveynlerin çocuktan minimum düzeyde duygusal ve/veya araçsal sorumluluklar beklemesi olarak tanımlanmıştır. Bu durumda, çocukların gelişimlerini destekleyecek düzeyde zorlanmadıkları böylece yeterli işlevselliği gösteremeyebilecekleri belirtilmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde çocukluk dönemi ebeveynleşme deneyimi ile yetişkinlik dönemi psikopatolojileri arasında anlamlı ilişkilere işaret eden çalışmalar olduğu görülmüştür. Ebeveynleşme ile depresyon (Burton ve ark., 2018; Hooper ve ark., 2012; Schier et al., 2015; Zencir, 2021); kaygı ve stres (Karataş & Gündüz, 2021; Tomeny ve ark., 2017); obsesif inanışlar (Köyden, 2015); alkol-madde kullanımı (Hooper ve ark., 2012); imposter sendromu (Castro ve ark., 2004; Mukhtar ve ark., 2024) arasında anlamlı ilişkiler bulgulamışlardır. Ayrıca Jones ve Wells (1996), ebeveynleşme ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye dair yaptıkları çalışmalarında ebeveynleşmenin özellikle narsisistik kişilik özelliklerini yordadığını belirtmişlerdir.

2.3 NARSİSİZM

Narsisizm kavramı ilk olarak 1899 yılında Nacke tarafından, nehirdeki kendi yansımasına âşık olan Narkissos mitinden esinlenilerek kullanılmıştır (Erten, 2015). Narsisistik terimi, ötekilerce onaylandığında özsaygısı korunan kişileri nitелеmektedir. Narsisistik kişilerin temelde utanç duymaktan, hatalı görülüp utandırılmaktan çekindikleri; ötekilerin onayı ve takdiri ile beslendikleri, ötekilerce reddedildiklerinde ise hayal kırıklığına uğradıkları belirtilmektedir (McWilliams, 2020; Öztürk & Uluşahin, 2020). Narsisistik örgütlenmeye sahip kişilerin bir taraftan ötekilerce onaylanmaya muhtaçken diğer yandan ötekileri sevme kapasitelerinin zayıf ve sevgilerinin yüzeysel olduğuna işaret edilmiştir (McWilliams, 2020). Ötekiler ile empati kuramayan, kibirli ve kendini beğenmiş kişiler olarak görüldükleri belirtilmiştir (Oltmanns & Emery, 2015). Girdikleri her ortamın en dikkat çeken kişisi olmak isteyen, kendilerini ötekilerden özel ve üstün gören, her güzelliği ve şahaneliği kendilerine hak gören insanlar olarak

tanımlanmışlardır. Başka insanların üstlerine basarak kendilerini yüceltip insanları sömürebilecekleri de belirtilmektedir (Öztürk & Uluşahin, 2020).

Narsisistik örgütlenmedeki kişiler, abartılı, mükemmel ve kusursuz bir kendilik ideali kurgulayıp bu doğrultuda kendilerine değer biçmektedirler. Terapiye geldiklerinde de hedeflerinin kendiliklerini mükemmel kılmak olduğu, mükemmel olmaya dair bu tutkularının ise esasında aleyhlerine işlediği hem kendilerine hem de ötekilere karşı yargılayıcı oldukları, yaşamı keyifle karşılayamadıkları belirtilmiştir (McWilliams, 2020).

Kızıltan'a (2015) göre, narsisizm özünde varoluştan alınan haz ve acı ile ilişkilidir. Narsisizmin sağlıklı biçimi, kişinin varoluşundan haz alması, yaşamını coşku ve keyifle karşılaması, kendiliğin tutarlı bir bütün içerisinde olması iken bunun tam tersi olan senaryoda ise kişinin yaşamını acı içerisinde karşılaması ve kendiliğiyle tutarlı bir bütün içerisinde olmaması narsisizmin patolojik biçimini göstermektedir. Narsisizmin patolojik tablosunda, kişi ya büyüklenmecilikle özdeşleşerek ya da büyüklük atfettiğinin bir parçası olarak önünü göremediği, belirsiz ve çaresiz olduğu dünyayla baş etmek amacındadır (Kızıltan, 2015).

2.3.1 Narsisistik Kişilik Bozukluğu

Kişilik, bireyin duygu, düşünce ve davranış örüntülerinin kendine has eşsiz bir uyum ve bütünlük içerisinde olduğu yapıdır (Öztürk & Uluşahin, 2020). Kişilik bozukluğu ise tanımlanmakta zorlanılan bir kavramdır. Kişinin özelliklerinin kişiliğin yapısı mı yoksa kişilik bozukluğu mu olduğunu tespit etmek güç olsa da ortak özelliklerin öne çıktığı belirtilmiştir. Kişilik bozukluğu tanısında dikkate alınan unsurlar şunlardır: (1) birey ve toplum uyumu, (2) bireyin işlevselliği, (3) yakın ilişkilerdeki durumu. Bu üç unsurdaki önemli derecedeki sıkıntılar kişilik bozukluğu tanısı için gerekli görülmektedir (Öztürk & Uluşahin, 2020).

Öztürk ve Uluşahin (2020), kişilik bozukluklarının bazı ortak özelliklerinin bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu ortak özelliklerden ilki, davranışların değişmeden, esnemenen kalmasıdır. İkincisi, kişinin duygu,

düşünce ve davranışlarının toplumsal yapı ile uyuşmamasıdır. Üçüncüsü, çocukluk çağı ya da ergenlik döneminden beri devam etmesidir. Dördüncüsü, kişinin sosyal yaşamında, ilişki kurmasındaki şiddetli sıkıntılar yaratmasıdır. Beşincisi, davranışlarının benliği ile uyumlu (ego-syntonic) olup, kişinin halinde bir sıkıntı görmemesidir. Altıncısı, kişinin toplum ile çatışıp, toplumun kendisine uyması gerektiğini düşünmesidir. Yedincisi, kişinin duygu, düşünce ve davranışlarındaki belirgin bozukluklardır. Sekizincisi ise, kişinin içerisinde bulunduğu durumun herhangi bir madde etkisi ile ortaya çıkmamasıdır. Genel kişilik bozukluğu tablosunun tespiti için bu ortak özelliklerin öne çıktığı belirtilmiştir (Öztürk & Uluşahin, 2020).

Amerikan Psikiyatri Birliği (APA), 2013 yılında yayınladığı DSM-5 tanı ölçütleri kitabında Narsisistik Kişilik Bozukluğunu B kümesi içinde değerlendirmiştir. B kümesi kişilik bozuklukları, dramatik, duygusal ve düzensiz davranışlar, ilişki sürdürmede sıkıntı ile kategorileştirilmiştir (Oltmanns & Emery, 2015). DSM-5 (2013) tanı kitabında Narsisistik Kişilik Bozukluğu tanısı, kişinin hayallerinde, beklentilerinde veya davranışlarındaki büyüklenmecilik, ötekilerce beğenilme arzusu ve empati kuramama üzerinden tanımlanmıştır.

Narsisizme dair kuramları olan çeşitli teorisyenler (örneğin, Akhtar & Thomson, 1982; Kohut, 1971; Wink, 1991) hem de alandaki pek çok klinisyen (örneğin, Gabbard, 1989; Masterson, 1993) narsisizmin sadece büyüklenmeci bir boyuttan ibaret olmadığını, kırılğan narsisizm görünümünde de olduğunu belirtmişler (Dickinson & Pincus, 2003; Levine & Faust, 2013; Miller ve ark., 2011). Ayrıca, Psikodinamik Tanı Kılavuzunda (2015), DSM 5'in narsisistik kişilik bozukluğu tanımının büyüklenmeci narsisizmi tanımladığı fakat büyüklenmeci narsisizmden farklı olarak utangaç ve çekingen görünümde olan, içten içe büyüklenmeci düşlemlere sahip olan kırılğan narsisizm görünümünün de var olduğunu belirtmektedir.

2.3.2 Kırılğan Narsisizm

Narsisizm madalyonunun bir yüzü büyüklenmeci, kibirli, tüm güzellikleri kendisine hak gören yüzü iken öteki yüzü kırılğan narsisizmdir (Erten, 2015).

Kırılğan narsisizm olgusu çeşitli teorisyenlerce farklı terimler ile ifade edilmiştir. Masterson (1993) “kapalı narsisist”, Gabbard (1989) “aşırı tetikte narsisist”, Hendin ve Cheek (1997) “aşırı duyarlı narsisist”, “kırılğan narsisist” (Wink, 1991) ve “örtük narsisist” (Cooper, 1998) terimlerini kullanmışlardır. Literatürde genellikle kırılğan narsisist teriminin kullanıldığı görülmüştür.

Erten’e göre (2015), “fazla tevazu kibirdendir” sözü kırılğan narsisizmi tanımlamaktadır. Kırılğan narsisizm, içten içe büyüklenmeci fanteziler kurmanın yanı sıra bir taraftan da bu fantezileri kurmaktan dolayı suçluluk hissetmeyi içerir; bu suçluluk ile mütevazı olmaya gayret eden, öne çıkıp görünmek istemeyen, ötekiler için fedakârlıklarda bulunup haksızlığa uğrayan ve böylece ötekilerin ihtişamını inşa eden bir görünümüdür (Erten, 2015).

Kırılğan narsisizm tablosunda kişilerin, kendilerini açıkça kısıtladıkları, alçak gönüllü oldukları fakat kendileri ve başkaları için büyüklenmeci beklentilere sahip oldukları görülmüştür (Gabbard, 1989 & 1998). Kırılğan narsisizm utangaçlık ve kendini sınırlamak biçiminde gözükebilir fakat çekirdeğinde görkemli beklentiler ve kendisine bu görkemi hak görme vardır. Kırılğan narsisizmde, öz saygının düşük düzeyde olduğu ve ötekilerden gelecek geri bildirimlere bağlı olduğu, içten içe duyulan görkemli beklentilerin karşılanmamasıyla aşırı duyarlılık ve hayal kırıklığı deneyimlerinin ortaya çıktığı görülmüştür (Cooper, 1998; Gabbard, 1989 & 1998; Wink, 1991).

Kırılğan narsisizmde, dikkat ötekilere odaklıdır, ötekilerin düşünceleri önemsendir ve tepkilerine karşı aşırı hassasiyet mevcuttur; küçümseme ve olumsuz anlamda eleştiriye dair kanıt toplamak amacıyla ötekilerin çok dikkatli dinlenmesi söz konusudur. Utangaçlık, çekingenlik, kendini geri plana atma, ilgi odağı olmaktan kaçınma ve insanlar tarafından reddedileceğine inanma görünümünde olsa da içten içe kendini görkemli bir biçimde ortaya koymaya dair gizli bir arzu ve bu arzudan dolayı utanç duyma mevcuttur (Gabbard, 1989). İçten içe arzulanan görkemli olmaya dair fanteziler onaylanmamakta ve başkalarına yansıtılmaktadır (Gabbard, 1983).

Kırılğan narsisizm tablosunda kendiliğe dair gerçekçi olmayan düşlemler mevcuttur. Başarı konusunda hassasiyetin mevcut olduğu ve başarısızlık

karşısında, hedeflerin gerçekleşmediği durumlarda utanç bildirilmiştir. Kırılgan narsisizmde, başarılı insanlar hayranlık duyulup idealleştirilseler de içten içe onlara yönelik kırgınlık ve kıskançlık hissinin de ortaya çıktığı belirtilmiştir (Wink, 1991).

2.3.3 Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm İlişkisi

Sandor Ferenczi'ye göre, narsisistik bozukluklar çocukluk dönemi ihmal ve istismarının bir sonucudur ve çocuğun maruz kaldığı bu ihmal ve istismarla baş edebilmesini sağlar (Frankel, 2017). Klinik alanda gözlem ve uygulamalarda bulunan Alice Miller “Yetenekli Çocuğun Dramı” isimli kitabında (2011) narsisistik kişilerin ötekilere daha duyarlı olduklarını, ötekilerin ihtiyaçlarını görmede yetenekli olduklarını gözlemlemiştir. Miller, bakım verenlerinin ihtiyaçlarını sezmede yetenekli bu çocukların bakım verenlerinin ihtiyaçlarını karşılamaları amacıyla kullanıldıklarını belirtmiş, bu çocukların bakım verenlerinin “narsisistik uzantıları” olduklarını, böylece bu çocukların yetişkinliklerinde narsisistik bir kişiliğe sahip olma olasılıklarının arttığını ileri sürmüştür.

Çocuklar, kendilerini ihmal ve/veya istismar eden kişinin ihtiyaçları tanıyıp anlamakta ve bu ihtiyaçlara uyum sağlamaktadırlar (akt. Frankel, 2017). Çocukların kendilik gelişimi "öteki" ile olan ilişkilerine bağlıdır (Chase, 1999). Çocuklar ebeveynleri ile ilişkilerini sürdürmek uğruna gerçek benliğini feda etmelerini gerektiren bir kendilik-öteki ilişki modelini içselleştirmektedirler (Wells & Jones, 1999). Çocuklar ebeveynlerinin ego idealini gerçekleştirmeye, yani ebeveynlerin ihtiyaçlarını karşılamaya teşvik edilerek narsisist bir tarzda ebeveynleştirilebilirler. Çocukların bu idealleri gerçekleştirmek uğruna kendilerini gerçekleştirmekten vazgeçtikleri (Wells & Jones, 1999); böylece “kendiliklerini” oluşturamadıkları, bu durumu ise büyüklenmeci hayaller ve fanteziler kurarak telafi etmeye çabaladıkları belirtilmiştir (akt. Frankel, 2017).

Literatürde ebeveynleşme ile kırılgan narsisizm arasındaki ilişki incelendiğinde, araştırmaların çoğunlukla çocuk çağı suistimal ve ihmali ile kırılgan narsisizm arasındaki ilişki üzerinde yoğunlaştığı, doğrudan

ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların ise oldukça kısıtlı olduğu gözlenmiştir. Çalışmalar çocuk çağı suistimal ve ihmalinin kırılğan narsisizm ile pozitif yönde ilişkili olup bir risk faktörü oluşturduğunu işaret etmektedirler (Buren & Meehan, 2015; Johnson ve ark., 2005; Lobbestael ve ark., 2010; Miller ve ark., 2011; Nehrig ve ark., 2019; Wang ve ark., 2023).

Gao ve arkadaşlarının (2024) çocukluk dönemi suistimal ve ihmali ile patolojik narsisizm arasındaki ilişkiyi inceledikleri meta analiz çalışmalarında, çocukluk dönemi suistimali ile kırılğan narsisizm arasında pozitif anlamlı bir ilişki bulgulamışlardır; çocukluk dönemi ihmali ile kırılğan narsisizm arasında ise pozitif yönde ve daha güçlü bir ilişki saptadıklarını belirtmişlerdir. Çocukluk dönemi ihmalinin kırılğan narsisizm ile ilişkisinin çocukluk dönemi fiziksel istismarına göre daha güçlü olduğunu bulgulamışlardır. Bu bağlamda, kırılğan narsisizmin gelişiminde çocukluk çağı ihmaline dikkat çekmişlerdir.

Benzer biçimde çocukluk çağı istismar ve ihmali ile kırılğan narsisizm arasında pozitif anlamlı bir ilişki bulgulayan Bertele ve arkadaşları (2022) bu durumu, bir baş etme biçimi olarak çocuğun bakım verenleri ile ilişkilenebilmesi amacıyla onlara aşırı hassasiyet ve duyarlılıkla yaklaşabilecekleri, böylece bağımlı bir ilişki dinamiği geliştirebilecekleri ve kırılğan narsisizmin bu dinamiğin yetişkinliğe bir yansıması olabileceği biçiminde yorumlamışlardır.

Şar ve Türk-Kurtça'nın (2021) çocukluk dönemi travması ile narsisizm arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarında, kırılğan narsisizmin duygusal suistimal ve ihmal ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği ancak cinsel suistimal, fiziksel suistimal ve ihmal ile anlamlı bir ilişki göstermediği bulgulanmıştır.

Çocukluk dönemi suistimal ve ihmali üzerine odaklanan araştırmalar ile benzer biçimde, çocukluk çağı ihmali olan ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkiyi inceleyen ve ülkemizde yapılan bir çalışmada da pozitif ve anlamlı bir ilişki bulgulanmıştır (İşmen, 2022).

2.4 KENDİLİK PSİKOLOJİSİ

Heinz Kohut ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmalar “Kendilik Psikolojisi” kuramının temelini oluşturmuştur (Baker & Baker, 1987). Siegel (2023), Freud’un insanın motivasyon kaynağının dürtü/içgüdü olduğunu işaret etmesi bakımından çevrenin insan psikolojisi üzerindeki etkisini göz ardı ettiğini ifade etmiştir. Kohut ise pişenin gelişiminde çevrenin deneyimlenme biçiminin etkisi olduğunu ileri sürmüştür (Siegel, 2023). Kohut, psikolojik sağlığın destekleyici bir çevre ile mümkün olduğunu ve bu destekleyen, kabul eden, yardım eden çevrenin tüm yaşam boyunca bir ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır (Kohut, 1971, 1977 & 1984).

Kohut’un kendilik psikolojisi yaklaşımının çekirdeğinde "kendilik" olgusu vardır (Wolf, 1988). Kohut, yenidoğan bebeğin bir “kendiliğe” sahip olarak dünyaya gelmediğini belirtir (Kohut & Wolf, 1978). Bebekler doğuştan ilişki kurma ve kendiliklerini var edebilme yetileriyle dünyaya gelmekte ve kendilikleri ise yine doğuştan gelen mizaçları ve fiziksel özellikleri gibi yapılar ile bakım verenleri arasındaki etkileşimler sonucu meydana gelmektedir (Wolf, 1988). Diğer bir ifadeyle, kendilik psikolojisi perspektifine göre, sağlıklı ve tutarlı bir kendilik, huzurlu bir “biz” olma deneyimi içerisinde gelişmektedir (Tura, 1998).

Bebek nasıl ki yaşamda tutunabilmek için fiziksel ihtiyaçlara gereksinim duyuyorsa aynı zamanda psikolojik olarak da tutunabilmesi ve kendiliğini oluşturabilmesi için bakım verenleriyle olan deneyimlerine gereksinim duymaktadır (Kohut, 1971, 1977 & 1984; Kohut & Wolf, 1978). Kohut, bakım verenin çocuk ile ahenk içerisinde olmasının çocuğun kendiliğinin sağlıklı bir biçimde gelişimini sağlaması bakımından psikolojik işlev gösterdiklerini belirtir. Böylece bu kişiler çocuğun kendiliğinin bir parçası olmaktadır, bu doğrultuda Kohut bu kişileri “kendiliknesesi” olarak adlandırmaktadır (Kohut, 1971). Kendiliknesesi, başlangıçta çoğunlukla anne olsa da çocuğun yaş almasıyla beraber bu kişiler baba, ebeveyn yerine geçen aile bireyleri, akranlar, öğretmenler olabilmektedir. Özellikle ergenlikte arkadaşlar, yetişkinlikte ise

romantik partner ve kariyer kendiliknesnesi haline gelebilmektedir (Baker & Baker, 1987). Kendilik psikolojisi kuramına göre, çocuğun kendiliknesneleriyle olan deneyimleri “kendiliknesnesi deneyimleri” olarak adlandırılır ve bu deneyimlere yönelik ihtiyaçlar ise “kendiliknesnesi ihtiyaçları” olarak tanımlanır (Kohut, 1971). Kohut (1971, 1977 & 1984), üç tür kendiliknesnesi ihtiyacı tanımlanmıştır: (1) aynalanma ihtiyacı, (2) idealizasyon ihtiyacı ve (3) ikizlik ihtiyacı.

Aynalanma ihtiyacı, bakım verenlerce bebeğin varlığının kabul edilmesini, fark edilmesini, onaylanmasını, mükemmellik ve kusursuzluk arzularına eşlik edilmesini içermektedir. Aynalanma, hayranlık duyulmaya dair gereksinimdir. Kohut’a göre (1971), çocuklar bakım verenlerinin onlara hayranlık duymalarına, gelişimlerdeki ilerlemeleri ve başarıları coşkuyla kutlamalarına gereksinim duymaktadırlar. Aynalanma ihtiyacı, kişinin önemli ötekilerce değer görmesiyle karşılanmakta ve aynalanma ihtiyacının tatmini sağlıklı büyülenmeciliğe katkı sağlamaktadır (Kohut, 1971). Aynalanma ihtiyacı karşılanmamış kişilerin ise içten içe değersizlik hissettikleri, öz güvenlerinin düşük olduğu, onaylanmaya ve hayranlık duyulmaya gereksinim duydukları belirtilmiştir. Onaylanmak, kabul görmek ve hayranlık duyulma amacıyla dikkat çekmek, kendilerini ötekilere göstermek ihtiyacındadırlar (Kohut & Wolf, 1978).

İdealizasyon ihtiyacı, tümgüçlü, görkemli ve kusursuz biriyle bir olma ihtiyacıdır (Kohut, 1971, 1977 & 1984). İdealleştirme ihtiyacında olan bireyler zekâ, güç ve güzellik gibi özellikleri yüksek olan ötekilere hayranlık duymak ihtiyacındadırlar. Kendilerini onlar ile ilişki kurdukları için değerli hissettikleri belirtilmiştir (Kohut & Wolf, 1978). Özünde idealizasyon ihtiyacı, hayran olma gereksinimidir. Çocuğun önemli ötekilerin idealize edilmiş bir imagosunu oluşturarak idealize edilmiş olan kendiliknesneleriyle birleşmeye, bir olmaya dair duyduğu gereksinim olarak tanımlanmaktadır. Kohut, çocukların hayranlık duyabilecekleri, bu kişilerin bir parçasıymış gibi hissedebilecekleri, özdeşleşebilecekleri idealize edilmiş bir ya da daha fazla ebeveyn imajına ihtiyaç duyduklarını belirtir. İdealizasyon ihtiyacının karşılanmasıyla çocuklar

yaşamlarında gerçekçi hedefler edinebilmektedirler (Kohut, 1971, 1977 & 1984).

Son olarak *ikizlik ihtiyacı* ise ötekilerle benzer olma, benzerleri tarafından onaylanıp aralarına katılmak ihtiyacını ifade etmektedir (Kohut, 1984). İkizlik, benzer hissetme ve ilişki kurmaya dair bir ihtiyaçtır. Kohut (1984), çocukların benzerlik hissetmeye, bir grubun parçası olmaya, bir gruba aidiyet hissetmeye alan açan, koruyan ve kollayan ebeveyn figürlerine ihtiyaç duyduklarını belirtir. Çocuklar ikizlik ihtiyacının karşılanmasıyla topluluk kurallarına uyum sağlayabilmekte, sosyal beceriler edinebilmekte, empati ve bağlılık duygusu geliştirebilmektedirler (Kohut, 1984).

Kendilik psikolojisine göre sağlıklı ve bütün bir kendilik bu üç kendiliknesesi ihtiyacının sağlıklı karşılanmasıyla bir çıktısıdır (Kohut, 1971, 1978 & 1984). Kendiliğin bütünleşmesi, kendiliğin tüm yönleriyle uyumlu bir bütün olmasıdır. Kendiliğin bütünlüğü, kişinin önemli ötekilerce kabul gördüğü, olumlu değerlendirildiği ve tutarlı hedefler, değerler taşıdığına oluşmaktadır (Kohut, 1984). Yaşamının erken yıllarında kendilikneseleriyle olan ilişkinin niteliği kendiliğin sağlıklı, tutarlı ve bütünlüklü bir biçimde mi yoksa zarar görmüş bir biçimde mi oluşacağını belirlemektedir (Kohut & Wolf, 1978).

Yaşamın erken dönemlerinde kendiliknesesi ihtiyaçlarının karşılanmasıyla kendiliğin sağlıklı bütünlüğü desteklenmektedir. Kohut'a göre, kendilik bütünlüğünün sağlanmasıyla, kişi kendi duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını düzenleyebilir hale gelebilir, böylece zaman içerisinde kendilikneselerine daha az ihtiyaç duyabilir. Kişi ötekilerce hayranlık duyulmaya dair gereksiniminden ziyade öz saygısını inşa edebilir, güçlü bir öteki ile birleşmeye ihtiyaç duymaktan ziyade kendi hedeflerini oluşturup yaşamında bir yön bulabilir. Neticede, kişinin dışsal kaynaklardan ziyade içsel kaynaklardan güç alabilir hale gelebileceği belirtilmektedir. Kohut'un "dönüştürerek içselleştirme" olarak adlandırdığı bu süreçte, kişi başlangıçta kendilikneselerinin yerine getirdikleri işlevleri içselleştirir ve bu işlevleri zamanla otonom biçimde gerçekleştirmektedir (Kohut, 1971, 1977 & 1984).

Kohut'a göre, kendiliknesnesi ihtiyaçlarının karşılanmadığında ise dönüştürerek içselleştirme süreci işleyememekte, kendilik bütünlüğü gelişmemekte ve böylece "kendilik bozukluklarının" ortaya çıkmaktadır. Kendilik bütünlüğü gelişmediğinde, hayran olunmaya, hayran olmaya, güçlü ötekilere olan ve ikizlik kurmaya dair ihtiyaçlar değişmeden dönüşmeden arkaik biçimde kalmaktadırlar (Kohut, 1971, 1977 & 1984).

Kendilik bozuklukları, kendiliğin bir bütünlük içerisinde olmaması, öz güven kaybı ve kırılğan bir öz saygı biçiminde ortaya çıkmaktadır (Kohut & Wolf, 1978). Kendilik bozukluklarına sahip kişilerin yaşamlarında eksiklerine ve kusurlarına odaklandıkları, başarısızlığa ve eleştirilere karşı oldukça kırılğan oldukları ifade edilmiştir. Bu kişilerin eleştiri aldıklarında ve başarısızlığa uğradıklarında kötümser düşündükleri ve yalnızlık hissettikleri belirtilmiş; kendiliklerine dair olumsuz duygu ve düşüncelerini yatıştırmak amacıyla büyüklenmecilik ve güç fantezileri kurdukları, başarı ve yeteneklerini abarttıkları, sözde görkemlerine gölge düşürmemek için görkemlerini parçalama tehdidi olan kişi ve durumlardan kaçındıklarına işaret edilmiştir (Kohut, 1971).

2.4.1 Kendilik Psikolojisine Göre Narsisizm

Kohut'a göre (1971), sağlıklı ve tutarlı bir kendilik gelişimi için kişinin gerçeklik ile uyumlu bir biçimde kendiliğine yatırım yapması anlamına gelen "sağlıklı narsisizm" önemli, gerekli ve normal bir gelişimsel süreçtir. Kohut'a (1966) göre, sağlıklı bir narsisizme sahip kişi, yaşamında kendi anlam ve değerlerini bulan, tutarlı bir kimlik duygusuna sahip olan, doğuştan sahip olduğu yetenekler ve sonradan edindiği beceriler sayesinde kendisini gerçekleştirmeye çabalayan kişidir. Narsisizmin sağlıklı bir biçimde gelişimiyle kişi bütünlüklü bir kendilik oluşturabilir, kimlik ve değer duyguları gelişir, yaşamdaki potansiyelini gerçekleştirebilir (Kohut, 1966 & 1977).

Kohut'un "Narsisizmin Biçimleri ve Dönüşümleri" (1966) adlı makalesinde, narsisizm hakkındaki düşüncelerinin Freud'un görüşlerinden farklılaştığı görülmektedir. Freud'a göre (1914), libidonun benliğe yönelmesi olan narsisizmin tedavisinde esas amaç, narsisizmin tamamen sonlanması ve

yerine nesne sevgisinin edinilmesi iken Kohut narsisizmi patolojik değil, normal ve kendilik bütünlüğünün gelişimi için gerekli bir durum olarak ele almaktadır. Bu durum için Heinz Kohut'un çalışma arkadaşlarından Allen M. Siegel (2023), "Kohut, narsisizmi meşru kılmıştır" demiştir.

Sağlıklı narsisizmin gelişiminde kendiliknesneleri kritik önemdedir. Kendilik bütünlüğünün sağlanması ve sağlıklı narsisizmin gelişebilmesi, kendiliknesnelerinin bebeğin ihtiyaçlarına duyarlılığına ve ihtiyaç anında ulaşılabilir olmalarına bağlıdır (Kohut, 1971).

Kohut'a göre (1971), sağlıklı narsisizm, bebeğin ihtiyaçlarının bakım verenlerce ilgiyle eksiksiz bir biçimde karşılanmasıyla mutlu olduğu "birincil narsisizm" süreciyle başlamaktadır. Birincil narsisizm sürecinde, bebeğin kendiliknesnesi ihtiyaçlarının uygun bir biçimde karşılanması gerektiği ve fakat bebeğin bu süreçte optimal düzeyde kırılmalar, hayal kırıklıkları da yaşamasının gerektiği vurgulanmıştır. Bu sayede, bebeğin kendisine dair tümgüçlülük algısının gerçeklikle karşılaşabileceği ve bebeğin kendiliğinin sağlıklı ve tutarlı olarak oluşabileceğine işaret edilmiştir (Kohut, 1971). Ancak, çocuk ve kendiliknesneleri arasındaki ilişkideki optimal düzeyin üzerindeki kırılmaların çocuğun kendiliğine zarar verdiği belirtilmiştir (Kohut & Wolf, 1978).

Birincil narsisizm süreci, annenin çocuğunun ihtiyaçlarını karşılamada geciktiği, eksik ve yetersiz kaldığı zamanlarda sekteye uğramaktadır. Birincil narsisizm sürecindeki bu kırılmalar, optimal düzeyin üzerinde olduğunda, çocuğun ihtiyacının karşılanması geciktiğinde ya da ihtiyaçları karşılanmadığında çocuk üzerinde travmatik bir etki bırakabilmektedir. Bu optimalin üzerindeki kırılmaların psikopatolojinin kaynağı olduğu ifade edilmiştir. Travmatik deneyimlerin kaygı ve umutsuzluk hissettirdiği için bilinçdışına itildiği böylece değişim ve dönüşüme uğramadan, yeni deneyimler ile bütünleşmeden bastırıldığı belirtilmiştir (Kohut & Seitz, 1963).

Bebek mutluluğunu geri kazanmak için iki yeni narsisistik sistem oluşturmaktadır. Kohut, mutluluğu geri kazanma çabası olarak bu iki bilinçdışında kümelenmiş narsisistik yapılanmayı "arkaik narsisistik kümelenmeler" olarak tanımlamıştır. Bu sistemlerden birisi "narsisistik

kendilik”, diğeri ise “idealleştirilmiş ebeveyn imagosudur” (Kohut, 1966). Kohut, 1968 tarihli “Narsisistik Kişilik Bozukluklarının Psikanalitik Tedavisi” makalesinde “narsisistik kendilik” terimini “büyüklenmeci kendilik” terimi ile değiştirmiştir. Kohut’a göre (1971), büyüklenmeci kendilik ve idealleştirilmiş ebeveyn imagosu, arzular, fanteziler, duygular ve anıların içerisinde bulunduğu bilinçdışında kümelenmiş narsisistik yapılanmalardır.

Çocuğun mükemmelliği kendiliğine, kusurluluğu ise dış dünyaya atfederek birincil narsisizmdeki mutluluğunu geri kazanma çabası olan “büyüklenmeci kendilik” kümelenmesinin özellikleri, tümgüçlülük, görkemlilik ve teşhirciliktir (Kohut, 1971).

Büyüklenmeci kendilik, mükemmelliğinin ve ihtişamının görülmesini, hayran olunmayı istemeyi içermektedir. Bu bağlamda, çocuğun görkemini teşhir etmesi büyüklenmeci kendiliğin normal bir deneyimi olarak ifade edilmektedir. Büyüklenmeci kendilik, zihinde görkemli, tümgüçlü, büyüklenmeci fanteziler olarak ortaya çıkmaktadır (Kohut, 1966 & 1971).

Büyüklenmeci kendiliğin teşhirci doğası sebebiyle çocuğun utanca ve mahcubiyete açık olduğu belirtilmiştir. Ebeveynlerce büyüklenmeci kendiliğin mükemmelliğinin, şahaneliğinin görülmesi, kabul edilmesi ve hatta eşlik edilmesiyle çocuk utanç, suçluluk, huzursuzluk duymadan narsisizmine güvenli bir alan bulabilir. Bu görkemlilik, büyüklenmeci fanteziler optimal bir kırılmayla gerçeklikle karşılaşırsa dönüşüp benlikle sağlıklı bir biçimde bütünleşebilmektedir. Böylece çocuğun büyüklenmeciliği ve teşhirci talepleri sönümlenir. Büyüklenmeciliğin sağlıklı olarak benlikle bütünleşmesiyle kişi, öz güven hissiyle yaşamdan, eylemlerinden ve başarılarından keyif alabilir (Kohut, 1966, 1971 & 1977).

Kohut’a göre (1971) çocuk, annesinin gözlerinden kendisini şahane, parıltılı ve görkemli olarak görmeye ihtiyaç duymaktadır. Görkemini sergilerken annesinin kendisine coşkuyla eşlik etmesi çocuğun bütünlük hissini, psikolojik sağlığını, benlik işlevlerinin güçlenmesini ve çalışma kapasitesinin artmasını desteklemektedir. Kohut, çocuğun görkemini sergilerken annesinin ona coşkuyla katılmasını “aynalama” olarak adlandırır. Bebek tıpkı bir aynaya bakar gibi

annesinin gözünden kendi görkemini görebilir, annesi onun şahaneliğini aynalamış, yansıtmış olur. Böylece çocuğun büyüklenmeciliği, teşhirci narsisizmi kabul görür. Bu sebeple, büyüklenmeci kendilik yapılanmasının genellikle erken dönem kendiliknesnesi olan anne ile ilgili olduğu belirtilmiştir (Kohut, 1971 & 1977).

Bilinçdışında kümelenmiş olan büyüklenmeci kendilik yapısı kişinin davranışlarına, özsaygısına ve “azmine” etki etmektedir. Kohut’a göre (1966) azim, önemli “ötekinin” çocuğun kendiliğinin görkemine, ihtişamına şahitlik etmesiyle beslenen büyüklenmeci fantezilerden doğar. Önemli öteki tarafından çocuğun mükemmelliğinin ve teşhirci ihtiyaçlarının görülmesi gelişimsel bir gerekliliktir ve öteki bu ihtiyaçları görmesiyle anlamlıdır. Kohut (1966) bu gelişimsel gerekliliği, “çocuk annenin gözündeki parıltıya ihtiyaç duyar” diyerek açıklamaktadır.

Fakat ilgisiz bir ebeveyn ile büyüyen ya da travmatik kırılmalara uğrayan bir çocuğun büyüklenmeciliği dönüşüp kendiliğiyle bütünleşememekte, arkaik bir biçimde kalmaktadır.

Bir diğer bilinçdışı narsisistik kümelenme olan “idealleştirilmiş ebeveyn imagosu” birleşilmek, kaynaşmak, iç içe geçmek, bir bütün olunmak istenen mükemmel ötekine dair fantezileri içermektedir. Ötekine mükemmellik ve güç atfetme ve o mükemmel ötekine bağlanma söz konusudur. Tümgüçlü, bilge, yetenekli, duygusal olarak dayanıklı ve regüle olan bir öteki ile bir olmanın çocuğa mutluluk ve bütünlük hissettireceğine işaret edilmiştir (Kohut, 1966 & 1971).

İdealleştirilmiş ebeveyn imagosu kişinin yaşamındaki amaçlarını, ülkülerini etkilemektedir. Kendiliğin bütünlük ve mükemmellik hissini besleyen idealleştirilmiş ebeveyn imagosunun, çocuğun idealleştirebileceği, bu ülküleştirilmeyi kabul eden ve hatta zevk alan bir kendiliknesnesiyle, genellikle baba ile ilişkili olduğu belirtilmiştir (Kohut, 1971 & 1977).

Kohut’a göre (1971), çocuk canlı, tam ve bütün hissetmek için sınırsız gücü ve yetkisi bulunan tümgüçlü olarak idealleştirdiği bir nesne ile birleşmek, iç içe geçmek yani bir bütün olmak istemektedir. Çocuğun bir bütün olmak

istediği bu tümgüçlü nesnenin güçsüzlükleriyle karşılaştığında bir kayıp yaşadığı ve bu durumun bir yas sürecine benzediği ifade edilmiştir. Eğer bu karşılaşma optimal şartlar altında ise çocuğun idealizasyonunun gerçekliğe yaklaştığı, nesnenin tutum ve davranışlarını “dönüştürerek içselleştirdiği” böylece psikolojik yapısının geliştiği belirtilmiştir. Bununla beraber gerçeklikle karşılaşmada optimalin üzerinde bir kırılma meydana geldiyse, çocuğun kaybının üstesinden gelmekte zorlanacağı, tümgüçlü olarak addettiği nesnenin tutum ve davranışlarını dönüştürerek içselleştiremeyebileceği, gelişimi bakımından gerekli psikolojik yapıları oluşturamayabileceğine işaret edilmiştir (Kohut, 1971).

Kohut’a göre optimalin üzerindeki travmatik kırılmaların zamanlaması idealleştirilmiş ebeveyn imagosu ile ilgili bozukluklarda etkili olmaktadır. Doğumdan on sekizinci aya kadar olan erken ödipal öncesi dönem travması narsisistik dengeyi sürdürme becerisini etkilemektedir. Bu dönemdeki travmanın, ebeveynin çocuğun ihtiyaçlarına uyumlanamaması sonucu oluşacağı belirtilmiştir. Bu kişilerin genellikle duygu düzenleme ve kendi kendilerini regüle edebilmekte sorun yaşayabileceği, bu sorunlarla baş edebilmek adına çeşitli bağımlılıklar edinebileceklerine işaret edilmiştir. On sekizinci aydan otuz altıncı aya kadar olan ödipal öncesi dönemdeki travma dürtü kontrolünü etkilediği ve cinselleştirilmiş davranış eğilimine neden olduğu ifade edilmiştir. Üç yaş ila yedi yaş aralığını kapsayan ödipal ve gizil dönemdeki travmatik kırılmaların yetersiz olarak idealleştirilen üstbenlik oluşumunda rol oynadığı, yani kişi liderlik ve onay alma ihtiyacını karşılayabileceği bir ötekine ihtiyaç duyar hale geleceği belirtilmiştir (Kohut, 1971).

Kendine özgü gelişim süreçlerine sahip olan bu iki sistem aracılığıyla çocuk mutluluk halini geri kazanmak istemektedir. Her iki sistemde birincil narsisizm sürecinin aksamasıyla gelişmektedir (Kohut, 1966).

Büyüklenmeci kendilik kümelenmesinde kişi hayranlıkla izlenmek isterken, idealleştirilmiş ebeveyn imagosu kümelenmesinde kişi idealleştirdiği nesneye saygı ve hayranlıkla bakmaktadır. Büyüklenmeci kendilik yapılanmasının özü “ben mükemmelim, şahaneyim ve öteki de benim bir

parçamdır” iken idealleştirilmiş ebeveyn imagosu yapılanmasının özü “öteki mükemmeldir, şahanedir ve bende onun bir parçasıyım” (Kohut, 1966 & 1971).

Bu iki kümelenmenin eş zamanlı, birlikte var oldukları fakat ayrı gelişim süreçlerinden geçtikleri belirtilmiştir. Büyükenmeci kendilik zaman içinde gerçeklikle karşılaşarak kusurluluğunu fark etmekte, olgunlaşmakta ve kişinin yetişkin kişiliğiyle bütünleşmektedir. Bu bütünleşme kişinin azmine, hedeflerine, eylemlerinden zevk ve keyif almasına, öz saygısına etki etmektedir. İdealleştirilmiş ebeveyn imagosunun olgunlaşmasıyla ise kişinin ülküleri, uğruna azmedeceği hedefleri oluşmaktadır. Diğer bir ifadeyle, büyükenmeci kendilik kişiyi harekete geçiren azmin oluşumunda rol oynarken idealleştirilmiş ebeveyn imagosu insanların amaç edindikleri ülkelere doğru yol almalarında rol oynamaktadır. Böylece, kişi azimleriyle eyleme geçip ülkülerine yol alır (Kohut, 1966, 1971 & 1977).

Kohut bu iki narsisistik yapılanmayı kendiliğin iki kutbu olarak tanımlamakta ve “iki boyutlu kendilik” (bipolar) olarak adlandırmaktadır. Kendiliğin bu iki yapılanmasından birinde bir sıkıntı olması halinde diğer yapıya yönelinerek kendilik güçlendirilmeye çabalanır. Daha açık bir ifadeyle, çocuğun ilk kendiliknesnelerinden olan ebeveynlerden biri kendiliknesnesi işlevlerini yerine getiremez, çocuğun ihtiyaçlarını göremez ve karşılayamaz ise çocuk diğer ebeveyne yönelir. Her iki ebeveynde kendiliknesnesi işlevlerini yerine getiremiyorsa kendilik patolojileri meydana gelmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere Kohut, çocukluk döneminde deneyimlenen sıkıntı verici süreçlerin/olayların yanı sıra kendiliknesnelerinin kişiliklerinin, psikolojik sağlıklarının da çocuğun kendiliği üzerinde etkisi olduğunu ileri sürer (Kohut, 1977).

Kohut (1971), kendiliği başlangıçta iki boyutlu olarak tanımlasa da kuramının son versiyonunda (Kohut, 1984) “üç boyutlu” (tripolar) olarak tanımlamıştır. Kendiliğin bu üçüncü boyutu, çocuğun kendisine benzeyen bir öteki tarafından görülme, duyulma, anlaşılma ihtiyacını ifade eden “ikizlik” ihtiyacıdır. Normal gelişim sürecinde kişinin aitlik hissedebilmesi, etkileşim

kurabilmesi, başkaları tarafından ideallerinin, hedeflerinin, özelliklerinin kabul ve onay görmesiyle sonuçlanmaktadır. Kendilik bütünlüğünün bu üç boyutta geliştiği belirtilmiştir (Kohut, 1984). Kendiliknesnelerinin aynalanma ve idealizasyon ihtiyaçlarını karşılayamadığı durumlarda çocuk, kendilik bütünlüğünün sağlanmasında üçüncü olarak ikizlik üzerinden şans bulmaktadır (Piotrowski, 2018).

Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan, duygulanımı yüksek olan travmatik kırılmalar sonucu bu yapılanmalar kendilik ile bütünleşemezler (Kohut, 1968).

Kohut (1977), patolojiyi kendiliğin doğası ve oluşumu bağlamında ele almış, birincil ve ikincil olarak sınıflandırmıştır. Birincil patolojiler kendiliğin şekillenmesindeki duraksamaları kapsarken ikincil patolojiler ise akut durumlardaki tepkileri kapsamaktadır. Kohut, birincil bozuklukları beş kategoriye ayırmaktadır: (1) psikoz, (2) sınır durum, (3) şizoid ve paranoid kişilikler, (4) narsisistik kişilik bozuklukları ve (5) narsisistik davranış bozuklukları.

Kohut (1977), narsisistik kişilik ve davranış bozuklukları kategorilerinin iki bakımdan farklılık gösterdiğini işaret etmiştir. Narsisistik kişilik bozukluğunda kendiliğin fanteziler ile canlandırıldığını ve bu fantezilerin davranışa dönüşmediğini fakat narsisistik davranış bozukluğunda ise fantezilerin davranışlara döküldüğünü sapkınlık, suç, bağımlılık olarak ortaya çıktığını ifade etmiştir (Kohut, 1977).

Kohut (1977), bir diğer farklılığın ise gelişim nedenleri olduğu belirtmiştir. Narsisistik kişilik bozukluğunda ebeveynlerden birinin kendiliknesnesi işlevlerini yerine getirdiğini böylece kendiliğin diğer kutbundaki zayıflığın telafisinin söz konusu olduğunu, narsisistik doyumun fantezi ile sınırlandığını ifade etmiştir. Ancak narsisistik davranış bozukluğunda ise her iki ebeveyninde kendiliknesnesi işlevlerini yerine getirememesinin söz konusu olduğunu böylece narsisistik doyumun fantezi boyutuyla sınırlanmadığını ve davranış boyutuna geçtiğini belirtir. Kohut'a göre narsisistik davranış bozukluğu daha ciddi bir durumdur (Kohut, 1977).

Narsisistik kişilik bozukluğunun çekirdeğinde güçsüz ve noksan bir kendilik mevcuttur (Kohut & Wolf, 1978). Heinz Kohut'un Kendilik Psikoloji kuramı perspektifinde, narsisizmin bir yüzü olan kibirli, her güzelliği kendisine hak gören büyüklenmeci narsisizm, aynalanma kendiliknesnesi ihtiyacı duyarken mütevazı olan kırılğan narsisizm idealleştirilmiş kendiliknesnesi ihtiyacı duymaktadır. Büyüklenmeci narsisizm kendi görkemine bir ayna ararken kırılğan narsisizm ötekinde bir görkem aramaktadır. Kırılğan narsisizmde, içten içe duyulan bir kibirle görkem atfettikleri o mükemmel kişinin bir parçası olmak istemek mevcuttur (Erden, 2015).

Kişinin kendiliknesnesi ihtiyaçlarını nasıl karşıladığı kişilik işleyişinin önemli bir parçasıdır. Kohut'a göre, kendiliknesnesi ihtiyaçları reddetmek, kaçınmak narsisistik kişilik bozukluğunun esasıdır. Nispeten olgun ve zayıf kendiliknesnesi ihtiyaçlarına sahip olan ve bu ihtiyaçlarını reddetmeyen kişilerin duygu, düşünce ve davranışlarını düzenleme becerileri, öz saygıları ve refahları daha yüksek olduğu görülür iken olgunlaşmamış, arkaik ve güçlü kendiliknesnesi ihtiyaçları olan ve bu ihtiyaçları reddeden, kaçınan kişilerin kendilik bozukluklarına sahip oldukları, sağlıklı büyüklenmecilik, idealizasyon ve ikizlik duygularını sürdürmede sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir (Kohut, 1971).

Kendiliknesnesi ihtiyaçları karşılanmayan kişi, bu ihtiyaçların karşılanmaması sonucu hayal kırıklığına uğramaktadır. Savunmacı bir biçimde hayal kırıklığına uğramamak için ötekilerce kabul edilmeye, güçlü biriyle bir olmaya ve ötekiyle benzerlik hissetmeye dair ihtiyaçlarını reddedebilir, kaçınabilirler. Kişi, bu kendiliknesnesi ihtiyaçlarından inkâr edip kaçınsa da karşılanmamış ihtiyaçlar fantezi boyutunda ortaya çıkmaktadır. Tekrar hayal kırıklığına uğramamak için fanteziler aracılığıyla kendiliknesnesi ihtiyaçlarını karşılamaya çalışabilirler böylece kırılğan narsisist kişiler, tıpkı bir cam bardağın kırılabilme olasılığının olduğu gibi, gerçeklik karşısında kendiliğinin parçalanabilirliğini fark ederler (Kohut, 1971). Bu durumda kırılğan narsisizmde, utangaç, dikkat çekmeyen, ötekilerin ihtiyaçlarını önceleyen, düşük

özgüven ve öz saygısı olan bir görünüm mevcuttur (Cooper, 1998; Gabbard, 1989; Gabbard, 1998; Wink, 1991).

Kohut'un teorisi oldukça kabul gören bir psikanalitik yaklaşımdır (Wolf, 1988). Fakat literatür incelendiğinde, bu teoriyi ele alan çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu görülmüştür.

Banai ve arkadaşları (2005), kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin (yaklaşma, kaçınma) büyüklenmeci narsisizm ile ilişkisini incelemek üzere yürüttükleri araştırmalarında, özellikle bazı kendiliknesnesi ihtiyaçlarının büyüklenmeci narsisizm ile anlamlı ölçüde ilişkili olduğunu bulgulamışlardır. Büyüklenmeci narsisizm ile aynalanma ihtiyacına yaklaşma, bunun yanında idealizasyon ve ikizlik ihtiyaçlarından kaçınma arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu bulgu, narsisizmde ötekilerce hayran olunma ihtiyacının yanı sıra güçlü ötekilerce yönlendirilme ve ikizlik hislerini ifade etmekten kaçınmayı işaret etmektedir. Araştırmacılar bulguları, bu kişilerin ötekileri kendileriyle eşit, benzer ya da üstün, daha iyi görmedikleri aksine bunu inkâr edip kendilerini ötekilerden üstün, değerli görmeye ve hayran olunmaya ihtiyaç duydukları yönünde yorumlamışlardır.

Bingöl ve Bilge (2023), kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelim ve kişilik bozuklukları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, narsisistik kişilik bozukluğu ile aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyaçlarına yaklaşma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır; narsisistik kişilik bozukluğu ile idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulgulanmıştır; narsisistik kişilik bozukluğu ile aynalanma ihtiyacından kaçınma arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu belirtilmektedir.

Buren ve Meehan (2015), çocukluk çağı suistimali ve kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarından kaçınmanın aracı etkisini incelemişlerdir. Araştırmacılar, çocukluk dönemi suistimali ve ihmali ile kendiliknesnesi ihtiyaçlarından kaçınma arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğunu saptamışlardır; kendiliknesnesi ihtiyaçlarından kaçınma ile kırılğan narsisizm arasında da pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur; çocukluk dönemi ihmali ve suistimali ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi

ihtiyaçlarından kaçınmanın tam aracı etki gösterdiğini bulgulamışlardır. Bu doğrultuda araştırmacılar, kendiliknesnesi ihtiyaçlarından kaçınmanın bu ilişkide önemli bir risk faktörü olabileceğine işaret etmişlerdir. Benzer biçimde Gruber (2009), kırılğan narsisizmin kendiliknesnesi ihtiyaçlarından kaçınma ile ilişkili olduğunu bulgulamıştır.

Çapraz (2024), kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelim (yaklaşma ve kaçınma) ve narsisizm arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, kırılğan narsisizm ile aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyaçlarına yaklaşma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulgulamaktadır; kırılğan narsisizm ile idealizasyon ve ikizlik ihtiyaçlarından kaçınma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır; kırılğan narsisizm ile aynalanma ihtiyacından kaçınma arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki bulgulanmıştır (Çapraz, 2024).

Özetle, araştırma bulgularının narsisizm ile özellikle aynalanma ihtiyacına yaklaşma arasında ve idealizasyon-ikizlik ihtiyacına hem yaklaşma hem de kaçınma arasında anlamlı bir ilişkiye işaret ettikleri görülmektedir.

2.4.2 Kendiliknesnesi İhtiyaçları ve Ebeveynleşme

Yaşamın erken yıllarında kendiliknesneleriyle olan ilişkinin niteliği kendilik bütünlüğü gelişimini etkilemektedir (Kohut & Wolf, 1978). Tutarlı ve sağlıklı bir kendilik için çeşitli kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yaşam boyunca gereksinim duyulmaktadır (Ornstein, 2008). Kendiliknesnesi ihtiyaçları "yeterince iyi" bir biçimde karşılandığında bu ihtiyaçlar bebek büyüyüp yaş aldıkça dönüşüp ve olgunlaşırlar (Wolf, 1988). Erken dönemde annenin fiziksel varlığına ihtiyaç duyarken büyüdükçe annenin fiziksel olarak var olmaması tolere edebilir hale gelebilir (Wolf, 1988). Erken dönemlerdeki kendiliknesnesi ihtiyaçlarının karşılanmasındaki eksiklikler şiddetli gelişimsel duraklamalara ve psikopatolojilere yatkınlığa sebebiyet vermektedir (Baker & Baker, 1987). Kendiliknesnesi ihtiyaçlarından aynalanma ve ikizlik ihtiyacı yüksek düzeyde olan kişilerin özgüveni ve psikolojik refah düzeyleri düşük iken depresyon, anksiyete düzeylerinin yüksek olduğu bulgulanmıştır; kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yaklaşma ile kaygılı bağlanma, bağlanma anksiyetesi ve özellikle

reddedilme kaygısıyla anlamlı olarak ilişkili olduğu görülmüştür; kendiliknesnesi ihtiyaçlarından kaçınmanın ise kaçınan bağlanma ve özellikle yakınlık korkusuyla anlamlı derece ilişkili olduğu bulgulanmıştır (Banai ve ark., 2005).

Bir çocukluk çağı ihmali türü olan ebeveynleşme olgusuna kendilik psikolojisi perspektifinden bakıldığında Kohut (1977), çocuğun ebeveynleştiği ailelerde ebeveynler çocuğun aynalanma ve idealizasyon ihtiyaçlarını yeterince karşılayamadıklarından çocuğun kendiliğinin sağlıklı bir biçimde gelişmesinin engellendiğini belirtir.

2.5 SAVUNMA MEKANİZMALARI

Savunma süreçlerine dair ilk çalışmaları Sigmund Freud yapsa da literatürde pek çok teorisyenin savunma mekanizmalarına dair katkıları bulunduğu gözlenmektedir. Savunma mekanizmaları teorisyenlerce farklı açılardan ele alınmış, genel olarak savunmaların neye karşı yapıldığı bakımından ve kişinin iç dengesi ile dış dünya arasındaki ilişkiye bakış konusunda ayrılmışlardır (Cooper, 1989; McWilliams, 2020).

Savunma mekanizmaları bilinç alanının dışında gelişen ve işleyen, ego tarafından kullanılan, kişinin içsel ve dışsal süreçlerini örtük bir biçimde düzenleyen zihinsel kaynaklardır (Cramer, 2014; Freud, 1946; Geçtan, 1988; Rice & Hoffman, 2014). Savunma mekanizmaları genellikle kaygı, utanç, üzüntü gibi güçlü ve tehdit edici duyguları kontrol edebilmek ve bireylerin kendilerine olan saygılarını sürdürebilmeleri amacıyla kullanılmaktadırlar. Her insanın savunma süreçleri birbirinden çok farklıdır (McWilliams, 2020). Savunma mekanizmaları yaşamın erken dönemlerinde ve kişinin yaşam öyküsü özelinde gelişmektedir (Cramer, 1991). Savunmaların bireylere göre farklılaşması ise şu dört etkene göre değişmektedir: (1) mizaç, (2) erken dönem çocukluk deneyimleri, (3) bakım verenlerden model alma ve (4) belli savunmaları kullanmanın bedelini öğrenmektir (McWilliams, 2020). Savunmalar, tek bir biçimde kullanılmaktan ziyade bir grup örüntü içerisinde

kullanılan, kişinin içinde bulunduğu zamana ve duruma göre farklılaşan süreçlerdir (Geçtan, 1988).

Savunma mekanizmaları işlevsellik düzeylerine göre bir süreklilik üzerinde hiyerarşik olarak farklılaşmaktadır. Bu sürekliliğin bir ucunda ilkel savunmalar varken diğer ucunda olgun savunmalar bulunur, sürekliliğin ortasında ise nevrotik savunmalar vardır (Kampe ve ark., 2021). Olgun savunmalar dışsal sınırlara dair savunmalar iken ilkel savunmalar içsel sınırlara dair savunmalardır. Alanyazındaki bu ayrım esasen varsayımsaldır (McWilliams, 2020). Bu ayrımların literatürde çeşitli yazarlarca farklı biçimlerde yapıldığı gözlenirse de genel bir fikir birliğinin de mevcut olduğu görülmüştür.

2.5.1 Matür (Olgun) Savunma Mekanizmaları

Olgun savunma mekanizmaları, sıkıntı veren, hoş olmayan durumlarda olumsuz duygulanımlardan kişiyi korumaya hizmet etmekte, olumsuz duygulanımı etkili bir biçimde azaltabilmektedirler. Esnek bir biçimde kullanılabilen olgun savunma mekanizmalarının patolojiler ile negatif yönde, sağlıklı bir dengeyle ise pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür (Vaillant ve ark., 1986).

2.5.1.1 Yüceltme (Sublimation)

Kaygı uyandıran dürtü ve arzuların toplum tarafından kabul edilebilir, yaratıcı ve sağlıklı formlara dönüştürülmesidir. Yüceltme savunma mekanizması, insanlık için fayda sağlaması ve bir dürtünün enerjisinin israf edilmeden yeni ve yaratıcı yollarla boşaltılması bakımından sağlıklı kabul edilmektedir (McWilliams, 2020).

2.5.1.2 Mizah (Humor)

Kimi şakalar ve mizah unsurları sadece eğlence amacıyla yapılsa da kimi şakalar sıkıntılara karşı savunma amacıyla yapılmaktadır. Mizah sert gerçekler

karşısında dayanıklılığı arttırması ve olumlu bir işlev göstermesi bakımından olgun savunmalar arasında yer almaktadır (McWilliams, 2020). Örneğin, birinin cenazesinde onun hakkında şaka yapmak olumsuz duygulanımla baş etmeyi sağlamaktadır (Bailey & Pico, 2023).

2.5.1.3 Beklenti (Anticipation)

Olası kaygı ve sıkıntı oluşturacak duruma karşı gerçekçi bir öngörü ile yaklaşmayı ve o duruma yönelik hazırlık yapmayı içermektedir. Kişiyi sıkıntı verici, kaygılandırıcı, tehlikeli durumlara karşı hazırlaması işlevini görmektedir. Örneğin, ameliyat girecek birinin olası riskleri düşünüp önceden hazırlanması işlevi görür (Bailey & Pico, 2023; Lichtenberg & Slap, 1972; Vaillant, 1971).

2.5.1.4 Baskılama (Suppression)

Bilinçli bir biçimde sıkıntı veren, olumsuz düşünce ve dürtüleri engellenmesi, ertelenmesidir (Bailey & Pico, 2023). Bastırma (repression) savunma mekanizmasından bilinçli ya da yarı bilinçli olması bakımından ayrılmaktadır. Sıkıntı veren durum, çatışma bilinçli olarak uygun bir zamana ertelenir (Vaillant, 1971).

2.5.2 Nevrotik Savunma Mekanizmaları

Sürekliliğin ortasında bulunan nevrotik savunma mekanizmaları, farkındalık zemininde değil, bilinçdışı zeminde deneyimlenmektedirler. Olgun savunma mekanizmalarından nispeten daha katı bir biçimde kullanılmaktadırlar.

Genellikle nevrotik savunma mekanizmalarını kullanan kişiler yaşanan duruma uygun olmayan aşırı tepkiler gösterebilmekte, olayları yanlış bir biçimde yorumlayabilmekte, yaşamına genel olarak kaygı ve suçluluk duyguları hâkim olabilmektedir. Buna rağmen bu kişilerin algılarında önemli çarpıklıklar olmadığı, ileri düzey kişilik bozuklukları deneyimlemedikleri, çoğunlukla uyumsuz ve aşırı tepkilerinin de farkında oldukları belirtilmiştir. Bu kişilerin gündelik yaşam sıkıntılarını korkutucu bulup kaygılandıkları, bu sıkıntı

duydıkları durum karşısında yetersizlik ve eksiklik hissettikleri, çözüm aramaktansa sıkıntılarında kaçınmaya yönelik savunma mekanizmalarını kullandıkları görülmüştür (Geçtan, 1988).

Çocukluk döneminde duygusal ihtiyaçları karşılanmamasıyla bu kişiler yetişkinlik döneminde ebeveynlerine öfke ve düşmanlık hisleri besleyebilmekte fakat elindeki sevgiyi de kaybetmemek için bastırmak zorunda kalmaktadırlar. Bu durumda düşmanlık hisleri kuvvetlenmektedir (Geçtan, 1988). Nevrotik savunmaların önemli işlevi ise ilişkilerdeki saldırganlığın önlemesidir (Vaillant, Bond, & Vaillant, 1986).

2.5.2.1 Yapma-Bozma (Undoing)

Suçluluk ve utanç gibi güçlü olumsuz duygular uyandıran durumları telafi etmek ve dengelemek amacıyla girilen bilinçdışı bir çabadır. Bu savunma mekanizması işlenen bir günahın bedelini ödeme çabasında, geçmişteki bir durum karşısında pişman olup bunu aşırı biçimde telafi etme çabalarında görülebilir (McWilliams, 2020). Cinayet işleyen kişilerin polise teslim olması yapıp bozmaya örnektir (Geçtan, 1988).

2.5.2.2 Psödo-altruizm (Altruism)

Kişinin ötekinin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kendi arzularından feragat etmesidir. Kişi esasında kendi istek ve arzularını ötekine yansıtma ve özdeşleşme üzerinden kendisi de haz almaktadır (Vaillant, 1971). Örneğin, ebeveynlerin kendi sahip olamadığı imkanları çocuklarına sunması sık görülen bir durumdur.

2.5.2.3 İdealleştirme (Idealization)

Yaşamın tehlikeleri karşısında savunmasız hisseden çocuklar, güvende hissetmek amacıyla çoğunlukla bakım verenlerine güç ve mükemmellik atfederek teskin olmaktadır. İdealleştirme ihtiyacı güvenlik arayışından kaynaklanmaktadır. Adeta yüce bir tahta koydukları bu idealleştirilmiş kişilerin

zaman içerisinde güçsüzlüklerine ve kusurlarına şahit olduklarında gerçeklikle karşılaşmakta, bu kişileri o yüce tahtlarından indirmektedirler. Bu değişim ayrışma-bireyleşme sürecinin önemli bir adımıdır. Bazı insanlarda ise bu idealizasyon ihtiyacı dönüşmeden kalmakta, idealize ettiği kişiyle iç içe geçerek güvende hissetmektedirler. İdealleştirme ihtiyacı toplumsal boyutta da kendisini göstermektedir. Örneğin, kişinin doktorunun alanının en iyisi olduğu, en iyi okula gittiği, en mükemmel sevgiliye sahip olduğu, oy verdiği partinin en hatasız parti olduğu gibi yanılsamalarda ortaya çıkar (McWilliams, 2020).

2.5.2.4 Karşıt tepki geliştirme (Reaction formation)

Kişinin yoğun arzu ve dürtülerinin oluşturacağı suçluluk karşısında tam ters bir biçimde davranmasıdır. Düşmanca duygular hisseden birinin sevgi gösterisi yapması bu duruma bir örnektir (Geçtan, 1988).

2.5.3 İmmatür (İlkel/Olgunlaşmamış) Savunma Mekanizmaları

Sürekliliğin diğer ucunda bulunan ilkel savunmalar ise daha kişilerarası kullanılmaktadırlar. Böylece ilkel savunmaları kullanan kişi kendi sıkıntısını düzenleyebilmek amacıyla başka insanları kullanmaktadır (Cramer, 1999). Bebeğin dünyayı algılamakta kullandığı yollar olan ilkel savunmalar tüm insanlarda bulunan süreçlerdir. Bu ilkel mekanizmaların varlığından ziyade daha olgun savunmaların yokluğu, ilkel savunmaların yerini alabilecek olgun savunmaların bulunmaması bir sorun teşkil etmektedir (McWilliams, 2020). İlkel savunmaların aşırı kullanımının ilişki sorunları, psikiyatrik bozukluklar ve kişilik patolojisi ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğu görülmüştür (Cramer, 1999).

2.5.3.1 Yansıtma (Projection)

Temelde içerde olanın dışarıdan geldiği yanılsamasıdır (McWilliams, 2020). Gündelik yaşamda sıklıkla kullanılan yansıtma mekanizması, başarısızlık karşısında suçu ötekilere yüklemek biçiminde ya da suçluluk uyandıracak arzuları ötekilere atfetmek biçiminde kişiyi kaygıdan korur (Geçtan, 1988).

Kötü şans ve kader, yansıtma mekanizmasının suçu ötekine yüklemek biçiminde ortaya çıkmasıdır. Aşırılığında kişi başına gelen tüm sıkıntıların ötekilerce hazırlanan bir komplo olduğunu iddia edebilir. Yansıtma mekanizmasının ortaya çıktığı diğer durum olan suçluluk uyandıracak arzuların ötekilere yansıtılması durumunda kişi kendisini korurken karşısındakini kötü niyetli olarak addetmektedir (Geçtan, 1988). Ciddi boyutlarda tehlikeli durumlara, yanılgılara ve yakın ilişkilerde sıkıntıya yol açabilir (McWilliams, 2020).

2.5.3.2 Pasif saldırganlık (Passive aggression)

Yıkıcı duyguların dolaylı yollardan ifadesidir (Vaillant, 1971). Surat asma ve somurtma sık görülen örnekleridir.

2.5.3.3 Dışa vurma (Acting out)

Henüz dile gelmeye hazır olmayanın eylemle ifade edilmesidir. Dışa vurulan kişiye zarar verebilirken fayda da sağlayabilir ya da her iki birden de gerçekleşebilir. Bu noktada dışa vurma mekanizmasını belirleyen ortaya konanın iyi ya da kötü olması değil, eyleme konanın otomatik ve kompulsif bir biçimde yapılmasıdır. Örneğin, bağımlı kişilerin maddeyle ilişkileri, kompulsif kişilerin kompülsiyonlarını gerçekleştirmeleridir (McWilliams, 2020).

2.5.3.4 Yalıtma (Isolation)

Duyguyu bilgiden ayırmaktır. Duygu, bilinç boyutundan ayrıştırılsa da deneyim silinmemiştir. Yalıtma, bu bakımdan dissosiyasyondan ayrılmaktadır. Yalıtma bir örnek, bir ameliyatta cerrahın duygularını kesme işleminden yalıtmasıdır. Yalıtma mekanizmasında durumun inkârı söz konusu değildir, yalnızca durumla duygu birbirinden yalıtılmıştır (McWilliams, 2020).

2.5.3.5 Değersizleştirme (Devaluation)

İdealizasyonun diğer yüzü ise değersizleştirmedir. Yaşamda mükemmellik mümkün olmadığından idealizasyon hayal kırıklığıyla sonuçlanmakta ve idealizasyonun derecesi ne kadar yüksekse o derecede değersizleştirme ortaya çıkmaktadır (McWilliams, 2020).

2.5.3.6 Aşırı geri çekilme / Otistik fantezi (Autistic fantasy)

Aşırı geri çekilme adı da verilen otistik fantezi savunma mekanizması, kişinin sosyal ve ilişkisel durumların sıkıntı ve stresinden kendisini içsel fantezi dünyasına geri çekip gerçeklikten uzaklaşmasıdır. Kişi gerçeklikten içsel fantezi dünyasına çekilirken gerçeği saptırmaz, gerçeklikten kaçınır. Kimi insanlar mizaçları dolayısıyla dış uyaranlara karşı hassas ve içsel fantezi dünyaları daha gelişmiş olabilir. Erken dönem bakım verenlerinin işgal ediciliği ya da ihmali otistik fantezi tepkisini arttırabilir. Bakım verenin çocuğun ihtiyaç duyduğu ilgiyi ve alakayı göstermemesi, çocuğa uyarıcı anlamda zengin bir çevre sunmaması çocukta uyarım eksikliğine neden olabilir. Çocuk bu uyarım eksikliğini fanteziler yoluyla sağlayabilir, otistik fantezi tepkisini arttırabilir. Bu kişilerin dışarıdan içe çekilme kapasiteleri sayesinde ötekilerin duygularına karşı iyi bir gözlemci olabilirler (McWilliams, 2020).

2.5.3.7 İnkâr (Denial)

İnkâr bir başa çıkma yöntemi olarak acı veren deneyimlerin varlığını reddetmektir (McWilliams, 2020). Tüm ilkel savunmaların esas amacı tehlikeleri inkâr etmektir. İnsanlar tehlikelerle karşılaştıklarında şayet bu tehlikeler ile baş edemezlerse inkâr ile onları yok sayarlar (Geçtan, 1988). Bu duruma bir örnek olarak birinin ekonomik sıkıntıda olmasına rağmen pahalı ve lüks kıyafetler alması verilebilir (Bailey & Pico, 2023).

2.5.3.8 Yer değiştirme (Replacement)

Bir duygunun, dūřünce ve davranışın asıl kiři ve/veya duruma kaygı yaratması bakımından yōneltilmeyip başka bir kiři ve/veya duruma yōnelmesidir. Bu duruma bir ۆrnek olarak aldatılan kişinin asıl suçlunun partneri değil de ۆçüncü kiři olduğunu belirtmesidir. Bu durumda ۆfke partnere değil ۆçüncü kişiye yōnelir ve ilişkinin bir kurtulma şansı olur. Kaygının yer değiştirip farklı formlarda ortaya çıktığı başka durumlara ۆrnek olarak cinsel fetişler, fobiler, gūnah keçisi ilanı verilebilir. Daha olgun bir formu ise saldırganlığın, acının yaratıcı bir yola yōnelmesi olacaktır (Geçtan, 1988; McWilliams, 2020).

2.5.3.9 Disosiyasyon (Dissociation)

Travmatik bir durumun acısı ve dehşeti karşısında bir çeşit bağlantı kesilmesi olarak tariflenebilecek disosiyasyon deneyiminde bedenini dışardan izleme yaşantısı sıkça bildirilmiştir. Disosiyasyon travmatik durumun karşısında gōsterilen normal bir tepkidir ancak tehlikeli olmayan durumlarda dahi otomatik ortaya çıkışı bellek kaybına ve farklı biri gibi davranmasına sebep olabilmekte bōylece kişinin yaşamını ve ۆzellikle ilişkilerini zorlaştırabilmektedir (McWilliams, 2020).

2.5.3.10 Bölünme (Splitting)

Nesne sürekliliği gelişiminden ۆnce bebekler birine ya da bir duruma çift değer atfedemez, her řeyi iyi ve kötü olarak ikiye ayırırlar. “Ya hep ya hiç” dūřüncesindedirler. Bu iyi-kötü olarak bölme, yetişkinlik yaşamında da ۆzellikle sıkıntılı durumlar karşısında kolay, kaygıyı azaltıcı ve ۆz saygının sürmesini sağlayan bir yol olsa da gerçeği çarpıtan da bir mekanizmadır (Bailey & Pico, 2023; McWilliams, 2020).

2.5.3.11 Rasyonalizasyon (Rationalization)

Çoğunlukla inkâr ile birlikte kullanılan rasyonalizasyon mekanizması, kişinin eylemlerinin haklılığını gōstermesi ve hayal kırıklıklarının, yetersizlik

hissinin etkisini azaltmak amacıyla kullanılır. Kişi bir neden bularak eylemlerine hem kendi hem de toplum nezdinde meşru ve mantıklı açıklamalar getirir. Diğer bir taraftan ise kişi ulaşamadığı hedeflerinin yarattığı hayal kırıklığıyla ve yetersizlik hissiyle baş edebilmek amacıyla da nedenselleştirme yapabilir. Bu duruma bir örnek olarak “kedi uzanamadığı ciğere mundar dermiş” atasözü verilebilir (Geçtan, 1988).

Kişinin idealleri ve gerçekliği arasındaki farklılık arttıkça nedenselleştirme mekanizmasının kullanımı da artar. Olduğu halini kabul edemeyen, eleştiriye açık olmayan insan, haklılığını hem kendisine hem de ötekilere göstermek ihtiyacındadır böylece değerini sürdürür ve yaşamının sorumluluklarından kaçır (Geçtan, 1988).

2.5.3.12 Bedenselleştirme (Somatization)

İfade edilmeyen duyguların beden yoluyla ifade bulmasıdır (McWilliams, 2020). Yıkıcı dürtülerin bedene yönelmesidir. Sıkıca baskılanan dürtüler ancak bedensel yakınmalar biçiminde bir ifade yolu bulabilmektedirler (Geçtan, 1988).

2.5.4 Narsisizm ve Savunma Mekanizmaları

Acıyı deneyimleme biçimimiz kişilik yapılanmamızı göstermektedir. Psikanalitik perspektifte savunma mekanizmaları, bireylerin kişilik işleyişlerini ve örgütlenmelerini anlamada merkezi bir roldedir. Bireylerin belli savunma mekanizmalarını kullanmaları ya da kullanmamaları onları kişilik işleyişlerine atıf yapması bakımından tanı ve değerlendirme için önemlidir (McWilliams, 2020). Narsisizmde, temelde sıklıkla kullanılan savunma mekanizmaları idealizasyon ve değersizleştirme-dir. Kişi kendini idealize ettiğinde ötekini değersizleştirme, ötekini idealize ettiğinde ise kendisini değersizleştirme bakımından bu iki savunma mekanizması madalyonun iki yüzü gibi birbirlerini tamamlarlar (McWilliams, 2020).

Patolojik narsisizmin iki türü olan büyüklenmeci tür ile kırılğan türün ilkel ve nevrotik savunma mekanizmaları ile arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğu; olgun savunma mekanizmalarıyla ise aralarında negatif anlamlı bir ilişki olduğu

saptanmıştır (İnce, 2020). Ancak bu iki türün ilişkili olduğu savunma mekanizmaları birbirinden farklılık göstermektedir (Fernie ve ark., 2016). Büyüklenmeci narsisizmde, yaşamın erken dönemlerinde bakım verenlerden gelen reddedilme ve değersizleştirilme deneyimlerini bilinçdışında telafi etmek, kaygı ve utançtan korunmak amacıyla çeşitli savunma mekanizmaları kullanılır (Kernberg, 1970 & 2015; Robins ve ark., 2001; Bennett, 2006; Prunas ve ark., 2019). Büyüklenmeci narsisizm ile beklenti, psödo altruizm, rasyonelleştirme ve disosiyasyon ile önemli ölçüde ilişkili olduğu görülmüştür (Kampe ve ark., 2021). Kırılgan narsisizmleyle özellikle inkâr savunma mekanizmasıyla anlamlı derecede ilişkili olduğu bulgulanmıştır (Fernie ve ark., 2016).

Kampe ve arkadaşlarının (2021) narsisizm türlerinde savunma mekanizmalarını inceleyen çalışmalarında kırılgan narsisizm ile olgun savunma mekanizmaları arasında (bastırma, mizah, akılcılaştırma ve bu araştırmada olgun savunma mekanizmaları arasında yer alan dissosiyasyon) negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu araştırmada nevrotik savunma mekanizmaları içerisinde kabul edilmiş olan yapma-bozma, karşıt-tepki oluşturma ve eyleme dökme savunma mekanizmaları ile kırılgan narsisizm arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Kırılgan narsisizm ile ilkel savunma mekanizmaları (bölme, otistik fantezi, yansıtma, pasif saldırganlık, idealizasyon, bedenselleştirme, yalıtma, yer değiştirme ve değersizleştirme) pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Yine aynı araştırmanın sonucunda kırılgan narsisizmin bedenselleştirme, yansıtma ve yer değiştirme gibi duyguların benlikten ayrıştırılmasına yönelik olan ve karşıt-tepki, yapma-bozma, pasif saldırganlık gibi kişinin kendisine yönelik (self-directed) savunma mekanizmaları ile en çok ilişkili olduğu anlaşılmıştır (Kampe ve ark., 2021).

İmamoğlu ve Batigün (2020) çalışmalarının sonucunda ise ilkel ve nevrotik savunma tarzlarının aşırı kullanımı ve olgun savunma mekanizmaların düşük oranda kullanımının kırılgan narsisizmi yordadığı anlaşılmıştır. Böylece kırılgan narsisist kişilerin psikolojik sıkıntılar ve duygularını düzenlemede güçlük çekmeleri konusunda kullandıkları savunma mekanizmalarının rol oynayabileceğini ileri sürmüşlerdir.

2.6 ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Ebeveynleşme deneyiminin birey üzerindeki etkileri çeşitli faktörlere bağlıdır (Jurkovic, 1997). Bu araştırmanın temelinde ebeveynleşme ve kırılğan narsisizm ilişkisinin nasıl kurulduğu ve bu ilişkiyi hangi mekanizmaların etkilediği sorusu vardır. Bu soruların cevaplarının ise bu çalışmada psikanalitik perspektiften incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu doğrultuda bu çalışmanın bir amacı, ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide Kohut'un kendilik psikolojisi kuramında yer alan kendiliknesnesi ihtiyaçlarının aracı (mediation) etkisini incelemektir. Literatür incelendiğinde, Kohut'un teorisi oldukça kabul gören bir psikanalitik yaklaşımdır (Wolf, 1988) fakat bu teoriyi ampirik olarak ele alan çalışmaların sayısının kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu bakımdan araştırmanın literatüre ampirik ve nicel bir veri sunması bakımından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın bir başka amacı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının düzenleyici (moderation) etkisini incelemektir. Ebeveynleşme çocuğun gelişimine ve sorumluk alma hissiyatına olumlu ve yapıcı bir katkıda bulunabilir (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973). Ancak, bu sorumluluklar çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarını yok saymasına neden olacak biçimde ağırlaştığında ebeveynleşme sıkıntılı hale gelmektedir (Chase, 1999). Görüldüğü üzere, ebeveynleşme deneyiminin yansımaları çeşitli olabilir (Jurkovic, 1997). Erken yaşam öyküsünün savunmaların gelişiminde rol oynaması bakımından (Cramer, 1991; McWilliams, 2020), ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının rolünün olabileceği düşünülmüştür.

2.7 ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Tartışılan literatür ve gerekçelere dayanarak, bu çalışmada aşağıdaki soruların ve hipotezlerin test edilmesi hedeflenmektedir:

H1: Genel ve kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Genel ve kardeş odaklı ebeveynleşme ile kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelim (aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, aynalanma ihtiyacından kaçınma) arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelim (aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, aynalanma ihtiyacından kaçınma) ile kırılğan narsisizm arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Genel ve kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelim (aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, aynalanma ihtiyacından kaçınma) aracı etki eder.

H5: Genel ve kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmaları düzenleyici etki eder.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

3.1 ÖRNEKLEM

Bu çalışmanın örnekleme 18-65 yaş ($\bar{X}= 31.34$, $SS= 11.152$) aralığındaki 308 gönüllü katılımcıdan (228 Kadın, 80 Erkek) oluşmaktadır. Katılımcılara uygun örnekleme ve kartopu yöntemiyle ulaşılmıştır. Veriler Google Forms aracılığıyla oluşturulan online form üzerinden toplanmıştır. Çeşitli çevrimiçi ortamlarda gönüllülük esaslı olarak toplanmıştır. Psikiyatrik tanı almış olan katılımcılar araştırmada karıştırıcı faktör olmaması adına çalışmanın dışlama kriteridir. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine dair değerler Tablo 3.1’de yer almaktadır.

Tablo 3.1 Örneklemin Sosyo-Demografik Özelliklerine Dair Değerler

Demografik Bilgiler	Katılımcı Sayısı	Yüzde
	N	%
Cinsiyet		
Kadın	228	74
Erkek	80	26
Eğitim Durumu		
İlkokul	1	0.3
Ortaokul	11	3.6
Lise	58	18.8
Üniversite	208	67.5
Yüksek Lisans	28	9.1
Doktora	2	0.6
Medeni Durum		
Bekar	191	62
Evli	117	38
Kardeş Sayısı		
Tek çocuk	43	14
İki kardeş	98	31.8
Üç kardeş	84	27.3
Dört kardeş ve üstü	83	26.9
Kardeş Sırası		
Tek çocuk	43	14
İlk çocuk	89	28.9
Ara çocuk	88	28.6
Son çocuk	88	28.6

Tablo 3.1 (Devamı) Örneklemin Sosyo-Demografik Özelliklerine Dair Değerler

Anne Eğitim Düzeyi		
İlkokul	147	47.7
Ortaokul	36	11.7
Lise	68	22.1
Üniversite	48	15.6
Yüksek Lisans	6	1.9
Doktora	3	1
Baba Eğitim Düzeyi		
İlkokul	100	32.5
Ortaokul	50	16.2
Lise	80	26
Üniversite	71	23.1
Yüksek Lisans	5	1.6
Doktora	2	0.6
Anne Fiziksel Hastalık		
Var	52	16.9
Yok	256	83.1
Anne Psikiyatrik Hastalık		
Var	28	9.1
Yok	280	90.9
Baba Fiziksel Hastalık		
Var	28	9.1
Yok	280	90.9

Tablo 3.1 (Devamı) Örneklemin Sosyo-Demografik Özelliklerine Dair Değerler

Baba Psikiyatrik		
Hastalık		
Var	19	6.2
Yok	289	93.8
Kardeş Fiziksel		
Hastalık		
Var	23	7.5
Yok	242	78.6
Kardeşim yok	43	14
Kardeş Psikiyatrik		
Hastalık		
Var	15	4.9
Yok	250	81.2
Kardeşim Yok	43	14
Ebeveyn Bağımlılık		
Durumu		
Var	23	7.5
Yok	285	92.5
Ebeveynlerin Maddi		
İhtiyaçları Karşılması		
Hiç	2	0.6
Biraz	42	13.6
Orta düzey	106	34.4
İyi düzey	106	34.4
Oldukça iyi düzey	52	16.9

3.2 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Oluşturulan araştırma formunda katılımcılara öncelikle EK A'da örneği bulunan bilgilendirilmiş onam formu sunulmuştur. Ardından Sosyodemografik Bilgi Formu, Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeği – Yetişkin Formu, Patolojik Narsisizm Envanteri, Kendiliknesnesi İhtiyaçları Envanteri, Savunma Biçimleri Testi sunulmuştur.

3.2.1 Bilgilendirilmiş Onam Formu

Araştırmacı bu formda katılımcıları çalışmanın kısa biçimde amacı hakkında, katılımın tamamen gönüllü olmaya bağlı olduğu, katılımcıların istedikleri takdirde çalışmayı yarım bırakabilecekleri, cevaplarının bilimsel amaçla kullanılacağı, kimlik bilgilerinin gizli tutulup araştırma boyunca özenle korunacağı, katılımcıdan beklentiler, çalışmanın kaç dakika süreceği hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca formun son kısmında katılımcıya ihtiyaç duyması halinde araştırmacının iletişim bilgileri de verilmiştir. Bilgilendirilmiş Onam Formu EK A'da sunulmuştur.

3.2.2 Sosyodemografik Bilgi Formu

Katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, anne-baba kaybı durumu, anne-babanın birliktelik durumu, anne-baba eğitim durumu, kardeşleri, ailede kronik-fizyolojik bir rahatsızlık ya da psikiyatrik tanı, ailedeki bağımlılık durumu gibi bilgilerini öğrenmek amacıyla hazırlanan bir kişisel bilgi formudur. Form, EK B'de sunulmuştur.

3.2.3 Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeği – Yetişkin Formu

Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeği – Yetişkin Formu, Zencir ve Haskan Avcı (2019) tarafından çocukluk dönemindeki aşırı düzeyde bakım vermeyi tanımlayan ebeveynleşme olgusunu ölçümlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeği – Yetişkin Formu 32 maddeden oluşmaktadır.

Ölçekteki maddeler beşli dereceli likert tipinde olup 1: “Kesinlikle Katılmıyorum” ve 5: “Kesinlikle Katılıyorum” biçiminde değerlendirilmektedir.

Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeği – Yetişkin Formu şu iki alt boyutta incelenir: (1) Genel Ebeveynleştirilme, (2) Kardeş Odaklı Ebeveynleşme. Genel Ebeveynleştirilme alt boyutuna ait dört faktör tanımlanmıştır, Kardeş Odaklı Ebeveynleşme alt boyutunda ise tek faktör tanımlanmıştır.

Ölçeğin İç tutarlılık kat sayısının $\alpha=.88$ olduğu, Genel Ebeveynleştirme alt boyutunun birinci faktörünün iç tutarlılık kat sayısı $\alpha=.86$, ikinci faktörün iç tutarlılık kat sayısı $\alpha=.83$, üçüncü faktörünün iç tutarlılık kat sayısı $\alpha=.84$, dördüncü faktörünün iç tutarlılık kat sayısı $\alpha=.82$, kardeş odaklı ebeveynleştirilme alt boyutunun tek faktörü ise $\alpha=.88$ olarak bulunmuştur. Sonuç olarak Ebeveynleşme Envanterinin yeterli geçerlilik ve güvenilirliğe sahip olduğu, Türk literatüründe kullanılmasının uygun olduğu anlaşılmıştır (Zencir & Haskan-Avcı, 2018). Mevcut çalışmada, ölçeğin genel ebeveynleşme alt boyutu için Cronbach α güvenilirlik katsayı değeri .91 olarak bulunmuştur. Kardeş odaklı ebeveynleşme alt boyutu için Cronbach α güvenilirlik katsayı değeri .89 olarak bulunmuştur. Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeği – Yetişkin Formu’nun bazı maddelerini içeren örneği EK C’de sunulmuştur.

3.2.4 Patolojik Narsisizm Envanteri (PNE)

Patolojik Narsisizm Envanteri (PNE), kırılğan ve büyüklenmeci narsisizmi ölçümleyebilmek için Pincus ve arkadaşları (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinal versiyonu 52 maddeden ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Büyüklenmeci narsisizmi “sömürücülük”, “fedakârlık yoluyla kendini yüceltme” ve “büyüklenmeci fantezi” alt boyutları ölçümler iken kırılğan narsisizmi “koşula bağlı özsaygı”, “kendiliği gizleme”, “hak görücü öfke” ve “değersizleştirme” alt boyutları ölçümler. Ölçek altı dereceli likert tipinde olup 0: “Bana hiç benzemiyor”, 1: “Bana biraz benzemiyor”, 2: “Bana çok az benzemiyor”, 3: “Bana çok az benziyor”, 4: “Bana biraz benziyor”, 5: “Bana çok benziyor” biçiminde öz bildirim yoluyla değerlendirilmektedir. Alt ölçeklerden alınan yüksek puanlar, o alt ölçeğin işaret ettiği özelliklerin arttığını anlatır.

Patolojik Narsisizm Envanterinin Türkçeye geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını Büyükgüngör (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçekten madde korelasyonları ve faktör yüklerinden dolayı Türkçeye uyarlama çalışmasında 12 madde çıkarılıyor. Böylece Patolojik Narsisizm Envanterinin Türkçe versiyonu 40 maddeden oluşmaktadır. Büyüklenmeci narsisizmi ölçümleyen alt boyutlardan “sömürücülük” alt boyutu haricindeki tüm alt boyutlar narsisistik kırılabilirlik alt boyutunda toplandığından ölçek büyük oranda kırılabilir narsisizmi ölçümleyen bir ölçek olarak kabul edilir. Büyükgüngör’ün çalışması sonucunda ölçeğin Türkçe formunun iç tutarlılık kat sayısı $\alpha=.94$ olduğu anlaşılmıştır. Mevcut çalışmada da ölçeğin Cronbach α güvenilirlik katsayı değeri de .94 olarak bulunmuştur. Patolojik Narsisizm Envanteri EK D’de yer almaktadır.

3.2.5 Kendiliknesesi İhtiyaçları Envanteri (KİE)

Kendiliknesesi İhtiyaçları Envanteri, Kohut’un Kendilik Psikolojisi kuramında yer alan kendiliknesesi ihtiyaçları olgusunu ölçümlemek amacıyla Banai ve arkadaşları (2005) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek Yurduşen ve Gençöz (2018) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılarak Türkçeye kazandırılmıştır. Ölçek 38 maddeden oluşmakta ve yedi dereceli likert tipinde olup 1: “Hiç Katılmıyorum”, 4: “Kararsızım”, 7: “Tamamen Katılıyorum” biçiminde değerlendirilmektedir.

Kendiliknesesi İhtiyaçları Envanteri şu üç alt boyutta incelenir: (1) Aynalanma-İdealizasyon-İkizlik İhtiyacına Yaklaşma (21 madde), (2) İdealizasyon-İkizlik İhtiyacından Kaçınma (11 madde), (3) Aynalanma İhtiyacından Kaçınma (6 madde). Alt boyutların iç tutarlılık katsayıları incelendiğinde Aynalanma-İdealizasyon-İkizlik İhtiyacına Yaklaşma alt boyutu için $\alpha=.84$, İdealizasyon-İkizlik İhtiyacından Kaçınma alt boyutu için $\alpha=.79$, Aynalanma İhtiyacından Kaçınma alt boyutu için ise $\alpha=.65$ olduğu anlaşılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre Kendiliknesesi İhtiyaçları Envanterinin Türkçe versiyonunun yeterli geçerlilik ve güvenilirliğe sahip olduğu anlaşılmıştır (Yurduşen & Gençöz, 2018). Mevcut çalışmada ölçeğin aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma alt boyutunun Cronbach α güvenilirlik

katsayı değeri de .88 olarak bulunmuştur; idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma alt boyutunun Cronbach α güvenilirlik katsayı değeri de .81 olarak bulunmuştur; aynalanma ihtiyacından kaçınma alt boyutunun Cronbach α güvenilirlik katsayı değeri de .78 olarak bulunmuştur. Kendiliknesnesi İhtiyaçları Envanteri EK E’de sunulmuştur.

3.2.6 Savunma Biçimleri Testi (SBT)

Savunma Biçimleri Testi, bireylerin kullandıkları savunma mekanizmalarının psikopatoloji ile olan ilişkilerini incelemek ve klinik çalışmalarda kullanılmak üzere Andrews, Singh ve Bond (1993) tarafından geliştirilmiştir. Toplam 40 maddeden oluşan ölçek dokuz dereceli likert tipinde olup 1: “Bana hiç uygun değil”, 9: “Bana çok uygun” biçiminde değerlendirilmektedir. Ölçek öz-bildirim yoluyla 20 tane savunma mekanizmasını ölçülmektedir, 20 alt boyuta sahiptir, her alt ölçeğin iki sorusu vardır. Andrews ve arkadaşlarının (1993) yaptıkları çalışmada olgun, nevrotik ve immatür olmak üzere üç ana boyut olduğu ve bu üç boyutun iç tutarlılık kat sayılarının sırasıyla 0.80, 0.58 ve 0.68 olduğu görülmüştür. Test-tekrar test güvenilirliğinin ise olgun savunmalar için 0.75, nevrotik savunmalar için 0.78 ve immatür savunmalar için 0.85 olduğu bildirilmiştir (Andrews ve ark., 1993).

Ölçeğin Türkçeye geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını Yılmaz, Gençöz ve Ak (2007) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada da orijinal ölçekteki gibi üç ana boyut olan olgun, nevrotik ve ilkel savunma mekanizmaları temelinde değerlendirilmesi önerilmektedir. Olgun savunma mekanizmalarının iç tutarlılık katsayısının 0.70, nevrotik savunma mekanizmalarının iç tutarlılık katsayısının 0.61 ve ilkel savunma mekanizmalarının iç tutarlılık katsayısının ise 0.83 olduğu anlaşılmıştır. Sırasıyla olgun, nevrotik ve ilkel savunma mekanizmalarının test-tekrar test güvenilirlik kat sayısının ise 0.75, 0.88, 0.86 olduğu bildirilmiştir. Araştırmanın sonucunda savunma biçimleri testinin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir psikometrik özelliklere sahip olduğu anlaşılmıştır (Yılmaz ve ark., 2007). Mevcut çalışmada ölçeğin olgun savunma biçimleri alt boyutunun Cronbach α güvenilirlik katsayı değeri de .65 olarak; nevrotik savunma biçimleri

alt boyutunun Cronbach α güvenilirlik katsayı değeri de .64 olarak; ilkel savunma biçimleri alt boyutunun Cronbach α güvenilirlik katsayı değeri de .82 olarak bulunmuştur. Savunma Biçimleri Testi EK F’de sunulmuştur.

3.3 İŞLEM YOLU

Işık Üniversitesi Etik Kurulundan alınan onay ile Nisan 2024-Kasım 2024 tarihleri arasında araştırma verileri çevrimiçi ortamlardan toplanarak elde edilmiştir. Ölçeklerin uygulanması öncesi katılımcılara araştırmanın amacı, katılımcılardan beklenenler, verdikleri bilgilerin gizliliği ve araştırmacı tarafından nasıl kullanılacağı, çalışmayı bırakma prosedürleri gibi bilgileri barındıran Bilgilendirilmiş Onam Formu verilmiştir. Onaylarının alınması akabinde katılımcılara Sosyodemografik Bilgi Formu, Ebeveynleşme Envanteri, Kırılgan Narsisizm Envanteri, Kendiliknesnesi İhtiyaçları Envanteri ve Savunma Biçimleri Testi sunulmuştur.

3.4 VERİ ANALİZİ

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemleriyle kesitsel bir çalışma yürütülmüştür. Kesitsel çalışmalar zamanın tek bir noktasında analiz eden, kısıtlı bir zaman diliminde ayrı örneklemelere uygulanan çalışmalardır (Wang & Cheng, 2020). İlişkisel tarama yöntemleri kullanılmış, sosyo-demografik verileri incelemek amacıyla betimleyici analizler uygulanmıştır. Verilerin analizinde IBM SPSS programı 27. Versiyon kullanılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkeni “ebeveynleşme”, bağımlı değişkeni “kırılgan narsisizm”, aracı değişkeni “kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelim (aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, aynalanma ihtiyacından kaçınma)”, düzenleyici değişkeni “savunma mekanizmaları” olarak belirlenmiştir. Araştırmada aracı etki ve düzenleyici etki modelini bir arada test etmek için SPSS Statistics PROCESS Macro v.4.2. eklentisi Model 5 kullanılmıştır. Verilerin toplanması akabinde veri setindeki yaş

kriterine uymayan katılımcılar çıkarılmış, ters kodlanması gereken maddeler düzenlendikten sonra toplam puanlar alınmıştır. Akabinde değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri ile normallik dağılımı analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, tüm değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1.5 aralığında yer aldığı, normal olarak dağıldığı görülmüştür (Tabachnick & Fidell, 2013). Ölçeklerin dağılımlarına dair bilgiler Tablo 3.2’de sunulmuştur.

Tablo 3.2 Ölçeklerin Normallik Dağılımlarına Dair Değerler

Ölçekler	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
EO-G	.69	.34
EO-K	1.118	.788
PNE-K	-.178	-.268
KIE-Y	-.331	.334
KIE-IİK	.482	-.025
KIE-AK	.254	-.449
SBT-M	-.158	-.031
SBT-N	.295	-.388
SBT-I	.161	-.098

EO-G= Genel Ebeveynleşme, EO-K= Kardeş Odaklı Ebeveynleşme, PNE-K=Kırılgan Narsisizm, KIE-Y= Aynalanma, İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yaklaşma, KIE-IİK= İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarından Kaçınma, KIE-AK= Aynalanma kendiliknesnesi İhtiyacından Kaçınma, SBT-M= Matür Savunma Mekanizmaları, SBT-N= Nevrotik Savunma Mekanizmaları, SBT-I= İmmatür Savunma Mekanizmaları

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın hipotezleri doğrultusunda yapılan istatistiksel analizlerin bulguları sunulmaktadır. İlk olarak, örneklemin sosyo-demografik verileri hakkında betimleyici analizler uygulanmıştır. Akabinde kırılğan narsisizm, genel ebeveynleşme ve kardeş odaklı ebeveynleşme değişkenlerini sosyo-demografik bakımdan incelenmek amacıyla Pearson Korelasyon, T-test ve ANOVA analizleri yapılmıştır. Ardından tüm değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkilerini incelemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır. Son olarak ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin (aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, aynalanma ihtiyacından kaçınma) aracı etkisini ve savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisi bir arada analiz etmek amacıyla PROCESS Macro v.4.2. eklentisi Model 5 kullanılmıştır.

4.1 ÖLÇEKLERİN PSİKOMETRİK ANALİZLERİ

4.1.1 Ölçeklerin Güvenirlik Analizleri

Bu bölümde, çalışmada kullanılan Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeği, Patolojik Narsisizm Envanteri, Kendiliknesnesi İhtiyaçları Envanteri, Savunma Biçimleri Testi ve bu ölçeklerin alt boyutlarının güvenilirlik analizleri sunulmuştur. Yapılan güvenilirlik analizinden elde edilen Cronbach α güvenilirlik katsayı değerleri Tablo 4.1’de yer almaktadır.

Tablo 4.1 Ölçeklerin Güvenirlik Dağılımlarının İncelenmesine Dair Değerler

Ölçekler	Madde Sayısı	Cronbach α
EO-G	22	.91
EO-K	10	.89
PNE-K	36	.94
KIE-Y	21	.88
KIE-IİK	11	.81
KIE-AK	6	.78
SBT-M	8	.65
SBT-N	8	.64
SBT-I	24	.82

EO-G= Genel Ebeveynleşme, EO-K= Kardeş Odaklı Ebeveynleşme, PNE-K=Kırılgan Narsisizm, KIE-Y= Aynalanma, İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yaklaşma, KIE-IİK= İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarından Kaçınma, KIE-AK= Aynalanma kendiliknesnesi İhtiyacından Kaçınma, SBT-M= Matür Savunma Mekanizmaları, SBT-N= Nevrotik Savunma Mekanizmaları, SBT-I= İmmatür Savunma Mekanizmaları

4.1.2 Ölçeklerin Betimsel Analizleri

Bu bölümde, çalışmanın değişkeni olan genel ebeveynleşme, kardeş odaklı ebeveynleşme, kırılğan narsisizm, kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yaklaşma, idealizasyon ve ikizlik kendiliknesnesi ihtiyaçlarından kaçınma, aynalanma kendiliknesnesi ihtiyacından kaçınma, matür savunma, nevrotik savunma ve immatür savunma mekanizmalarına dair betimleyici analiz sunulmuştur. Bu değişkenlerin ortalama, standart sapma, varyans, ranj, minimum ve maximum değerleri Tablo 4.2’de yer almaktadır.

Tablo 4.2 Değişkenlere Yönelik Betimleyici Değerler

	\bar{X}	SS	Varyans	Ranj	Min.	Max.
EO-G	47,69	16,25	264,38	79	22	101
EO-K	19,27	8,73	76,27	40	10	50
PNE-K	90,81	33,58	1128,11	170	5	175
KIE-Y	88,65	21,08	444,65	122	25	147
KIE-IHK	27,20	10,76	115,85	66	11	77
KIE-AK	23,39	8,23	67,86	36	6	42
SBT-M	44,90	10,91	119,04	60	12	72
SBT-N	38,20	11,29	127,60	59	11	70
SBT-I	97,33	28,02	785,66	157	27	184

\bar{X} = Ortalama, SS= Standart Sapma, Min.=Minimum, Max.=Maksimum; EO-G= Genel Ebeveynleşme, EO-K= Kardeş Odaklı Ebeveynleşme, PNE-K=Kırılgan Narsisizm, KIE-Y= Aynalanma, İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yaklaşma, KIE-IHK= İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarından Kaçınma, KIE-AK= Aynalanma kendiliknesnesi İhtiyacından Kaçınma, SBT-M= Matür Savunma Mekanizmaları, SBT-N= Nevrotik Savunma Mekanizmaları, SBT-I= İmmatür Savunma Mekanizmaları

4.2 KIRILGAN NARSİSİZMİN SOSYO-DEMOGRAFIK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan kırılğan narsisizmin sosyo-demografik faktörlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Bağımsız İki Örneklem T-testi, Tek Yönlü ANOVA ve Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Değişkenlerin grup varyanslarının homojenliği test edilmiştir.

4.2.1 Kırılğan Narsisizmin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların cinsiyetlerine göre kırılğan narsisizm düzeylerinin farklılaşmasını incelenmesi için Bağımsız İki Örneklem T-testi kullanılmıştır. Varyansların homojen dağıldığı görülmüştür ($p=.460$). Bağımsız iki değişkenli t-testi sonuçlarına bakıldığında ise testin anlamlı olduğu bulunmuştur, $t(306)=2.403$, $p<.05$. İki grup arasında kırılğan narsisizm düzeyinde anlamlı farklılıklar vardır. Kadınların ($M=93.52$; $SS=33.90$) erkeklere göre ($M=83.11$; $SS=31.61$) daha yüksek kırılğan narsisizm düzeyine sahip oldukları bulunmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 4.3'te yer almaktadır.

Tablo 4.3 Kırılğan Narsisizmin Cinsiyete Göre İncelenmesine Dair Değerler

	Kadın (N=228)		Erkek (N=80)		t	df	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
PNE-K	93.52	33.90	83.11	31.61	2.403	306	.017*

PNE-K= Kırılğan Narsisizm; * $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

4.2.2 Kırılğan Narsisizmin Yaşa Göre İncelenmesi

Katılımcıların kırılğan narsisizm düzeyleri ve yaşları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, yaş ile kırılğan narsisizm arasında negatif yönde zayıf bir ilişki vardır ($r=-.253$). İlişki anlamlıdır ($p<.001$). Yaş arttıkça, kırılğan narsisizm düzeyi azalmaktadır. Bulgular Tablo 4.4'te yer almaktadır.

Tablo 4.4 Kırılğan Narsisizmin Yaşa Göre İncelenmesine Dair Değerler

Değişkenler	N	\bar{X}	SS	Yaş	PNE-K
1. Yaş	308	31.34	11.15	1	-.253***
2. PNE-K	308	90.81	33.58	-.253***	1

PNE-K= Kırılğan Narsisizm; * $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

4.3 GENEL EBEVEYNLEŞMENİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ

Araştırmanın bağımsız değişkeni olan genel ebeveynleşmenin sosyo-demografik faktörlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Bağımsız İki Örneklem T-testi ve Tek Yönlü ANOVA analizi yapılmıştır. Öncelikle, değişkenlerin grup varyanslarının homojenliği test edilmiştir. Genel ebeveynleşme, cinsiyet, kardeş sıralaması, annenin kronik fiziksel rahatsızlık durumu ve maddi ihtiyaçların karşılanması durumu değişkenlerine göre incelenmiştir. Ancak anne eğitim, baba eğitim, çocuklukta ve günümüzde ebeveynlerin birliktelik durumları, aile yapısı, babanın fiziksel kronik rahatsızlık durumu, annenin/babanın/kardeşlerin psikiyatrik rahatsızlık durumları ve bağımlılık değişkenlerinde gruplar arası karşılaştırılabilir ve temsil edilebilir kişi sayısına sahip olmadığından analize dahil edilmemiştir.

4.3.1 Genel Ebeveynleşmenin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların cinsiyetlerine göre genel ebeveynleşme düzeylerinin farklılaşmasını incelemek amacıyla Bağımsız İki Örneklem T-testi kullanılmıştır. Levene test sonuçlarına göre varyanslar homojen dağılmamaktadır ($p<.001$). Bağımsız iki değişkenli t-testi sonuçlarına göre ise testin anlamlı olduğu saptanmıştır, $t(194,840)= 3.093, p<0.01$. İki grup arasında genel ebeveynleşme düzeyinde anlamlı farklılıklar vardır. Kadınların ($M=49.12; SS=17.25$) erkeklere göre ($M=43.61; SS=12.22$) daha yüksek genel ebeveynleşme düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Elde edilen bulgular Tablo 4.5'te yer almaktadır.

Tablo 4.5 Genel Ebeveynleşmenin Cinsiyete Göre İncelenmesine Dair Değerler

	Kadın (N=228)		Erkek (N=80)		t	df	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
EO-G	49.12	17.25	43.61	12.22	3.093	194,840	.002**

EO-G= Genel Ebeveynleşme; *p<.05, **p<.01, *** p<.001

4.3.2 Genel Ebeveynleşmenin Kardeş Sıralaması Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların ailenin kaçınıcı çocuğu olduklarına göre genel ebeveynleşme düzeylerini incelemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA analizi uygulanmıştır. Levene test sonuçlarına göre varyanslar homojen dağılmamaktadır ($p=.035$). Bu doğrultuda, varyansların homojen dağılmadığı durumlarda kullanılan çoklu karşılaştırma testlerinden Games-Howell testi uygulanmıştır. Games-Howell analizi sonuçlarına göre, ailenin tek çocuğu olanların genel ebeveynleşme ortalamaları ($M=38.65$, $SS=11.20$) ile ilk çocukların ortalamaları ($M=51.48$, $SS=17.26$) anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p<.001$). Tek çocukların ortalamaları ($M=38.65$, $SS=11.20$) ile ara çocukların ortalamaları ($M=50.87$, $SS=15.79$) anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p<.001$). Ayrıca tek çocukların ortalamaları ($M=38.65$, $SS=11.20$) ile son çocukların ortalamaları da ($M=45.09$, $SS=15.77$) anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p<.05$). Ancak ilk çocukların ortalamaları ile ara ve son çocukların ortalamaları anlamlı olarak farklılaşmamaktadır ($p>.05$). Ek olarak, ara ve son çocukların da ortalamalarının anlamlı olarak farklılaşmadığı görüldü ($p>.05$). Bulgular Tablo 4.6'da sunulmaktadır.

Tablo 4.6 Genel Ebeveynleşmenin Kardeş Sıralaması Değişkenine Göre İncelenmesine Dair Değerler

	Tek Çocuk		İlk Çocuk		Ara Çocuk		Son Çocuk		F	df	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
EO-G	38.65	11.20	51.48	17.26	50.87	15.79	45.09	15.77	8.499	3,304	.001***

EO-G= Genel Ebeveynleşme; * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

4.3.3 Genel Ebeveynleşmenin Annenin Fiziksel Kronik Rahatsızlığının Varlığı Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların büyürken annelerinin fiziksel kronik bir rahatsızlığı olup olmadığına göre genel ebeveynleşme düzeylerini incelemek amacıyla Bağımsız İki Örneklem T-testi kullanılmıştır. Levene test sonuçlarına göre varyanslar homojen dağılmaktadır ($p = .296$). Bağımsız iki değişkenli t-testi sonuçlarına göre ise testin anlamlı olduğu görülmüştür, $t(306) = 2.587$, $p < .05$. İki grup arasında genel ebeveynleşme düzeyinde anlamlı farklılıklar vardır. Büyürken annesinin fiziksel kronik bir rahatsızlığı olan kişilerin ($M = 52.96$, $SS = 14.15$), annesinin fiziksel kronik bir rahatsızlığı olmayan kişilere göre ($M = 46.62$, $SS = 16.47$) genel ebeveynleşme ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.7’de yer almaktadır.

Tablo 4.7 Genel Ebeveynleşmenin Annenin Fiziksel Kronik Rahatsızlığın Varlığına Göre İncelenmesine Dair Değerler

	Var (N=52)		Yok (N=256)		t	df	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
EO-G	52.96	14.15	46.62	16.47	2.587	306	.05*

EO-G= Genel Ebeveynleşme; * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

4.3.4 Genel Ebeveynleşme ile Maddi İhtiyaçların Karşılama Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların çocukluk dönemlerinde maddi ihtiyaçlarının karşılanma durumuna göre genel ebeveynleşme düzeylerini test etmek amacıyla Tek Yönlü ANOVA analizi uygulanmıştır. Analiz öncesinde grupları karşılaştırılabilir hale getirmek amacıyla maddi ihtiyaçları hiç karşılanmayan (N=2) ve biraz karşılanan (N=42) gruplar birleştirilerek “düşük düzeyde karşılanan grup” olarak değiştirilmiştir (N=44). Orta düzeyde karşılanan grup değiştirilmemiş (N=106), aynı kalmıştır. İhtiyaçları iyi düzeyde karşılanan (N=106) grup ve oldukça iyi düzeyde karşılanan (N=52) grup birleştirilerek “yüksek düzeyde karşılanan grup” oluşturulmuştur (N=158). Levene test sonuçlarına göre varyanslar homojen dağılmaktadır ($p=.091$). ANOVA testi sonuçlarına göre, maddi ihtiyaçların karşılanma düzeyinin genel ebeveynleşme düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür, $F(2,305)=34.616$, $p<.001$. Yapılan Bonferroni çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre, maddi ihtiyaçları düşük düzeyde karşılanan grubun ortalaması ($M=60.79$, $SS=16.38$), orta düzeyde karşılanan grubun ortalaması ($M=51.42$, $SS=15.93$) ve yüksek düzeyde karşılanan grubun ortalaması ($M=41.53$, $SS=13.34$) anlamlı düzeyde birbirlerinden farklılaşmaktadırlar ($p<.001$). Bulgular Tablo 4.8’de yer almaktadır.

Tablo 4.8 Genel Ebeveynleşmenin Maddi İhtiyaçların Karşılama Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine Dair Değerler

	N	\bar{X}	SS	F	df	p
Düşük	44	60.79	16.38			
EO-G Orta	106	51.42	15.93	34.616	2,305	.001***
Yüksek	158	41.53	13.34			

EO-G= Genel Ebeveynleşme; * $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

4.4 KARDEŞ ODAKLI EBEVEYNLEŞMENİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ

Araştırmanın bağımsız değişkeni olan kardeş odaklı ebeveynleşmenin sosyo-demografik faktörlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Bağımsız İki Örneklem T-testi ve Tek Yönlü ANOVA analizi yapılmıştır. Öncelikle, değişkenlerin grup varyanslarının homojenliği test edilmiştir. Kardeş odaklı ebeveynleşme, cinsiyet, kardeş sıralaması, annenin kronik fiziksel rahatsızlık durumu ve maddi ihtiyaçların karşılanması durumu değişkenlerine göre incelenmiştir. Ancak anne eğitim, baba eğitim, çocuklukta ve günümüzde ebeveynlerin birliktelik durumları, aile yapısı, babanın fiziksel kronik rahatsızlık durumu, annenin/babanın/kardeşlerin psikiyatrik rahatsızlık durumları ve bağımlılık değişkenlerinde gruplar arası karşılaştırılabilir ve temsil edilebilir kişi sayısı farkı yüksek olduğundan analize dahil edilmemiştir.

4.4.1 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların cinsiyetlerine göre kardeş odaklı ebeveynleşme düzeylerini incelemek amacıyla Bağımsız İki Örneklem T-testi kullanılmıştır. Levene test sonuçlarına göre varyanslar homojen dağılmamaktadır ($p < .05$). Bağımsız iki değişkenli t-testi sonuçlarına göre ise testin anlamlı olduğu bulunmuştur, $t(139,173) = 2.941$, $p < .05$. İki grup arasında kardeş odaklı ebeveynleşme düzeyinde anlamlı farklılıklar vardır. Kadınların ($M=20.12$; $SS=9.25$) erkeklere göre ($M=16.82$; $SS=6.49$) daha yüksek kardeş odaklı ebeveynleşme düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Elde edilen bulgular Tablo 4.9'da yer almaktadır.

Tablo 4.9 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Cinsiyete Göre İncelenmesine Dair Değerler

	Kadın		Erkek		t	df	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
EO-K	20.12	9.25	16.82	6.49	2.941	139,173	.004**

EO-K= Kardeş Odaklı Ebeveynleşme; * $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

4.4.2 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Kardeş Sıralaması Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların ailenin kaçınıcı çocuğu olduklarına göre kardeş odaklı ebeveynleşme düzeylerini incelemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA analizi uygulanmıştır. Levene test sonuçlarına göre varyanslar homojen dağılmamaktadır ($p<.001$). Bu doğrultuda, varyansların homojen dağılmadığı durumlarda kullanılan çoklu karşılaştırma testlerinden Games-Howell testi uygulanmıştır. Games-Howell analizi sonuçlarına göre, ailenin ilk çocuğu olan kişilerin kardeş odaklı ebeveynleşme puan ortalamaları ($M= 23.40$, $SS=9.34$) ile ara çocuk ortalaması ($M=19.72$, $SS=8.03$) anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p=.020$). Ayrıca, ilk çocuk ortalaması ($M= 23.40$, $SS=9.34$) ile son çocuk ortalamasının ($M=12.63$, $SS=3.43$) anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür ($p<.001$). Ara çocuk ortalaması ($M=19.72$, $SS=8.03$) ile son çocuk ortalamasının da ($M=12.63$, $SS=3.43$) anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür ($p<.001$). Bulgular Tablo 4.10'da gösterilmektedir.

Tablo 4.10 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Kardeş Sıralaması Değişkenine Göre İncelenmesine Dair Değerler

	İlk Çocuk		Ara Çocuk		Son Çocuk		F	df	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
EO-K	23.40	9.34	19.72	8.03	12.63	3.43	31.79	2,218	.001***

EO-K= Kardeş Odaklı Ebeveynleşme; *p<.05, **p<.01, *** p<.001

4.4.3 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Annenin Fiziksel Kronik Rahatsızlığının Varlığı Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların büyürken annelerinin fiziksel kronik bir rahatsızlığı olup olmadığına göre kardeş odaklı ebeveynleşme düzeylerini incelemek amacıyla Bağımsız İki Örneklem T-testi kullanılmıştır. Levene test sonuçlarına göre varyanslar homojen dağılmaktadır ($p=.680$). Bağımsız iki değişkenli t-testi sonuçlarına göre ise testin anlamsız olduğu görülmüştür, $t(219)= 1.040, p=.300$. Elde edilen bulgular Tablo 4.11’de sunulmaktadır.

Tablo 4.11 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Annenin Fiziksel Kronik Rahatsızlığının Varlığına Göre İncelenmesine Dair Değerler

	Var (N=40)		Yok (N=182)		t	df	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
EO-K	20.57	8.86	18.98	8.70	1.040	219	.300

EO-K= Kardeş Odaklı Ebeveynleşme; *p<.05, **p<.01, *** p<.001

4.4.4 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ile Maddi İhtiyaçların Karşılama Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların çocukluk dönemlerinde maddi ihtiyaçlarının karşılanma durumuna göre kardeş odaklı ebeveynleşme düzeylerini incelemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA analizi uygulanmıştır. Analiz öncesinde grupları karşılaştırılabilir hale getirmek amacıyla maddi ihtiyaçları hiç karşılanmayan

(N=1) ve biraz karşılanan (N=34) gruplar birleştirilerek “düşük düzeyde karşılanan grup” olarak değiştirilmiştir (N=35). Orta düzeyde karşılanan grup değiştirilmemiş (N=81), aynı kalmıştır. İhtiyaçları iyi düzeyde karşılanan grup ve oldukça iyi düzeyde karşılanan grup birleştirilerek “yüksek düzeyde karşılanan grup” oluşturulmuştur (N=105). Levene test sonuçlarına göre varyanslar homojen dağılmaktadır ($p=.589$). ANOVA testi sonuçlarına göre, maddi ihtiyaçların karşılanma düzeyinin kardeş odaklı ebeveynleşme düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görüldü, $F(2,218)=.889$, $p=.412$. Elde edilen bulgular Tablo 4.12’de sunulmaktadır.

Tablo 4.12 Kardeş Odaklı Ebeveynleşmenin Maddi İhtiyaçların Karşılanma Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine Dair Değerler

	N	\bar{X}	SS	F	df	p
Düşük	35	19.45	9.58			
EO-K Orta	81	20.20	9.02	.889	2,218	.412
Yüksek	105	18.49	8.21			

EO-K= Kardeş Odaklı Ebeveynleşme; * $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

4.5 DEĞİŞKENLER ARASI KORELASYON ANALİZİ

Değişkenler arası yapılan Pearson korelasyon analizinden elde edilen bulgulara göre, genel ebeveynleşme ile sırasıyla kardeş odaklı ebeveynleşme, kırılğan narsisizm ve immatür savunma biçimleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür ($r=.584$, $p<.001$; $r=.384$, $p<.001$; $r=.385$, $p<.001$). Genel ebeveynleşme ile sırasıyla aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, matür ve nevrotik savunma biçimleri arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür ($r=.258$, $p<.001$; $r=.266$, $p<.001$; $r=.159$, $p=.005$; $r=.236$, $p<.001$).

Kardeş odaklı ebeveynleşme ile sırasıyla kırılğan narsisizm, aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, matür ve immatür savunma biçimleri arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür ($r=.247, p<.001$; $r=.191, p=.004$; $r=.148, p=.028$; $r=.186, p=.005$; $r=.284, p<.001$). Kardeş odaklı ebeveynleşme ile nevrotik savunma biçimleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görüldü ($r=.318, p<.001$).

Kırılğan narsisizm ile sırasıyla aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ve immatür savunma biçimleri arasında pozitif yönde güçlü düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür ($r=.691, p<.001$; $r=.626, p<.001$). Kırılğan narsisizm ile sırasıyla idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma ve nevrotik savunma biçimleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görüldü ($r=.404, p<.001$; $r=.415, p<.001$). Kırılğan narsisizm ile aynalanma ihtiyacından kaçınma arasında ise negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür ($r=-.309, p<.001$). Kırılğan narsisizm ile matür savunma biçimleri arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=.170, p=.003$).

Aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ile sırasıyla matür, nevrotik ve immatür savunma biçimleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu görüldü ($r=.314, p<.001$; $r=.545, p<.001$; $r=.492, p<.001$). Aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ile idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür ($r=.203, p<.001$). Aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ile aynalanma ihtiyacından kaçınma arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür ($r=-.247, p<.001$).

İdealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma ile immatür savunma biçimleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür ($r=.437, p<.001$). İdealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma ile aynalanma ihtiyacından kaçınma arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki görüldü ($r=.134, p=.019$).

Aynalanma ihtiyacından kaçınma ile matür savunma biçimleri arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür ($r=.251, p<.001$).

Matür savunma biçimleri ile sırasıyla nevrotik ve immatür savunma biçimleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkiler görülmüştür ($r=.453, p<.001$; $r=.396, p<.001$). Nevrotik savunma biçimleri ile immatür savunma biçimleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür ($r=.521, p<.001$). Bulgular Tablo 4.13'te gösterilmektedir.

Tablo 4.13 Değişkenler Arası Korelasyon Analizine Dair Değerler

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.EO-G	1								
2.EO-K	,584**	1							
3.PNE-K	,384**	,247**	1						
4.KIE-Y	,258**	,191**	,691**	1					
5.KIE-IJK	,266**	,148*	,404**	,203**	1				
6.KIE-AK	-,045	-,036	-,309**	-,247**	,134*	1			
7.SBT-M	,159**	,186**	,170**	,314**	,071	,251**	1		
8.SBT-N	,236**	,318**	,415**	,545**	,106	,012	,453**	1	
9.SBT-I	,385**	,284**	,626**	,492**	,437**	,078	,396**	,521**	1

EO-G= Genel Ebeveynleşme, EO-K= Kardeş Odaklı Ebeveynleşme, PNE-K=Kırlıgan Narsizm, KIE-Y= Aynalanma, İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yaklaşma, KIE-IJK= İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarından Kaçınma, KIE-AK= Aynalanma Kendiliknesnesi İhtiyaçından Kaçınma, SBT-M= Matür Savunma Mekanizmaları, SBT-N= Nevrotik Savunma Mekanizmaları, SBT-I= İmmatür Savunma Mekanizmaları; *p<.05, **p<.01, *** p<.001

4.6 PROCESS İLE ARACI VE DÜZENLEYİCİ ETKİ ANALİZLERİ

Ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin (aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyaçlarından kaçınma, aynalanma ihtiyacından kaçınma) aracı etkisini ve savunma mekanizmalarının (matür, nevrotik ve immatür) düzenleyici etkisini bir arada incelemek amacıyla Hayes (2013) tarafından geliştirilen PROCESS Macro eklentisi, 4.2 versiyonu Model 5 kullanılmıştır. Aracı etki analizlerinde bulgular Bootstrap 5000 yeniden örnekleme yöntemiyle hesaplanan güven aralıklarına göre yorumlanmıştır. Bu güven aralıkları içerisinde sıfır değerinin bulunmaması bulguların anlamlılığını belirtir (Reutter ve Bigatti, 2014). Araştırmanın genel ebeveynleşmeye dair modelleri Tablo 4.14'te ve kardeş odaklı ebeveynleşmeye dair modelleri Tablo 4.15'te belirtilmiştir.

Tablo 4.14 PROCESS ile Genel Ebeveynleşmeye Dair Aracı ve Düzenleyici Etki Modelleri

	Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	Aracı Değişken	Düzenleyici Değişken
Genel Ebeveynleşme Modelleri	EO-G	PNE-K	1.KIE-Y	SBT-M
			2.KIE-I	
			3.KIE-AK	
	EO-G	PNE-K	1.KIE-Y	SBT-N
			2.KIE-I	
			3.KIE-AK	
	EO-G	PNE-K	1.KIE-Y	SBT-I
			2.KIE-I	
			3.KIE-AK	

EO-G= Genel Ebeveynleşme, EO-K= Kardeş Odaklı Ebeveynleşme, PNE-K=Kırılgan Narsisizm, KIE-Y= Aynalanma, İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yaklaşma, KIE-IİK= İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarından Kaçınma, KIE-AK= Aynalanma Kendiliknesnesi İhtiyacından Kaçınma, SBT-M= Matür Savunma Mekanizmaları, SBT-N= Nevrotik Savunma Mekanizmaları, SBT-I= İmmatür Savunma Mekanizmaları

Tablo 4.15 PROCESS ile Kardeş Odaklı Ebeveynleşmeye Dair Aracı ve Düzenleyici Etki Modelleri

	Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	Aracı Değişken	Düzenleyici Değişken
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme Modelleri	EO-K	PNE-K	1.KIE-Y	SBT-M
			2.KIE-	
			IİK	
			3.KIE-	
			AK	
	EO-K	PNE-K	1.KIE-Y	SBT-N
			2.KIE-	
			IİK	
			3.KIE-	
			AK	
	EO-K	PNE-K	1.KIE-Y	SBT-I
			2.KIE-	
			IİK	
			3.KIE-	
			AK	

EO-G= Genel Ebeveynleşme, EO-K= Kardeş Odaklı Ebeveynleşme, PNE-K=Kırılgan Narsisizm, KIE-Y= Aynalanma, İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yaklaşma, KIE-IİK= İdealizasyon ve İkizlik Kendiliknesnesi İhtiyaçlarından Kaçınma, KIE-AK= Aynalanma Kendiliknesnesi İhtiyacından Kaçınma, SBT-M= Matür Savunma Mekanizmaları, SBT-N= Nevrotik Savunma Mekanizmaları, SBT-I= İmmatür Savunma Mekanizmaları

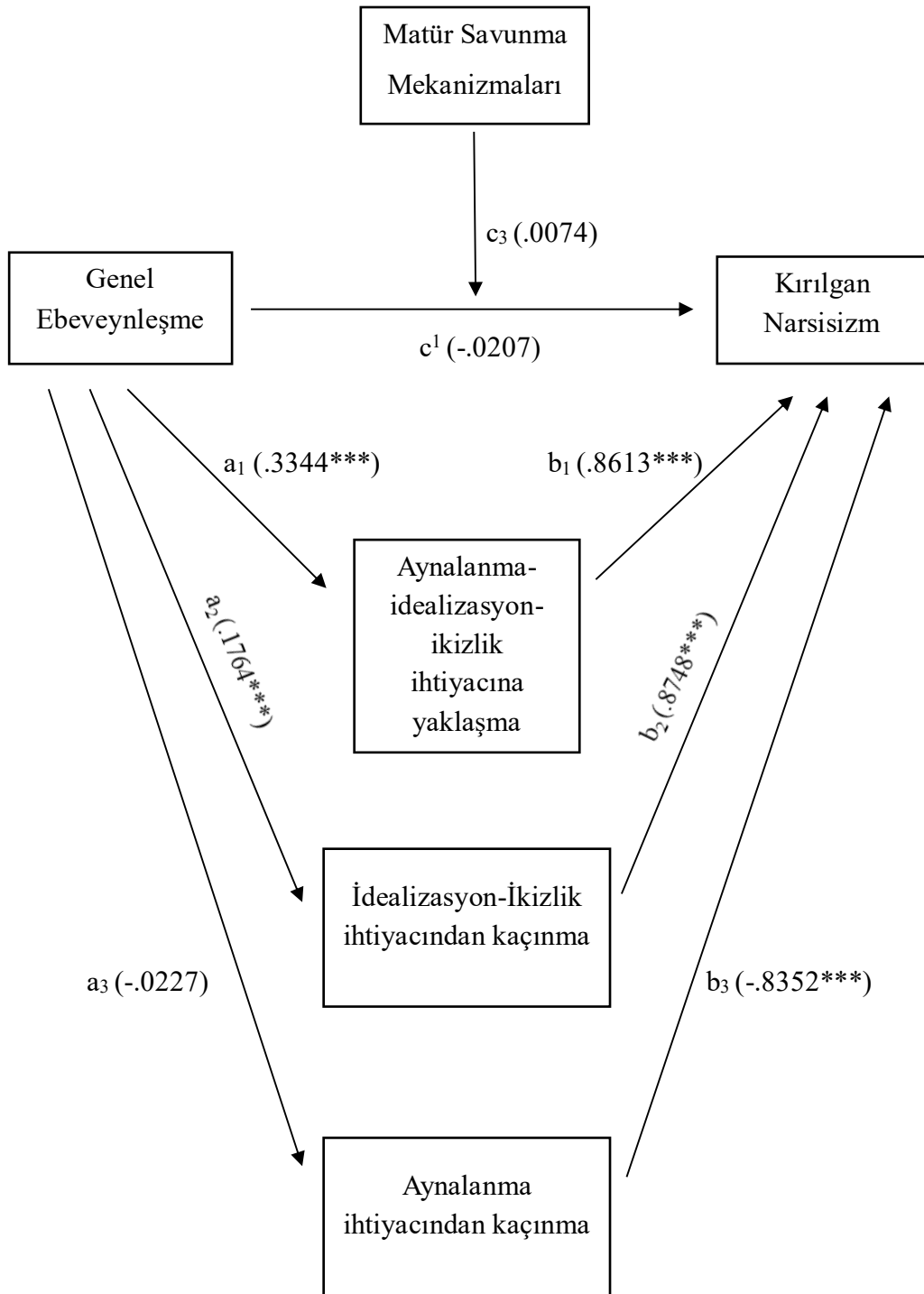
4.6.1 PROCESS ile Genel Ebeveynleşme Modellerine Dair Analizler

Genel ebeveynleşme modelleri test edilerek analizlere başlanmıştır. İlk olarak, genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin (aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma ve aynalanma ihtiyacından kaçınma) aracı etkisi ve matür savunma mekanizmalarının düzenleyici rolü test edilmiştir.

Analiz sonucunda, bağımsız değişken olan genel ebeveynleşmenin birinci aracı değişken olan aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmayı (a_1 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.3344$, %95 CI [.1935, .4754], $t=4.6691$, $p=.00$). Genel ebeveynleşme, aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşımadaki değişimin %6'sını ($R^2=.0665$) açıklamaktadır. Bağımsız değişken olan genel ebeveynleşme ikinci aracı değişken olan idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmayı (a_2 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır ($\beta=.1764$, %95 CI [.1046, .2482], $t=4.8365$, $p=.00$). Genel ebeveynleşme, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmadaki değişimin %7'sini ($R^2=.0710$) açıklamaktadır. Genel ebeveynleşme, üçüncü aracı değişken olan aynalanma ihtiyacından kaçınmayı ise (a_3 yolu) anlamlı olarak yordamamaktadır ($\beta=-.0227$, %95 CI [-.0797, .0342], $t=-.7855$, $p=.4328$).

Birinci aracı değişken olan aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_1 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.8613$, %95 CI [.7292, .9934], $t=12.8304$, $p=.00$). İkinci aracı değişken olan idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_2 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.8748$, %95 CI [.6388, 1.1108], $t=7.2954$, $p=.00$). Üçüncü aracı değişken olan aynalanma ihtiyacından kaçınmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_3 yolu) anlamlı ve negatif yönde yordadığı görülmüştür ($\beta=-.8352$, %95 CI [-1.1611, -.5093], $t=-5.0427$, $p=.00$).

Bağımsız değişken olan genel ebeveynleşmenin bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (c¹ yolu) anlamlı olarak yordamadığı görölmektedir ($\beta=-.0207$, %95 CI [-.6631, .6217], $t=-.0634$, $p=.94$). Araştırma modelinin bir örneği Şekil 4.1’de sunulmuştur.

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Şekil 4.1 Genel Ebeveynleşme ile Kırılğan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracı Etkisi ve Matür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etkisi

Genel ebeveynleşmenin kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi incelendiğinde; genel ebeveynleşmenin aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta=.1395$, %95 BCA CI[.0817, .1954]). Sonuç olarak, genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmanın tam aracı etkisi olduğu görüldü.

Genel ebeveynleşmenin idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta=.0747$, %95 BCA CI[.0423, .1116]). Sonuç olarak, genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın tam aracı etkisi olduğu görüldü.

Genel ebeveynleşmenin aynalanma ihtiyacından kaçınma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamsız bulunmuştur ($\beta=.0092$, %95 BCA CI[-.0132, .0342]). Sonuç olarak, genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma ihtiyacından kaçınmanın aracı etki etmediği görülmüştür. Analiz bulguları Tablo 4.16'da sunulmaktadır.

Tablo 4.16 Genel Ebeveynleşme ve Kırılğan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracılık Etkisi

Dolaylı Etki	β	Güven Aralığı	
		BootLLCI	BootULCI
Aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma	.1395	.0817	.1954
İdealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma	.0747	.0423	.1116
Aynalanma ihtiyacından kaçınma	.0092	-.0132	.0342

β = Standardize Edilmiş Beta Kat Sayısı

Genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide matür savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisinin anlamsız olduğu görüldü ($\beta=.0074$, %95 CI $[-.0058, .0206]$, $t=1.1064$, $p=.26$). Etkileşim etkisi incelendiğinde de benzer biçimde matür savunma mekanizmalarının düzenleyiciliğinin anlamsız olduğu görüldü, (R^2 değişimi=.0016, $p=.2695$). Bu durum matür savunma mekanizmalarının genel ebeveynleşmenin kırılğan narsisizm üzerindeki etkisinde düzenleyici rol oynamadığını göstermektedir. Analize ilişkin değerler Tablo 4.17’de sunulmaktadır.

Tablo 4.17 Genel Ebeveynleşme ve Kırılğan Narsisizm Arasındaki İlişkide Matür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etki Analizleri

Etkileşim Etkisi	F	df1	df2	p
Matür Savunma Mekanizmaları	1.22	1	301	.2695

Sonuç olarak, araştırmanın ilk modelinin anlamlı olduğu, kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin aracı etkisi ve matür savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisi ele alındığında kırılğan narsisizmin %61 varyans açıkladığı görülmüştür ($F(6,301)=79.83$, $p=.00$).

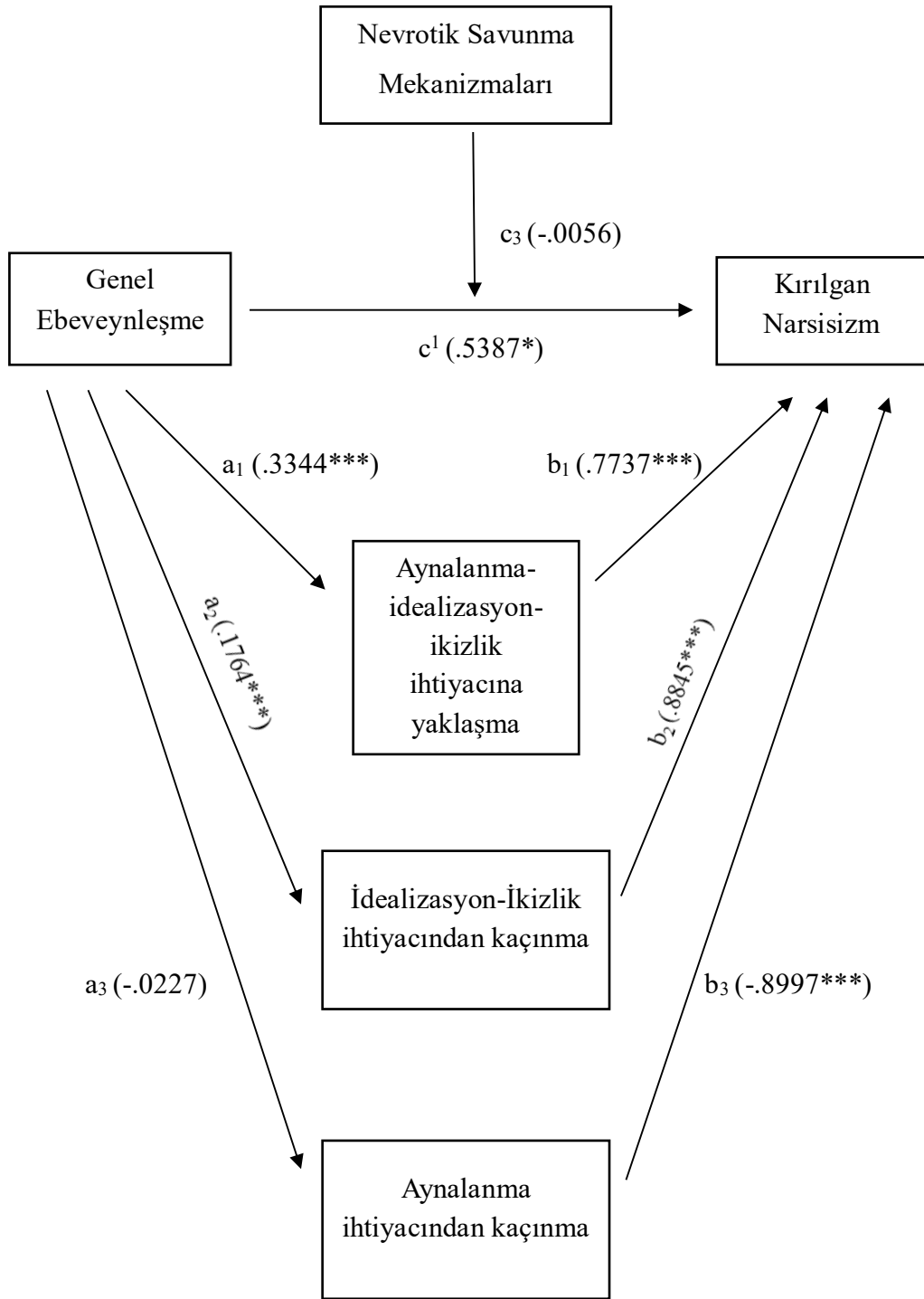
Araştırmanın ikinci modelini incelemek amacıyla genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin (aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyaçlarından kaçınma, aynalanma ihtiyacından kaçınma) aracı etkisi ve nevrotik savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisi test edilmiştir.

Analiz sonucunda, bağımsız değişken olan genel ebeveynleşmenin birinci aracı değişken olan aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmayı (a_1 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.3344$, %95 CI $[.1935, .4754]$, $t=4.6691$, $p=.00$). Genel ebeveynleşme, aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmadaki değişimin %6’sını ($R^2=.0665$) açıklamaktadır.

Bağımsız değişken olan genel ebeveynleşme ikinci aracı değişken olan idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmayı (a_2 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır ($\beta=.1764$, %95 CI [.1046, .2482], $t=4.8365$, $p=.00$). Genel ebeveynleşme, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmadaki değişimin %7'sini ($R^2=.0710$) açıklamaktadır. Genel ebeveynleşme, üçüncü aracı değişken olan aynalanma ihtiyacından kaçınmayı ise (a_3 yolu) anlamlı olarak yordamamaktadır ($\beta=-.0227$, %95 CI [-.0797, .0342], $t=-.7855$, $p=.4328$).

Birinci aracı değişken olan aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_1 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.7737$, %95 CI [.6257, .9218], $t=10.2844$, $p=.00$). İkinci aracı değişken olan idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_2 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.8845$, %95 CI [.6502, 1.1189], $t=7.4269$, $p=.00$). Üçüncü aracı değişken olan aynalanma ihtiyacından kaçınmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_3 yolu) anlamlı ve negatif yönde yordadığı görülmüştür ($\beta=-.8997$, %95 CI [-1.2063, -.5930], $t=-5.7735$, $p=.00$).

Bağımsız değişken olan genel ebeveynleşmenin bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (c^1 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.5387$, %95 CI [.0465, 1.0309], $t=2.1538$, $p=.032$). Araştırma modelinin bir örneği Şekil 4.2'de sunulmuştur.

*p<.05, **p< .01, *** p<.001

Şekil 4.2 Genel Ebeveynleşme ile Kırılğan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracı Etkisi ve Nevrotik Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etkisi

Genel ebeveynleşmenin kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi incelendiğinde; genel ebeveynleşmenin aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta=.1253$, %95 BCACI[.0735, .1811]). Sonuç olarak, genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmanın kısmi aracı etkisi olduğu görüldü.

Genel ebeveynleşmenin idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta=.0755$, %95 BCA CI[.0433, .1133]). Sonuç olarak, genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın kısmi aracı etkisi olduğu görüldü.

Genel ebeveynleşmenin aynalanma ihtiyacından kaçınma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamsız bulunmuştur ($\beta=.0099$, %95 BCA CI[-.0148, .0366]). Sonuç olarak, genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma ihtiyacından kaçınmanın aracı etki etmediği görülmüştür. Analiz bulguları Tablo 4.18’de sunulmaktadır.

Tablo 4.18 Genel Ebeveynleşme ve Kırılğan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracılık Etkisi

Dolaylı Etki	β	Güven Aralığı	
		BootLLCI	BootULCI
Aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma	.1253	.0735	.1811
İdealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma	.0755	.0433	.1133
Aynalanma ihtiyacından kaçınma	.0099	-.0148	.0366

β = Standardize Edilmiş Beta Kat Sayısı

Genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide nevrotik savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisinin anlamsız olduğu görüldü ($\beta = -.0056$, %95 CI [-.0171, .0059], $t = -.9541$, $p = .34$). Etkileşim etkisi incelendiğinde de benzer biçimde nevrotik savunma mekanizmalarının düzenleyiciliğinin anlamsız olduğu görüldü, (R^2 değişimi = .0012, $p = .3408$). Bu durum nevrotik savunma mekanizmalarının genel ebeveynleşmenin kırılğan narsisizm üzerindeki etkisinde düzenleyici rol oynamadığını göstermektedir. Analize ilişkin değerler Tablo 4.19’da sunulmaktadır.

Tablo 4.19 Genel Ebeveynleşme ve Kırılğan Narsisizm Arasındaki İlişkide Nevrotik Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etki Analizleri

Etkileşim Etkisi	F	df1	df2	p
Nevrotik Savunma Mekanizmaları	.9102	1	301	.3408

Sonuç olarak, araştırmanın ikinci modelinin anlamlı olduğu, kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin aracı etkisi ve nevrotik savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisi ele alındığında kırılğan narsisizmin %61 varyans açıkladığı görülmüştür ($F(6,301) = 81.18$, $p = .00$).

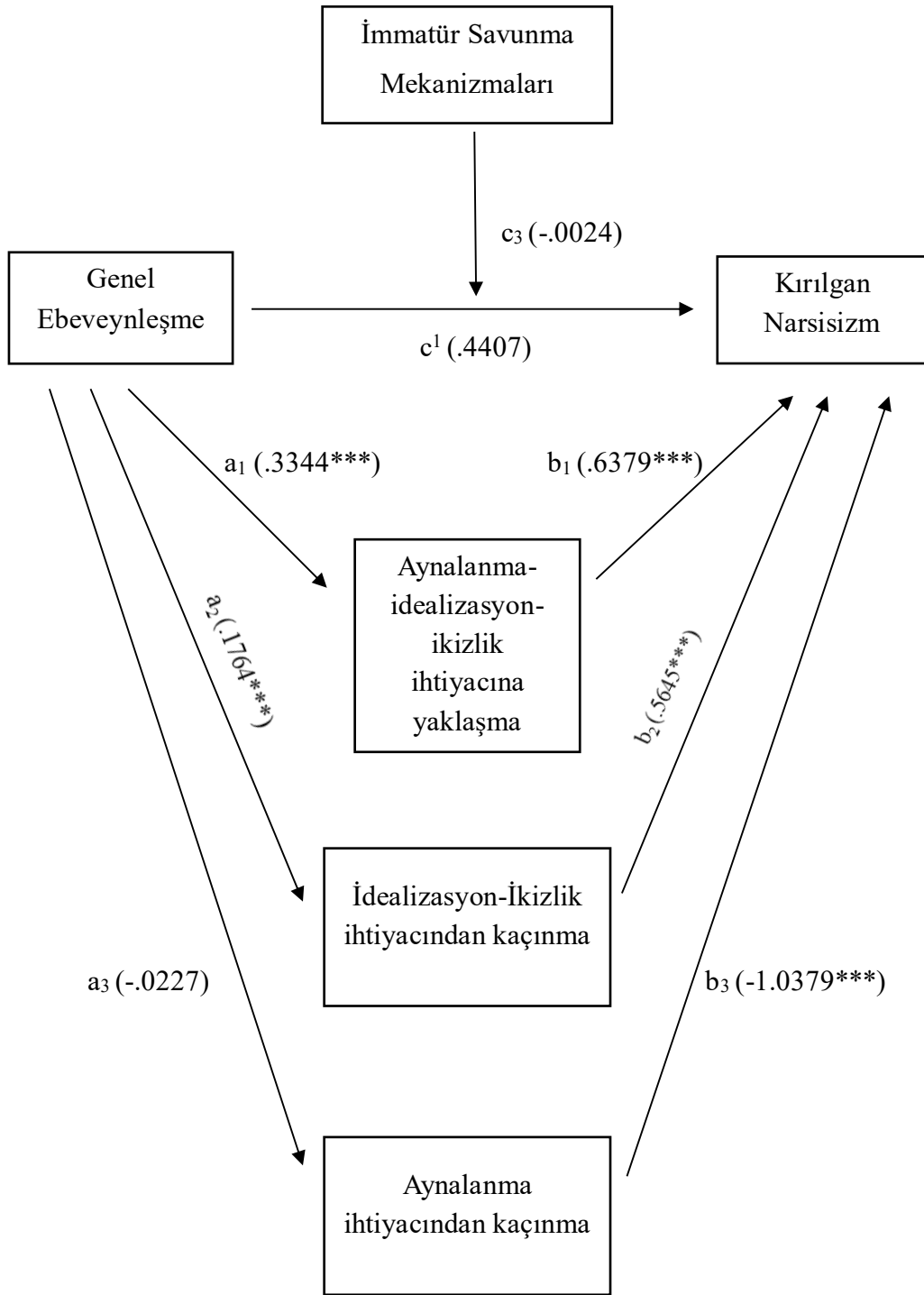
Araştırmanın üçüncü modelini incelemek amacıyla genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin (aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyaçlarından kaçınma, aynalanma ihtiyacından kaçınma) aracı etkisi ve immatür savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisi test edilmiştir.

Analiz sonucunda, bağımsız değişken olan genel ebeveynleşmenin birinci aracı değişken olan aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmayı (a_1 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta = .3344$, %95 CI [.1935, .4754], $t = 4.6691$, $p = .00$). Genel ebeveynleşme, aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmadaki değişimin %6’sını ($R^2 = .0665$) açıklamaktadır.

Bağımsız değişken olan genel ebeveynleşme ikinci aracı değişken olan idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmayı (a_2 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır ($\beta=.1764$, %95 CI [.1046, .2482], $t=4.8365$, $p=.00$). Genel ebeveynleşme, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmadaki değişimin %7'sini ($R^2=.0710$) açıklamaktadır. Genel ebeveynleşme, üçüncü aracı değişken olan aynalanma ihtiyacından kaçınmayı ise (a_3 yolu) anlamlı olarak yordamamaktadır ($\beta=-.0227$, %95 CI [-.0797, .0342], $t=-.7855$, $p=.4328$).

Birinci aracı değişken olan aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_1 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.6379$, %95 CI [.5122, .7635], $t=9.9914$, $p=.00$). İkinci aracı değişken olan idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_2 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.5645$, %95 CI [.3337, .7954], $t=4.8127$, $p=.00$). Üçüncü aracı değişken olan aynalanma ihtiyacından kaçınmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_3 yolu) anlamlı ve negatif yönde yordadığı görülmüştür ($\beta=-1.0379$, %95 CI [-1.3201, -.7558], $t=-7.2388$, $p=.00$).

Bağımsız değişken olan genel ebeveynleşmenin bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (c^1 yolu) anlamlı olarak yordamadığı görülmektedir ($\beta=.4407$, %95 CI [-.0788, .9601], $t=1.6694$, $p=.0961$). Araştırma modelinin bir örneği Şekil 4.3'te sunulmuştur.

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Şekil 4.3 Genel Ebeveynleşme ile Kırılğan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracı Etkisi ve İmmatür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etkisi

Genel ebeveynleşmenin kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi incelendiğinde; genel ebeveynleşmenin aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta=.1033$, %95 BCA CI[.0599, .1492]). Sonuç olarak, genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmanın tam aracı etkisi olduğu görüldü.

Genel ebeveynleşmenin idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta=.0482$, %95 BCA CI[.0235, .0784]). Sonuç olarak, genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın tam aracı etkisi olduğu görüldü.

Genel ebeveynleşmenin aynalanma ihtiyacından kaçınma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamsız bulunmuştur ($\beta=.0114$, %95 BCA CI[-.0164, .0407]). Sonuç olarak, genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma ihtiyacından kaçınmanın aracı etki etmediği görülmüştür. Analiz bulguları Tablo 4.20’de sunulmaktadır.

Tablo 4.20 Genel Ebeveynleşme ve Kırılğan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracılık Etkisi

Dolaylı Etki	β	Güven Aralığı	
		BootLLCI	BootULCI
Aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma	.1033	.0599	.1492
İdealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma	.0482	.0235	.0784
Aynalanma ihtiyacından kaçınma	.0114	-.0164	.0407

β = Standardize Edilmiş Beta Kat Sayısı

Genel ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide immatür savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisinin anlamsız olduğu görüldü ($\beta = -.0024$, %95 CI [-.0071, .0023], $t = -.9972$, $p = .31$). Etkileşim etkisi incelendiğinde de benzer biçimde immatür savunma mekanizmalarının düzenleyiciliğinin anlamsız olduğu görüldü, (R^2 değişimi = .0011, $p = .31$). Bu durum immatür savunma mekanizmalarının genel ebeveynleşmenin kırılğan narsisizm üzerindeki etkisinde düzenleyici rol oynamadığını göstermektedir. Analize ilişkin değerler Tablo 4.21’de sunulmaktadır.

Tablo 4.21 Genel Ebeveynleşme ve Kırılğan Narsisizm Arasındaki İlişkide İmmatür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etki Analizleri

Etkileşim Etkisi	F	df1	df2	p
İmmatür Savunma Mekanizmaları	.9944	1	301	.3195

Sonuç olarak, araştırmanın üçüncü modelinin anlamlı olduğu, kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin aracı etkisi ve immatür savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisi ele alındığında kırılğan narsisizmin %67 varyans açıkladığı görülmüştür ($F(6,301) = 105.01$, $p = .00$).

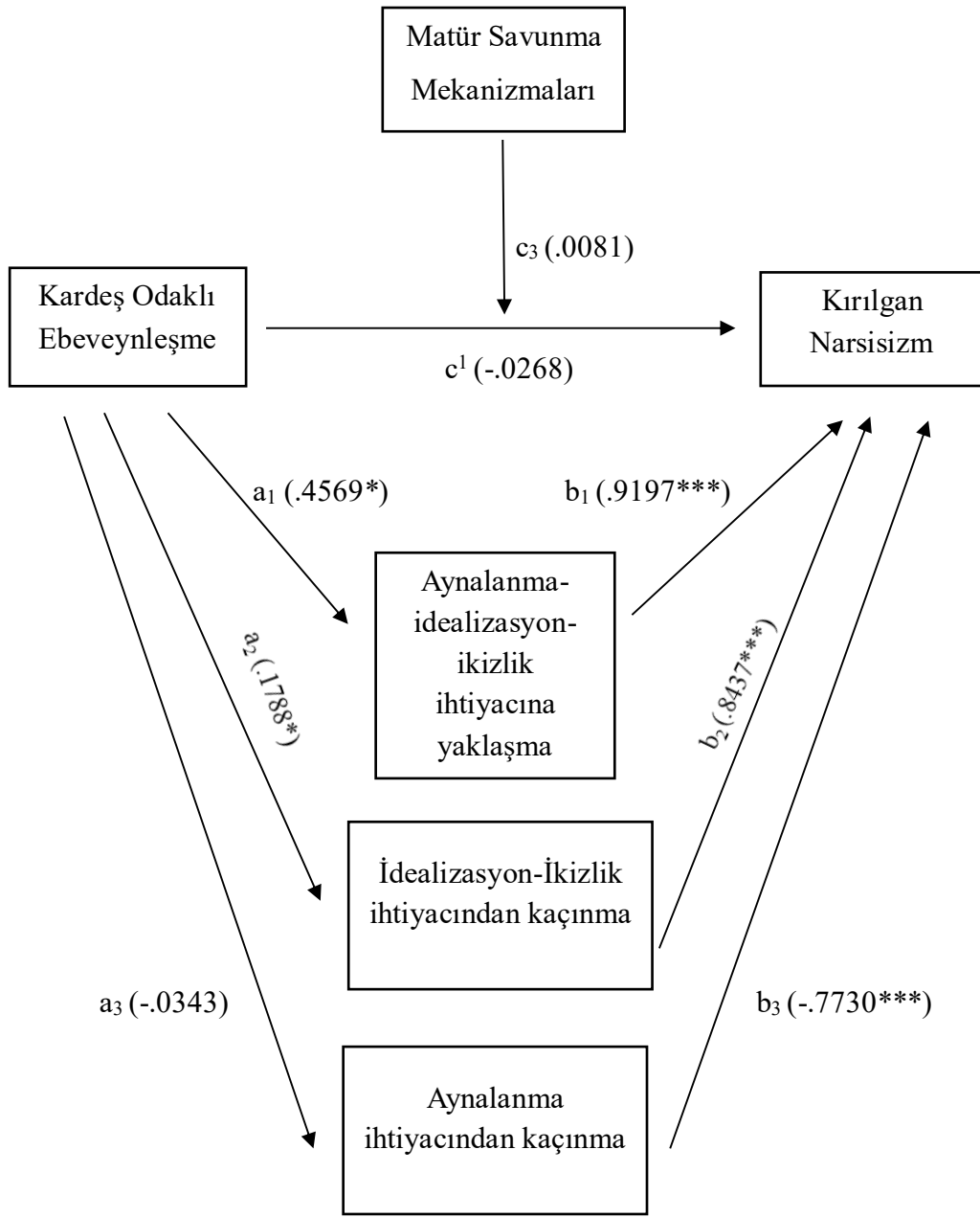
4.6.2 PROCESS ile Kardeş Odaklı Ebeveynleşme Modellerine Dair Analizler

Analizlere kardeş odaklı ebeveynleşme modelleri ile devam edilmiştir. İlk olarak, kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin (aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma ve aynalanma ihtiyacından kaçınma) aracı etkisi ve matür savunma mekanizmalarının düzenleyici rolü test edilmiştir.

Analiz sonucunda, bağımsız değişken olan kardeş odaklı ebeveynleşmenin birinci aracı değişken olan aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmayı (a_1 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.4569$, %95 CI [.1435, .7703], $t=2.8735$, $p<.05$). Kardeş odaklı ebeveynleşme, aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmadaki değişimin %3'ünü ($R^2=.0363$) açıklamaktadır. Kardeş odaklı ebeveynleşmenin ikinci aracı değişken olan idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmayı (a_2 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.1788$, %95 CI [.0196, .3381], $t=2.2134$, $p<.05$). Kardeş odaklı ebeveynleşme, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmadaki değişimin %2'sini ($R^2=.0219$) açıklamaktadır. Kardeş odaklı ebeveynleşme, aynalanma ihtiyacından kaçınmayı ise (a_3 yolu) anlamlı olarak yordamamaktadır ($\beta=-.0343$, %95 CI [-.1606, .0921], $t=-.5345$, $p=.5935$).

Birinci aracı değişken olan aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_1 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.9197$, %95 CI [.7516, 1.0877], $t=10.7852$, $p=.00$). İkinci aracı değişken olan idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_2 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.8437$, %95 CI [.5503, 1.1370], $t=5.6693$, $p=.00$). Üçüncü aracı değişken olan aynalanma ihtiyacından kaçınmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_3 yolu) anlamlı ve negatif yönde yordadığı görülmüştür ($\beta=-.7730$, %95 CI [-1.1816, -.3645], $t=-3.7297$, $p<.001$).

Bağımsız değişken olan kardeş odaklı ebeveynleşmenin bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (c^1 yolu) anlamlı olarak yordamadığı görülmektedir ($\beta=-.0268$, %95 CI [-1.8977, 1.8440], $t=-.0283$, $p=.97$). Araştırma modelinin bir örneği Şekil 4.4'te sunulmuştur.

*p<.05, **p< .01, *** p<.001

Şekil 4.4 Kardeş Ebeveynleşme ile Kırılğan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracı Etkisi ve Matür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etkisi

Kardeş odaklı ebeveynleşmenin kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi incelendiğinde; kardeş odaklı ebeveynleşmenin aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta=.1094$, %95 BCA CI[.0386, .1827]). Sonuç olarak, kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmanın tam aracı etkisi olduğu görüldü.

Kardeş odaklı ebeveynleşmenin idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta=.0393$, %95 BCA CI[.0064, .0782]). Sonuç olarak, kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın tam aracı etkisi olduğu görüldü.

Kardeş odaklı ebeveynleşmenin aynalanma ihtiyacından kaçınma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamsız bulunmuştur ($\beta=.0069$, %95 BCA CI[-.0177, .0321]). Sonuç olarak, kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma ihtiyacından kaçınmanın aracı etki etmediği görülmüştür. Analiz bulguları Tablo 4.22'de sunulmaktadır.

Tablo 4.22 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Aracılık Etki Analizi

Dolaylı Etki	β	Güven Aralığı	
		BootLLCI	BootULCI
Aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma	.1094	.0386	.1827
İdealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma	.0393	.0064	.0782
Aynalanma ihtiyacından kaçınma	.0069	-.0177	.0321

β = Standardize Edilmiş Beta Kat Sayısı

Kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılgan narsisizm arasındaki ilişkide matür savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisinin anlamsız olduğu görüldü (β =.0081, %95 CI [-.0303, .0465], t =.4169, p =.67). Etkileşim etkisi incelendiğinde de benzer biçimde matür savunma mekanizmalarının düzenleyiciliğinin anlamsız olduğu görüldü, (R^2 değişimi=.0003, p =.6772). Bu durum matür savunma mekanizmalarının kardeş odaklı ebeveynleşmenin kırılgan narsisizm üzerindeki etkisinde düzenleyici rol oynamadığını göstermektedir. Analize ilişkin değerler Tablo 4.23'te sunulmaktadır.

Tablo 4.23 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Matür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etki Analizleri

Etkileşim Etkisi	F	df1	df2	p
Matür Savunma Mekanizmaları	.1738	1	214	.6772

Sonuç olarak, araştırmanın dördüncü modelinin anlamlı olduğu, kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin aracı etkisi ve matür savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisi ele alındığında kırılğan narsisizmin %56 varyans açıkladığı görülmüştür ($F(6,214)=47.17, p=.00$).

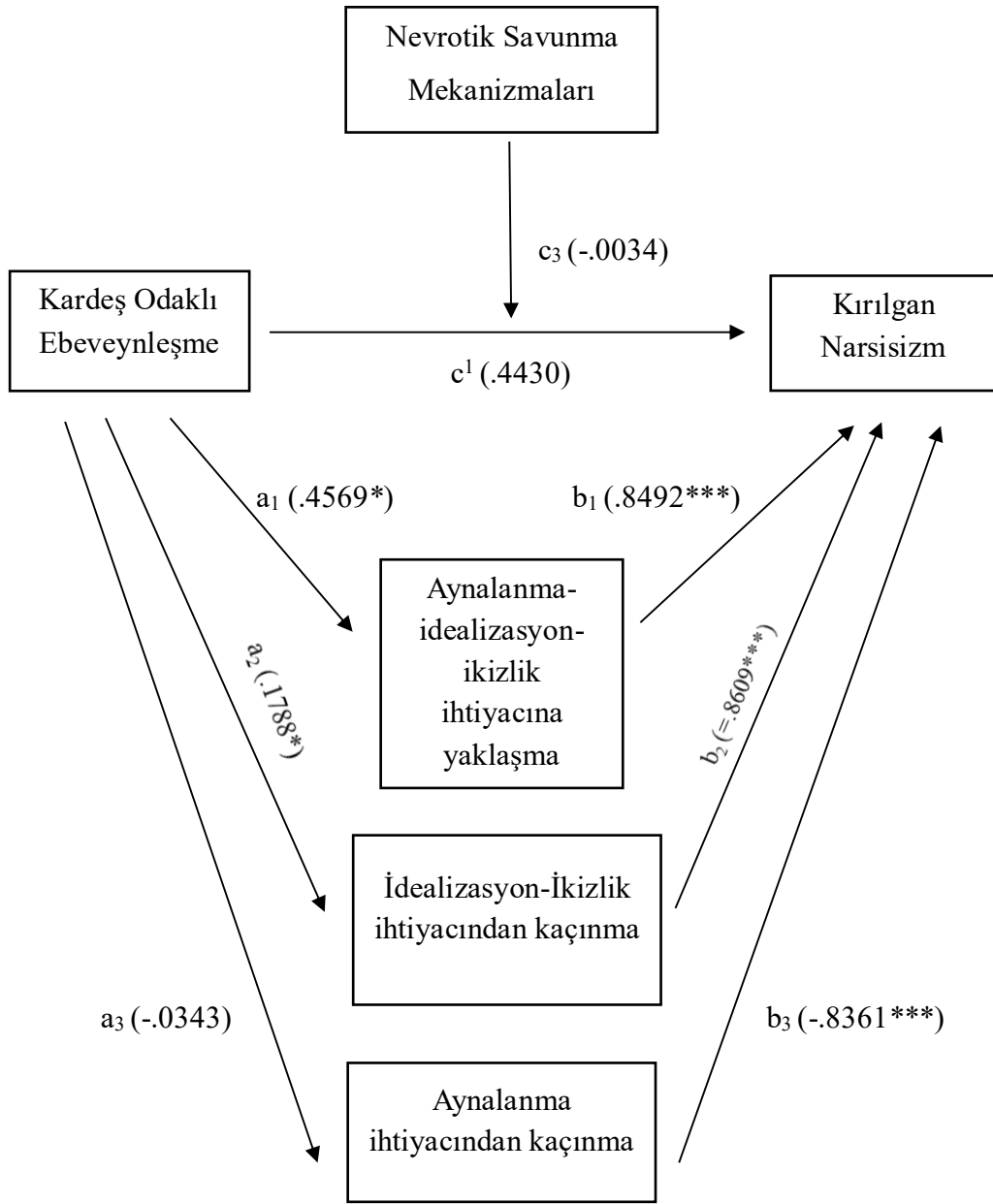
Araştırmanın beşinci modelini incelemek amacıyla kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin (aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyaçlarından kaçınma, aynalanma ihtiyacından kaçınma) aracı etkisi ve nevrotik savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisi test edilmiştir.

Analiz sonucunda, bağımsız değişken olan kardeş odaklı ebeveynleşmenin birinci aracı değişken olan aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmayı (a_1 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.4569$, %95 CI [.1435, .7703], $t=2.8735, p<.05$). Kardeş odaklı ebeveynleşme, aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşımadaki değişimin %3'ünü ($R^2=.0363$) açıklamaktadır. Kardeş odaklı ebeveynleşmenin ikinci aracı değişken olan idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmayı (a_2 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.1788$, %95 CI [.0196, .3381], $t=2.2134, p<.05$). Kardeş odaklı ebeveynleşme, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmadaki değişimin %2'sini ($R^2=.0219$) açıklamaktadır. Kardeş odaklı ebeveynleşme, aynalanma ihtiyacından kaçınmayı ise (a_3 yolu) anlamlı olarak yordamamaktadır ($\beta=-.0343$, %95 CI [-.1606, .0921], $t=-.5345, p=.5935$).

Birinci aracı değişken olan aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_1 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.8492$, %95 CI [.6673, 1.0311], $t=9.2036, p=.00$). İkinci aracı değişken olan idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_2 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.8609$, %95 CI [.5696, 1.1522], $t=5.8252, p=.00$). Üçüncü aracı değişken olan aynalanma ihtiyacından kaçınmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_3 yolu) anlamlı ve

negatif yönde yordadığı görülmüştür ($\beta=-.8361$, %95 CI [-1.2211, -.4510], $t=-4.2795$, $p=.00$).

Bağımsız değişken olan kardeş odaklı ebeveynleşmenin bağımlı değişken olan kırılın narsisizmi (c^1 yolu) anlamlı olarak yordamadığı görülmektedir ($\beta=.4430$, %95 CI [-.7698, 1.6558], $t=.7200$, $p=.4723$). Araştırma modelinin bir örneği Şekil 4.5'te sunulmuştur.

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Şekil 4.5 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ile Kırılğan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracı Etkisi ve Nevrotik Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etkisi

Kardeş odaklı ebeveynleşmenin kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi incelendiğinde; kardeş odaklı ebeveynleşmenin aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta=.1011$, %95 BCA CI[.0350, .1686]). Sonuç olarak, kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmanın tam aracı etkisi olduğu görüldü.

Kardeş odaklı ebeveynleşmenin idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta=.0401$, %95 BCA CI[.0068, .0792]). Sonuç olarak, kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın tam aracı etkisi olduğu görüldü.

Kardeş odaklı ebeveynleşmenin aynalanma ihtiyacından kaçınma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamsız bulunmuştur ($\beta=.0075$, %95 BCA CI[-.0178, .0351]). Sonuç olarak, kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma ihtiyacından kaçınmanın aracı etki etmediği görülmüştür. Analiz bulguları Tablo 4.24'te sunulmaktadır.

Tablo 4.24 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Aracılık Etki Analizi

Dolaylı Etki	β	Güven Aralığı	
		BootLLCI	BootULCI
Aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma	.1011	.0350	.1686
İdealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma	.0401	.0068	.0792
Aynalanma ihtiyacından kaçınma	.0075	-.0178	.0351

β = Standardize Edilmiş Beta Kat Sayısı

Kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılgan narsisizm arasındaki ilişkide nevrotik savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisinin anlamsız olduğu görüldü (β =-.0034, %95 CI [-.0300, .0232], t =-.2508, p =.80). Etkileşim etkisi incelendiğinde de benzer biçimde nevrotik savunma mekanizmalarının düzenleyiciliğinin anlamsız olduğu görüldü, (R^2 değişimi=.0001, p =.8022). Bu durum nevrotik savunma mekanizmalarının genel ebeveynleşmenin kırılgan narsisizm üzerindeki etkisinde düzenleyici rol oynamadığını göstermektedir. Analize ilişkin değerler Tablo 4.25'te sunulmaktadır.

Tablo 4.25 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Nevrotik Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etki Analizleri

Etkileşim Etkisi	F	df1	df2	p
Nevrotik Savunma Mekanizmaları	.0629	1	214	.8022

Sonuç olarak, araştırmanın beşinci modelinin anlamlı olduğu, kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin aracı etkisi ve nevrotik savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisi ele alındığında kırılğan narsisizmin %57 varyans açıkladığı görülmüştür ($F(6,214)=47.66, p=.00$).

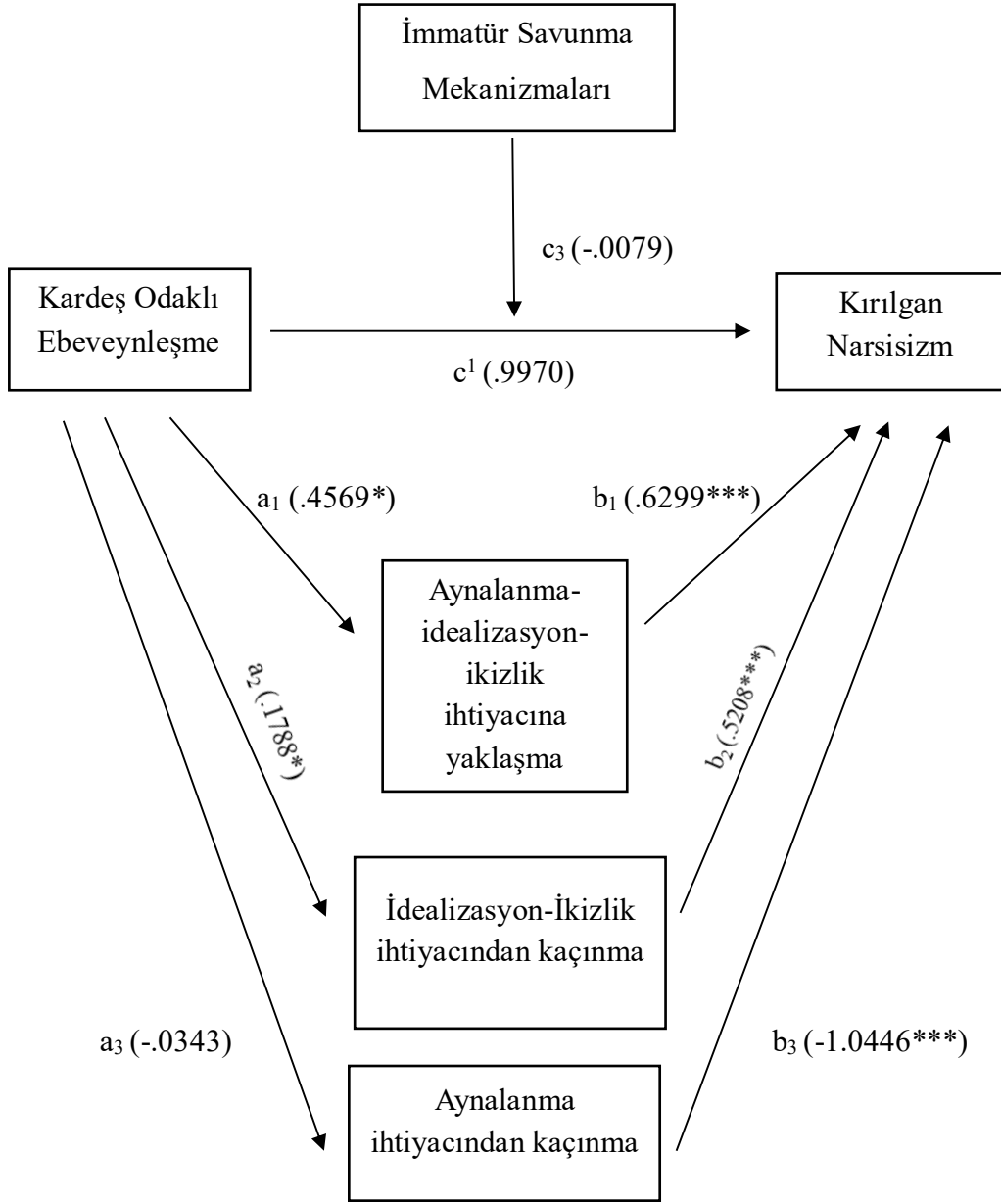
Araştırmanın altıncı modelini incelemek amacıyla kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin (aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyaçlarından kaçınma, aynalanma ihtiyacından kaçınma) aracı etkisi ve immatür savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisi test edilmiştir.

Analiz sonucunda, bağımsız değişken olan kardeş odaklı ebeveynleşmenin birinci aracı değişken olan aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmayı (a_1 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.4569$, %95 CI [.1435, .7703], $t=2.8735, p<.05$). Kardeş odaklı ebeveynleşme, aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşımadaki değişimin %3'ünü ($R^2=.0363$) açıklamaktadır. Kardeş odaklı ebeveynleşmenin ikinci aracı değişken olan idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmayı (a_2 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.1788$, %95 CI [.0196, .3381], $t=2.2134, p<.05$). Kardeş odaklı ebeveynleşme, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmadaki değişimin %2'sini ($R^2=.0219$) açıklamaktadır. Kardeş odaklı ebeveynleşme, aynalanma ihtiyacından kaçınmayı ise (a_3 yolu) anlamlı olarak yordamamaktadır ($\beta=-.0343$, %95 CI [-.1606, .0921], $t=-.5345, p=.5935$).

Birinci aracı değişken olan aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_1 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.6299$, %95 CI [.4686, .7911], $t=7.6978, p=.00$). İkinci aracı değişken olan idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_2 yolu) anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=.5208$, %95 CI [.2402, .8015], $t=3.6583, p<.001$). Üçüncü aracı değişken olan aynalanma ihtiyacından kaçınmanın, bağımlı değişken olan kırılğan narsisizmi (b_3 yolu) anlamlı ve

negatif yönde yordadığı görülmüştür ($\beta=-1.0446$, %95 CI [-1.3973, -.6920], $t=-5.8394$, $p=.00$).

Bağımsız değişken olan kardeş odaklı ebeveynleşmenin bağımlı değişken olan kırılın narsisizmi (c^1 yolu) anlamlı olarak yordamadığı görülmektedir ($\beta=.9970$, %95 CI [-.2733, 2.2674], $t=1.5470$, $p=.1233$). Araştırma modelinin bir örneği Şekil 4.6'da sunulmuştur.

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Şekil 4.6 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ile Kırılğan Narsisizm Arasındaki İlişkide Kendiliknesnesi İhtiyaçlarına Yönelimin Aracı Etkisi ve İmmatür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etkisi

Kardeş odaklı ebeveynleşmenin kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi incelendiğinde; kardeş odaklı ebeveynleşmenin aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta=.0750$, %95 BCA CI[.0261, .1290]). Sonuç olarak, kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşmanın tam aracı etkisi olduğu görüldü.

Kardeş odaklı ebeveynleşmenin idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta=.0243$, %95 BCA CI[.0035, .0539]). Sonuç olarak, kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın tam aracı etkisi olduğu görüldü.

Kardeş odaklı ebeveynleşmenin aynalanma ihtiyacından kaçınma aracılığıyla kırılğan narsisizm üzerindeki dolaylı etkisi anlamsız bulunmuştur ($\beta=.0093$, %95 BCA CI[-.0234, .0430]). Sonuç olarak, kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma ihtiyacından kaçınmanın aracı etki etmediği görülmüştür. Analiz bulguları Tablo 4.26'da sunulmaktadır.

Tablo 4.26 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Aracılık Etki Analizi

Dolaylı Etki	β	Güven Aralığı	
		BootLLCI	BootULCI
Aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma	.0750	.0261	.1290
İdealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma	.0243	.0035	.0539
Aynalanma ihtiyacından kaçınma	.0093	-.0234	.0430

β = Standardize Edilmiş Beta Kat Sayısı

Kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılgan narsisizm arasındaki ilişkide immatür savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisinin anlamsız olduğu görüldü (β =-.0079, %95 CI [-.0191, .0034], t =-1.3715, p =.17). Etkileşim etkisi incelendiğinde de benzer biçimde immatür savunma mekanizmalarının düzenleyiciliğinin anlamsız olduğu görüldü, (R^2 değişimi=.0031, p =.1716). Bu durum immatür savunma mekanizmalarının genel ebeveynleşmenin kırılgan narsisizm üzerindeki etkisinde düzenleyici rol oynamadığını göstermektedir. Analize ilişkin değerler Tablo 4.27’de sunulmaktadır.

Tablo 4.27 Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide İmmatür Savunma Mekanizmalarının Düzenleyici Etki Analizleri

Etkileşim Etkisi	F	df1	df2	p
İmmatür Savunma Mekanizmaları	1.88	1	214	.1716

Sonuç olarak, araştırmanın altıncı modelinin anlamlı olduğu, kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin aracı etkisi ve immatür savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisi ele alındığında kırılğan narsisizmin %64 varyans açıkladığı görülmüştür ($F(6,214)=64.63, p=.00$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin (aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, aynalanma ihtiyacından kaçınma) aracı etkisi ve savunma mekanizmalarının düzenleyici etkisi incelenmiştir.

Bu bölümde, yapılan analizler sonucu elde edilen bilgiler literatür bağlamında tartışılmıştır. Öncelikle, kırılğan narsisizm, genel ebeveynleşme ve kardeş odaklı ebeveynleşme sosyo-demografik özellikler bağlamında tartışılmış akabinde aracı etki ve düzenleyici etki analizleri ele alınmıştır. Bölüm sonunda ise araştırmanın sınırlılıkları ve öneriler değerlendirilmiştir.

KIRILGAN NARSİSİZMİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE TARTIŞILMASI

Mevcut araştırmada kırılğan narsisizmin cinsiyet gruplarına göre anlamlı olarak farklılaştığı, kadınların erkeklere göre daha yüksek kırılğan narsisizm düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Literatürde mevcut araştırma bulgusu ile benzer biçimde kırılğan narsisizmin cinsiyetlere göre farklılaştığını, kadınların kırılğan narsisizm düzeylerinin erkeklere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek olduğunu bulgulayan çalışmaların olduğu görülmüştür (Altmann & Roth, 2024; Green ve ark., 2021). Literatürde mevcut araştırma bulgusunun aksine kırılğan narsisizmin cinsiyetlere göre farklılaşmadığını bulgulayan çalışmalar da mevcuttur (Çapraz, 2024; İnce, 2020). Ayrıca, literatürde narsisizmin türlerini (büyüklenmeci, kırılğan) inceleyen çalışmalarında mevcut olduğu görüldü. Weidmann ve arkadaşlarının (2023) toplamda 250.000'den fazla kişi ve 8 farklı narsisizm ölçeği kullanarak yaptıkları çalışmalarında erkeklerin genel narsisizm düzeylerinin küçük bir farklılaşma olsa da kadınlara göre daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Grijalva ve arkadaşlarının (2015) yaptıkları 355 çalışmayı kapsayan meta-analiz çalışmalarında, büyüklenmeci narsisizmin cinsiyetler

arası farklılık gösterdiğini, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek büyüklenmeci narsisizm düzeyine sahip olduklarını bulgulamışlardır; kırılğan narsisizmin cinsiyetler arası küçük bir farklılık gösterdiğini fakat bu farklılığın anlamlı olmadığını belirtmişlerdir. Araştırmacılar, narsisizm türleri (büyüklenmeci, kırılğan) arasındaki cinsiyet farklılığını toplumsal cinsiyet normları bakımından incelemişlerdir. Kısaca, toplumsal cinsiyet normlarına göre erkeklerden beklenen özellikler agresif, baskın, bağımsız olmaları iken kadınlardan sıcak, duyarlı ve samimi olmaları, bakım veren rolünü üstlenmeleri beklenmektedir. Diğer bir ifade ile erkeklerden daha bireysel kadınlardan daha toplumsal olmaları beklenmektedir denilebilir (Eagly & Wood, 2012). Bu bağlamda, kendisini ön plana koyan, görünen olmak isteyen, açık bir biçimde büyüklenmecilik gösteren büyüklenmeci narsisizmin erkeklerde yüksek olabileceğini, öte yandan daha çekingen, ön plana çıkmak istemeyen, ötekileri önceleyen, aşırı fedakarlıklarda bulunan kırılğan narsisizmin kadınlarda daha yüksek düzeyde ortaya çıkabileceğini işaret etmişlerdir (Grijalva ve ark., 2015).

Kırılğan narsisizm yaş değişkenine göre incelendiğinde, mevcut araştırma bulguları yaş arttıkça kırılğan narsisizm düzeyinin azaldığını göstermektedir. Benzer şekilde, yirmi beş yıllık dönemde çeşitli zamanlarda katılımcıların narsisizm düzeylerini ölçümleyen Cramer (2011), kırılğan narsisizm düzeyinin yaş aldıkça düştüğünü bulgulamıştır. Ancak ilgili literatür incelendiğinde çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu, pek çok çalışmanın kırılğan narsisizmi kapsamadığı görülse de narsisizmin çeşitli biçimlerinin yaş aldıkça azaldığı görülmüştür (Weidmann ve ark., 2023). Orth ve arkadaşları (2024) yapmış oldukları meta analiz çalışmasında narsisizm düzeyinin yaş aldıkça azaldığını ortaya koymuşlardır. Araştırmacılar bu durumu kişinin yaşamda çeşitli sorumluluklar/roller almaları ve bu sorumluluklar gereği kişilik özelliklerinde bazı değişikliklerin meydana gelebileceğini öne süren “Sosyal Yatırım Modeli” (Roberts ve ark., 2008) bağlamında ve yaşla beraber insanların daha fazla yakın ilişkiler kurmaya dair seçimler yaptıklarını öne süren Sosyo-Duygusal Seçicilik Teorisi (Carstensen ve ark., 1999) bağlamında ele almışlardır. Diğer bir ifade ile araştırmacılar narsisizm düzeyinin yaşla beraber azalmasını insanların yaşamda

aldıkları rollerin gereklilikleri (örneğin, ebeveyn rolü) ve daha yakın ilişki kurma istekleri ile açıklamışlardır. Bu doğrultuda, yaşla beraber yakın ilişkiler kurma isteğiyle ilişkilerdeki sorumluluğu almanın kişilik özelliklerinde değişime yol açabileceği düşünülmüştür.

EBEVEYNLEŞMENİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE TARTIŞILMASI

Bu bölümde, mevcut araştırma bulguları ve literatür bağlamında genel ve kardeş odaklı ebeveynleşme sosyo-demografik bakımdan tartışılmıştır. Mevcut araştırmada ebeveynleşme kavramı genel ve kardeş odaklı olarak incelenmiştir. Genel ebeveynleşme boyutu, çoğunlukla anne/babaya yönelik ya da bir bütün olarak aileye yönelik olarak araçsal ve duygusal ebeveynleşmeyi kapsamaktadır. Araştırma bulguları ve literatürdeki bulgular bu kapsamda ele alınacaktır.

Mevcut araştırmada genel ve kardeş odaklı ebeveynleşmenin cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı, kadınların erkeklere göre daha yüksek genel ve kardeş odaklı ebeveynleşme düzeylerine sahip oldukları görülmüştür. İlgili literatür incelendiğinde ebeveynleşme yaşantısının farklı biçimlerde ve yaygın olarak ebeveyn odaklı ve kardeş odaklı olarak ele alındığı görülmüştür. Mevcut araştırmada genel ve kardeş odaklı olarak ele alınmış, genel ebeveynleşme boyutu ile çoğunlukla anne/babaya yönelik ya da bir bütün olarak aileye yönelik ebeveynleşme ele alınmıştır. Bu bağlamda mevcut araştırma bulgusu ebeveyn odaklı ve kardeş odaklı ebeveynleşme üzerinden tartışılacaktır.

Literatürde mevcut araştırma ile benzer bulguya rastlansa da (Jurkovic, 1997), çalışmaların büyük çoğunluğunda ebeveyn ve kardeş odaklı ebeveynleşmenin cinsiyetlere göre farklılaşmadığını bulgulamışlardır (Büyük, 2020; Castro ve ark., 2004; Çimiş, 2021; Köyden & Uluç, 2018 & 2022). Öte yandan İşmen (2022), çalışmasında ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin cinsiyetlere göre anlamlı olarak farklılaşmadığını fakat kardeş odaklı ebeveynleşmenin cinsiyetlere göre farklılaştığını, kadınların erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek kardeş odaklı ebeveynleşmeye sahip olduklarını bulgulamıştır. Hooper (2014) ve arkadaşları ise ebeveyn odaklı

ebeveynleşmenin cinsiyetlere göre anlamlı olarak farklılaştığını, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek düzeyde ebeveyn odaklı ebeveynleşmeye sahip olduklarını bulgulamışlardır. Ancak kardeş odaklı ebeveynleşmenin cinsiyetlere göre anlamlı olarak farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu bağlamda, literatürde ebeveynleşmenin cinsiyete göre incelenmesine dair çeşitli bulgular olduğu görülmektedir.

Mevcut araştırmada genel ebeveynleşme düzeyi kardeş sıralamasına göre incelendiğinde, tek çocuk olan kişilerin genel ebeveynleşme düzeylerinin ilk, ara ve son çocuk olanlara göre anlamlı olarak daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür. İlk, ara ve son çocuk olan kişilerin ise genel ebeveynleşme düzeyleri arasında farklılık görülmemiştir. Bu durum kardeşi olan kişiler ve olmayan (yani tek çocuk olan) kişilerin genel ebeveynleşme düzeylerinin farklılaştığını ve kardeşi olan kişilerin daha yüksek düzeyde genel ebeveynleşmeye sahip olduklarını işaret etmektedir. Kardeş odaklı ebeveynleşme düzeyi kardeş sıralamasına göre incelendiğinde, ilk, ara ve son çocuğun anlamlı olarak birbirlerinden farklılaştığı görülmüştür; ilk çocuk en yüksek kardeş odaklı ebeveynleşme düzeyine sahiptir, sonra sırasıyla ara çocuk ve son çocuk gelir. Bu doğrultuda, kardeşi olan kişilerin olmayan kişilere göre daha yüksek düzeyde ebeveynleştiği ve kardeş sıralamasında üstlerde olan kişilerin daha yüksek düzeyde ebeveynleştiği görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde mevcut araştırma ile benzer sonuçlara rastlanmıştır (Arıkan-Çolak, 2019; Bossard & Boll, 1956; Burton, 2007; Duryea, 2008; Jurkovic, 1997; İşmen, 2022; Say, 2024). Aksi yönde bulgu bildiren çalışmalara araştırmacı tarafından rastlanmamıştır.

Mevcut araştırmada büyürken annesinin fiziksel kronik bir rahatsızlığı olan kişilerin annesinin fiziksel kronik bir rahatsızlığı olmayan kişilere göre genel ebeveynleşme ortalamaları anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür; kardeş odaklı ebeveynleşmenin ise annenin fiziksel kronik rahatsızlık durumunun varlığına göre farklılaşmadığı görülmüştür. Mevcut araştırmada babanın fiziksel kronik rahatsızlık durumu temsil edilebilir kişi sayısına ulaşamadığından analiz yapılamamıştır. Ancak ilgili literatür

incelendiğinde hem annelerin hem de babaların fiziksel ve kronik bir hastalığının varlığında çocukların ebeveynleşme düzeyinin arttığını bulgulamaktadır (Aldridge & Becker, 1993; Bauman ve ark., 2009; Duryea, 2008; Hooper ve ark., 2012; Rolland, 1999). Bu araştırma sonuçlarına göre, çocukların ebeveynlerinin hastalık süreçlerinde ev işleri yapmak, ebeveyne duygusal destek vermek, kardeşlerinin bakımını üstlenmek gibi çok çeşitli görevler üstlendikleri görülmüştür. Bu bağlamda araştırma bulgusunun kısmen literatürle uyumlu olduğu görülmüştür.

Mevcut araştırmada büyürken maddi ihtiyaçları düşük, orta ve yüksek düzeyde karşılanan kişilerin genel ebeveynleşme düzeylerinin birbirlerinden anlamlı olarak farklılaştığı, ihtiyaçları düşük düzeyde karşılanan kişilerin genel ebeveynleşme düzeylerinin yüksek olduğu, ihtiyaçları yüksek seviyede karşılanan kişilerin ise genel ebeveynleşme düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Maddi ihtiyaçların karşılanması durumuna göre kardeş odaklı ebeveynleşmenin ise farklılaşmadığı görülmüştür. İlgili literatür, sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde çocukların araçsal ve duygusal destek sağladıkları, kardeşlerine ya da ebeveynlerine yönelik bakım veren rolünü üstlendikleri görülmüştür (Burton, 2007). Kıbrıs ve Yunanistan'da yaşanan ekonomik kriz sonucu kişiler ebeveynleşme deneyimi bildirmiş, kimlik kaybı ve depresyon deneyimledikleri de görülmüştür (Jelastopulu & Tzoumerka, 2013). Ancak literatürde ekonomik düzeyi düşük olan ailelerde çocukların aldıkları sorumluluklar muhakkak olumsuz sonuçlar olarak ortaya çıkmadığı da görülmüştür. Çocuğun ebeveyninin bazı sorumluluklarını alması, ailedeki stresi azaltmasının yanı sıra çocuğun başarı hissetmesine neden olur (Bowen, 1978; Minuchin et al.,1967). Chee ve arkadaşlarının düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerde yaptıkları çalışmada (2014), çocuklar fedakarlıkları için takdir gördüklerinde, gerekli destek sağladığında, ebeveynleriyle ilişkileri yakın olduğunda çeşitli yaşamsal beceriler edindikleri de görülmüştür. Bu doğrultuda, olumsuz yaşam koşulları sonucu çocukların ebeveynleşme deneyimi yaşayabildikleri ancak buradaki önemli noktanın deneyimlenme biçimi olduğu anlaşılmıştır.

ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE DAİR SONUÇLARIN TARTIŞILMASI

Bu bölümde, mevcut araştırma bulguları ve literatür bağlamında araştırma değişkenleri arasında yapılan Pearson Korelasyon Analizleri tartışılmaktadır.

Mevcut çalışmada ebeveynleşme ve kırılğan narsisizm arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda, genel ebeveynleşme ve kırılğan narsisizm arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür; kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu doğrultuda, ebeveynleşme (genel ve kardeş odaklı) arttıkça kırılğan narsisizm düzeyinin artacağı veya ebeveynleşme azaldıkça kırılğan narsisizm düzeyinin de azalacağı görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde doğrudan ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu, çalışmalarda genellikle çocukluk çağı suistimal ve ihmali ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkinin incelendiği görülmüştür. Araştırmalar, çocukluk dönemi suistimal ve ihmal deneyiminin kırılğan narsisizm için bir risk faktörü olabileceğine işaret etmektedirler (Buren & Meehan, 2015; İşmen, 2022; Johnson ve ark., 2005; Miller ve ark., 2011; Wang ve ark., 2023). Gao ve arkadaşlarının (2024) çocukluk dönemi suistimal ve ihmali ile patolojik narsisizm arasındaki ilişkiyi inceledikleri meta-analiz çalışmalarında, çocukluk çağı suistimal ve ihmali ile kırılğan narsisizm arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulgulamışlardır; özellikle çocukluk dönemi ihmalinin suistimale göre kırılğan narsisizm ile daha güçlü ilişkili olduğu saptanmıştır. Bu noktada araştırmacılar, suistimal ve ihmal deneyimi arasındaki farka işaret etmiş, türün anlamlı düzenleyici bir faktör olduğuna dikkat çekmişlerdir. Bu farka dikkat çeken bir ağ analizi çalışmasında da benzer biçimde çocukluk çağı suistimal ve ihmali ile kırılğan narsisizm arasında pozitif anlamlı bir ilişki bulgulanmış, özellikle diğer türlere kıyasla duygusal suistimal ve ihmalin kırılğan narsisizm ile daha güçlü ilişkili olduğu saptanmıştır (Wang ve ark., 2023). Aynı çalışmada, yapılan ağ analizine göre çocukluk çağı suistimal ve ihmal ile kırılğan narsisizm arasında bağlanma ilişkisinin köprü işlevi

görebileceği bulgulanmıştır. Bu noktada araştırmacılar, çocukluk dönemi suistimali ve ihmalinin güvenli bağlanma ilişkisini zedeleyebileceğine, güvensiz bağlanmanın ise kırılğan narsisizm için bir risk faktörü olduğuna işaret etmişlerdir (Crowe ve ark. 2016; Miller ve ark., 2011). Benzer bulgular saptayan Bertele ve arkadaşları (2022) ise suistimal ve ihmal durumunda çocuğun ebeveynleriyle bağ kurabilmek amacıyla onlara yönelik aşırı duyarlılık ve bağımlı bir ilişkilene geliştirileceklerine, bu ilişkilenenin ise yetişkinliğe kırılğan narsisizm olarak yansıyabileceğine işaret etmişlerdir.

Mevcut çalışmada ebeveynleşme ve kendiliknesesi ihtiyaçlarına yönelim arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda, ilk olarak hem genel hem de kardeş odaklı ebeveynleşme ve aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ebeveynleşme düzeyi artan kişilerin aynalanmaya, idealizasyon ve ikizlik kendiliknesesi ihtiyaçlarına yaklaşma düzeylerinin de arttığı görülmektedir. İkinci olarak, hem genel hem de kardeş odaklı ebeveynleşme ve idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ebeveynleşme düzeyi arttıkça kişilerin idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma düzeylerinin de arttığı, ebeveynleşme düzeyi azaldıkça kişilerin idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma düzeylerinin de azaldığı görülmüştür. Son olarak, hem genel hem de kardeş odaklı ebeveynleşme ile aynalanma ihtiyacından kaçınma arasında anlamsız bir ilişki olduğu görülmüştür. Mevcut araştırma bulgularında ebeveynleşme ile hem aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma hem de idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunması çelişkili bulgular gibi gözükse de bu bilgiler ışığında bu çelişkinin ebeveynleşme deneyiminin kendisinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ebeveynleşen çocuklar, başkalarının ihtiyaçlarının kendi ihtiyaçlarından daha önemli olduğunu öğrenebilmekte, önceliği önemli ötekilere vermektedirler (Chase, 1999; Kerig, 2005; Kohut & Wolf, 1978; Zencir & Haskan-Avcı, 2019). Diğer bir ifadeyle, çocuklar ebeveynlerine bakım vermek için kendi duydukları ihtiyaçlarını reddetmeyi, görmezden gelmeyi öğrenmektedirler (Hooper, 2013).

Bu bağlamda, ebeveynleşme deneyimleyen kişilerin kendiliknesnesi ihtiyaçlarının karşılanmamış olabileceğinden bu ihtiyaçlara yönelik açlık duyabilecekleri düşünülmektedir. Ancak ebeveynleşme deneyimleyen bu kişilerin ihtiyaçlarının karşılanmayacağına, ihtiyaçlarını talep etseler dahi reddedileceklerine dair düşünce geliştirebilecekleri (Hooper, 2007); dolayısıyla bu ihtiyaçlarına açlık duysalarda kaçınıyor olabilecekleri düşünülmektedir.

Mevcut araştırmada kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelim ile kırılğan narsisizm arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda ilk olarak, aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ve kırılğan narsisizm arasında pozitif yönde güçlü düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. İkinci olarak, idealizasyon-ikizlik kendiliknesnesi ihtiyaçlarından kaçınma ile kırılğan narsisizm arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Son olarak, aynalanma ihtiyacından kaçınma ile kırılğan narsisizm arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ülkemizde yürütülen yakın tarihli bir çalışmada da benzer biçimde, kırılğan narsisizm ile aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyaçlarına yaklaşma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki, idealizasyon ve ikizlik ihtiyaçlarından kaçınma ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki, aynalanma ihtiyacından kaçınma ile negatif yönde anlamlı bir ilişki bulgulanmıştır (Çapraz, 2024). Kırılğan narsisizm utangaçlık, çekingenlik, dikkatleri üstüne çekmek istememe ancak içten içe büyüklenmeci fanteziler kurma, kendisine ve ötekilere dair görkemli beklentiler içerisinde olma, öz saygıları ötekenden gelecek onaya bağlı olma, bu onay gelmediği takdirde de aşırı hayal kırıklığı yaşama ile karakterizedir (Cooper, 1998; Gabbard, 1989 & 1998; Pincus ve ark., 2014; Wink, 1991). Kırılğan narsisizmde kurulan büyüklenmeci fantezilerin kurulmasından dolayı suçluluk duyma, bu suçluluk ile aşırı mütevazılık gösterme mevcuttur (Erten, 2015; Gabbard, 1983; Pincus ve ark., 2014). Ötekilerce aşağılanma ve reddedilme kaygısıyla kendiliğe dair görkemli fanteziler herkesten saklanmakta ve bu fanteziler içten içe kurulmaktadır (Shavit ve Tolmacz, 2014). Mevcut araştırma bulgularında kırılğan narsisizm ile hem aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma hem de idealizasyon-ikizlik kendiliknesnesi ihtiyaçlarından

kaçınma arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunması çelişkili görülmüşdür. Kırılgan narsisizm ile hem kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yaklaşma hem de kaçınmanın pozitif ilişkili olmalarının sebebinin daha fazla hayal kırıklığına uğramamak adına açlık duysalar da daha fazla hayal kırıklığına uğramamak için kendiliknesnesi ihtiyaçlarından kaçınabilecekleri olduğu düşünülmektedir.

Akça (2017), kendilik psikolojisi ve kendiliknesnesi ihtiyaçları perspektifinden kırılgan narsisizmi bir vaka çalışması üzerinde incelemiştir. Çocukluk dönemi kendiliknesnesi ihtiyaçları uygun biçimde karşılanmadığı görülen Bayan R.'nin yetişkinlik döneminde yaşamın pek çok alanında kaygı deneyimlediği, özellikle ötekilerce görünür olduğu durumlarda ellerinin ve sesinin titrediği, vücudunda uyuşma ve konuşmakta zorlanma deneyimlediği belirtilmiştir. Bayan R. eleştirilme, rezil olma ve hata yapmaya yönelik kaygı duyduğunu ifade etmiştir; Bayan R.'nin içten içe kendiliğine dair büyülenme isteği ve fantezilerinin olduğu ve bunların fark edileceğine dair kaygı ve utanç deneyimlediği terapist tarafından gözlemlenmiştir; Bayan R. eleştirilme korkusuyla "en iyi ikinci" olmak istediğini de eklemiştir. Ayrıca, Bayan R.'nin eleştiri ve yargılanma kaygısıyla sustuğu, izole olduğu, kendisini görünmez kıldığı belirtilmiştir. Takdir edilip onaylandığında durumlarda da yetersizlik hissetmesinin aynalanma eksikliğinden kaynaklanıyor olabileceği belirtilmiştir. Bayan R. geçmişte toplum tarafından saygı duyulan ve sevilen bir erkek arkadaşı olduğunu ve onun parçası olmaktan mutluluk duyduğunu ifade etmiş, idealleştirme ihtiyacı içerisinde olduğu görülmüştür. Ayrıca Bayan R.'nin ikizlik ihtiyacı olsa da bu ihtiyaçlarını inkâr ettiği, inkârının ise büyülenmecilik biçiminde ortaya çıktığı belirtilmiştir. Sonuç olarak, bu vaka örneğinde, Bayan R.'nin aynalanma, idealizasyon ve ikizlik ihtiyacı duyduğu, diğer yandan ise ikizlik ihtiyacından kaçındığı görülmektedir. Bu bağlamda mevcut araştırma bulgularının vaka örneği ile örtüştüğü yönünde yorumlanabileceği düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada hem genel hem de kardeş odaklı ebeveynleşme ile matür (olgun) savunma mekanizmaları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Nevrotik savunma mekanizmaları ile genel

ebeveynleşme arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülürken kardeş odaklı ebeveynleşme ile arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görüldü. Genel ebeveynleşme ile immatür savunma mekanizmaları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülürken kardeş odaklı ebeveynleşme ile pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki görüldü. İlgili literatür incelendiğinde ebeveynleşme ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara rastlanılmasa da çocukluk dönemi suistimali ve ihmali üzerine yapılan çalışmalarda duygu düzenleme güçlüğüne dikkat çekilmiştir. Çocukluk dönemi suistimal ve ihmali deneyimleyen çocukların duygu düzenleme güçlükleri yaşadıkları görülmüştür (Başer ve ark., 2023; Bora, 2019; Carvalho Fernando ve ark., 2014; Zhang ve ark., 2022). Bu bağlamda, çoğunlukla bir çocukluk çağı ihmali olan ebeveynleşme sürecinde, çocuk kendiliknesnelerinin ihmaliyle duygu düzenlemeye dair yapılar geliştirememiş olabilir. Savunma mekanizmalarının ise genellikle kaygı, utanç, üzüntü gibi güçlü ve tehdit edici duyguları kontrol edebilmek amacıyla kullanılmaları göz önüne alındığında ebeveynleşen çocukların yaşamla baş etmede daha nevrotik ve immatür savunmalar geliştirmiş olabilecekleri düşünülmüştür (McWilliams, 2020).

Mevcut araştırmada, kırılğan narsisizm ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişki incelendiğinde kırılğan narsisizm ile matür (olgun) savunma mekanizmaları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki, nevrotik savunma mekanizmaları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki ve immatür (ilkel) savunma mekanizmaları arasında pozitif yönde güçlü düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde, kırılğan narsisizm ile matür savunma mekanizmaları arasında negatif yönde, nevrotik ve immatür savunma mekanizmaları arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür (Carone ve ark., 2023; İmamoğlu ve Batigün, 2020; İnce, 2020; Kampe ve ark., 2021). Araştırmacılar bu durumun erken dönem bakım verenlerce reddedilme deneyiminden kaynaklanıyor olabileceğini belirtmişlerdir; önemli ötekilerce reddedilen çocuğun güvensiz bağlanmaya sahip olabileceğine işaret edilmiş ve güvensiz bağlanmanın immatür savunma

mekanizmaları ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterirken matür savunma mekanizmaları ile negatif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği bulgulanmıştır (Prunas ve ark., 2019). Kırılğan narsisizm ile bağlanma arasındaki ilişki incelendiğinde ise Elibol ve Sevi-Tok (2019), kaygılı bağlanmanın kırılğan narsisizmi yordadığını bulgulamışlardır. Benzer biçimde kırılğan narsisizmin kaygılı güvensiz bağlanma ile ilişkisine dikkat çeken çalışmalar mevcuttur (Ellina ve Parpottas, 2023; Fossati ve ark., 2015; Set, 2021). Mevcut araştırma bulguları ebeveynleşme ile bağlanma arasındaki ilişki açısından da ele alınabilir. Bağlanma kuramı perspektifinden ebeveynleşme deneyimini inceleyen Hooper (2007a & 2013), çocuğun ihmal edilmesinin yanı sıra bakım veren rolünü de üstlendiği ebeveynleşme deneyiminin ebeveyn-çocuk arasındaki güvenli bağlanma ilişkisinin kurulmasını zorlaştırabileceğini belirtmektedir; ayrıca ihmal edilen çocuğun önemli ötekilerce reddedileceğine ve bakım almaya layık olmadığı yönünde temel bir inanç geliştirebileceğine, böylece bağlanma sürecinin zedelenebileceğine işaret etmektedir. Baba-kız ilişkisinde ebeveynleşme deneyimi ile yetişkinlik dönemi romantik ilişkilerini inceleyen bir çalışmada, ebeveynleşme ile romantik ilişki güvensizliği arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğu ve bu ilişkide güvensiz bağlanma biçimlerinin (kaygılı ve kaçınmacı) aracı etki gösterdiği bulgulanmıştır (Baggettetal ve ark., 2015). Benzer biçimde Madden ve arkadaşları (2016), duygusal ebeveynleşme ile güvensiz bağlanma biçimleri (kaygılı ve kaçınmacı) arasında pozitif anlamlı ilişki bulgulamışlardır.

EBEVEYNLEŞME VE KIRILGAN NARSİSİZM ARASINDAKİ İLİŞKİDE KENDİLİKNESNESİ İHTİYAÇLARININ ARACI ETKİSİ VE SAVUNMA MEKANİZMALARININ DÜZENLEYİCİ ETKİSİNİN TARTIŞILMASI

Mevcut çalışmada ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin (yaklaşma, kaçınma) aracı etkisi ve savunma mekanizmalarının (matür, nevrotik ve immatür) düzenleyici etkisi analiz edilmiştir. Bu analizler sonucunda hem genel ebeveynleşme hem de

kardeş odaklı ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ve idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın anlamlı aracılık etki gösterdiği ancak aynalanma ihtiyacından kaçınmanın anlamlı aracılık etki etmediği görülmüştür; savunma mekanizmalarının (matür, nevrotik ve immatür) ise tüm modellerde düzenleyici etki göstermediği saptanmıştır. Bu doğrultuda, mevcut araştırma bulgularının ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ve idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın aracılık ettiğini göstermesi hem yaklaşma hem de kaçınmaya yönelmek bakımından dikkat çekicidir.

Ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesesi ihtiyaçlarına yaklaşmanın aracı rolü ile ilgili literatür incelendiğinde, doğrudan ebeveynleşme özelinde yapılan araştırmalara rastlanmasa da ebeveynleşmeyle ilişkili olabileceği düşünülen “patolojik kaygı” kavramı ile yapılan araştırmalar olduğu görülmüştür. Patolojik kaygı, kişinin kendi ihtiyaçlarını yok sayarak ötekinin refahı hakkında kompulsif olarak endişe duyması olarak tanımlanmaktadır (Shavit & Tolmacz, 2014). Çocuk, patolojik kaygıyla kompulsif biçimde bakım vererek ebeveyniyle bir yakınlık kurma çabasıdır. Yani, ilk ötekiler olan ebeveynlerinin refahını sağlayıp onlarla ilişki kurma uğruna kendi ihtiyaçlarını görmezden gelmekte, ebeveynlerinin onu ve onun ihtiyaçlarını ihmal etmesi gibi o da kendisini ihmal etmektedir. Friedemann ve arkadaşlarının (2016) yaptıkları çalışmada, patolojik kaygı ile kendiliknesesi ihtiyaçları arasındaki ilişkide kırılğan narsisizmin aracı rolünü incelemişlerdir. Bu çalışmada, patolojik kaygı ile aynalanma-ikizlik ihtiyaçlarına yaklaşmanın pozitif yönde anlamlı olarak ilişkili oldukları saptanmış; patolojik kaygının kırılğan narsisizm ile pozitif yönde anlamlı biçimde ilişkili olduğu bulgulanmış; kırılğan narsisizm ise bu ilişkide aracı etki göstermiştir. Araştırmacılar bu bulguları kırılğan narsisizmin temelinde patolojik kaygının yatıyor olabileceği ve bu kaygının bir baş etme mekanizması olabileceği biçiminde yorumlamışlardır. Bu doğrultuda, çocuğun ebeveynlerine kompulsif biçimde bakım vererek onlarla bir ilişki kurmaya çalışıyor olabileceği; ötekinin refahını

korursa ilişkinin iyi olacağını, güvende olacağını düşündüğü için patolojik kaygıyı bir baş etme mekanizması olarak kullanıyor olabileceği belirtilmiştir (Friedemann ve ark., 2016). Mevcut araştırma bağlamında, ebeveynleşme ile patolojik kaygı arasında bir ilişki olabileceği düşünülmüştür. Bu doğrultuda, patolojik kaygının temelinde ise çoğunlukla bir çocukluk dönemi ihmal olarak görülen ebeveynleşme yaşantısının olabileceği düşünülmektedir. Barbanell (2006) benzer şekilde, ihmal edilen bireylerin kendi isteklerini, arzularını ve duygusal deneyimlerini göz ardı etmeye alıştığını ve başkalarının ihtiyaçlarını karşılamaya aşırı odaklandıklarını öne sürmüştür. Tolmacz ve arkadaşlarının (2019) yaptıkları çalışmada da benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre, patolojik kaygı ve aynalanma ihtiyacına yaklaşma pozitif yönde anlamlı ilişki içindedir; kırılğan narsisizmin bu ilişkide aracı etki göstermektedir. Araştırmacılar bu bulguları patolojik kaygı ve narsisizmin çocuğun erken dönemde karşılanmamış ihtiyaçlarına işaret ettiği şeklinde yorumlamışlardır. İhtiyaçları karşılanmayan çocuğun patolojik bir kaygı geliştirerek ötekinin ihtiyaçlarını karşılamaya gayret edeceği ve bu sayede görülmek isteyeceğine işaret edilmiştir. Patolojik kaygının bu noktada başkaları tarafından görülmemeye bir yanıt olarak ve aşağılama korkusu olmaksızın görülmek ve takdir elde etme stratejisi olabileceği belirtilmiştir. Çocuk patolojik bir kaygıyla ötekini önceleyerek ötekinin “gözüne girmek” istiyor olabilir. Böylece, patolojik endişenin kırılğan narsisizme giden yolda önemli bir basamak olabileceği düşünülmektedir.

Chong ve arkadaşları (2020), kırılğan narsisizmi bir vaka çalışması üzerinde incelemişlerdir. Yirmili yaşların başlarında bir hukuk öğrencisi olan Bay F. beş yıllık romantik ilişkisinin bitmesiyle depresyon, intihar düşünceleri ve işitsel halüsinasyonlar ile tedaviye başvurmuştur. İşitsel halüsinasyonların içeriğinin ise öz değersizliğe dair olduğu bildirilmiştir. Tedavi sürecinde Bay F.’nin reddedilmeye karşı aşırı duyarlı olduğu, dikkat odağından kaçınmaya ve kendisini görünmez kılmaya çalıştığı, yoğun bir utanç deneyimlediği, öz güvensizlik ve değersizlik hissettiği, büyülenmeci fantezilere sahip olduğu bildirilmiştir. Bay F. kardeşinin doğumuyla ebeveynlerinden yeterli ilgi ve

bakımı alamadığını, ebeveynlerinin onu hiç onaylayıp takdir etmediklerini, bunun sonucunda kendisini değersiz ve yetersiz hissettiğini ifade etmiştir; Bay F. güçlü kişiliklere sahip ve bağımsız kadınlara romantik ilgi duyduğunu, içten içe bu kadınların ilgilerini ve sevgilerini istese de bu durumlarda boğulmuş hissettiğini ifade etmiştir; Bay F.'nin erken yaşlarda akran zorbalığına maruz kaldığı, arkadaş gruplarına dahil olamadığı, yalnız kaldığı, reddedilmiş ve kaygılı hissettiği ancak arkadaş edinme fırsatları karşısında arkadaş edinmek kaçındığı belirtilmiştir. Bu vaka çalışmasında araştırmacılar narsisizmin kırılğan görünümüne dikkat çekmişlerdir (Chong ve ark. 2020). Yazarlar bu vaka çalışmasında kırılğan narsisizmi kendilik psikolojisi perspektifinden incelemeseler de mevcut araştırma bağlamında Bay F.'nin aynalanma ve ikizlik ihtiyacında olduğu ancak bir yandan da ikizlik ihtiyacından kaçındığı düşünülmüştür. Banai ve arkadaşlarının (2005), kendiliknesesi ihtiyaçlarına yönelim ile öz güven ve duygusal uyumsuzluk arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarında, aynalanma ve ikizlik ihtiyacına yaklaşma ile hem bireysel hem de yakın ilişkilerde yüksek anksiyete ve depresyon, düşük özgüven ve psikolojik refahın anlamlı biçimde ilişkili olduğu saptanmıştır. Araştırmacılar, aynalanma ve ikizliğe yaklaşma ihtiyacı değersizlik, çaresizlik ve kırılğanlık hisleriyle ilgili olabileceğine, duygusal uyumsuzluklar ve duygu durum bozuklukları bakımından risk faktörü olarak görülebileceğine işaret etmişlerdir (Banai ve ark., 2005).

Diğer bir yandan ise mevcut araştırma bulguları idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınmanın da ebeveynleşme (hem genel hem de kardeş odaklı) ve kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide aracı etki ettiğini göstermektedir.

Buren ve Meehan (2015), çocukluk çağı suistimal ve ihmali ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesesi ihtiyaçlarından kaçınmanın aracı etkisini incelemiştir. Araştırmacılar, çocukluk dönemi suistimali ve ihmali ile kırılğan narsisizm arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulmuşlardır; çocukluk çağı suistimali ve ihmali ile kendiliknesesi ihtiyaçlarından kaçınma arasında pozitif anlamlı bir ilişki saptamışlardır; kendiliknesesi ihtiyaçlarından kaçınma ile kırılğan narsisizm arasında da pozitif anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.

Çocukluk çağı suistimali ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarından kaçınmanın tam aracı etki ettiği saptanmıştır. Araştırmacılar, kendiliknesnesi ihtiyaçlarından kaçınmanın bu ilişkide önemli bir risk faktörü olabileceğine, çocukluk çağı suistimal ve ihmal durumunda kendiliknesnelere karşılanmayan ihtiyaçların yadsınmasının da kişilik gelişimini olumsuz etkileyebileceğine işaret etmişlerdir (Buren & Meehan, 2015).

Kohut'a (1971) göre, erken çocukluk döneminde kendiliknesnesi ihtiyaçları karşılanmaması, ihmal edilmek sonucu kendiliknesnesi deneyimlerine yönelik açlık duyabilir ve bu açlığı gidermeye çabalayabilir. Diğer bir yandan kişi, kendiliknesnesi ihtiyaçlarının karşılanmamasından doğan hayal kırıklığı ve acıya karşı psikolojik bariyerler geliştirebilmektedir. Kohut ve Wolf (1978), bu savunmacı biçimde bariyer oluşturan bireyleri "temastan kaçınan kişiler" (contact-shunning personality) olarak tanımlamışlardır. Bu kişiler, kendiliknesnesi deneyimlerinden ve ihtiyaçlarından kaçınmakta ve onları reddetmektedirler. Kendiliknesnesi ihtiyaçlarından kaçınan kişilerin bu ihtiyaçların karşılanmaması ve ihtiyaçlarını ifade etmeleri halinde reddedilmenin hayal kırıklığı ve acısına karşı kendilerini korumak amacıyla yakınlıktan kaçınabileceği belirtilmektedir (Banai ve ark., 2005). İlgili literatür incelendiğinde de benzer bulgulara rastlanmıştır (Banai ve ark., 2005; Buren & Meehan, 2015). Bu kişiler savunmacı bir biçimde hayal kırıklığına uğramamak için ötekilerce kabul edilmeye, güçlü biriyle bir olmaya ve ötekiyle benzerlik hissetmeye dair ihtiyaçlarını kabul etmeyip reddedebilirler. Kaçınımlar da karşılanmayan ihtiyaçları hala mevcuttur ve bu ihtiyaçlar kendilerine fanteziler boyutunda yer bulmaktadır. Kendiliknesnesi deneyimlerine duyulan ihtiyaçlar fanteziler aracılığıyla doyurulmaya çalışılsada gerçeklik karşısında her an kırılabilir de fark edilmektedir. Böylece kırılğan narsisizmin, utangaçlık, dikkat çekmeme, ötekilerin ihtiyaçlarını öncelikle, düşük özgüven ve öz saygı görünümünde olmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir (Cooper, 1998; Gabbard, 1989; Gabbard, 1998; Wink, 1991).

Mevcut araştırma bulgularından biri de ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarına yönelimin (yaklaşma, kaçınma) aracı etkisi ve savunma mekanizmalarının (matür, nevrotik ve immatür) düzenleyici etkisi birlikte alındığı, tüm modellerde savunma mekanizmalarının düzenleyici etki göstermediğidir.

Bu durumun mevcut araştırmanın bir kısıtlılığı olarak, psikiyatrik tanı alan grubun dışlama kriteri olarak belirlenmesiyle psikiyatrik tanı alan grubun yer almamasından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmüştür. Bu bağlamda, gelecekteki çalışmalarda psikiyatrik tanı alan grubun etkisinin de kontrol edilebileceği, böylece ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının anlaşılmasında rol oynayabileceği düşünülmüştür.

Bu durumun bir diğer sebebi olarak ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının düzenleyici rolden ziyade başka bir rol oynuyor olabileceği düşünülmüştür. Bilinçdışı işleyen savunma süreçlerinin gelişiminde, çocuğun erken dönem yaşam deneyimleri önemli bir rol oynamaktadır (Cramer, 1991; McWilliams, 2020). Bu bağlamda gelecekteki çalışmalarda özellikle ebeveynleşme ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişki ve bu ilişkide savunma mekanizmalarının nasıl bir rol oynadığı incelenebilir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI VE ÖNERİLER

Mevcut araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmekle beraber bazı kısıtlılıkları da vardır. Mevcut araştırmada katılımcılara Sosyodemografik Bilgi Formu, Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeği – Yetişkin Formu, Patolojik Narsisizm Envanteri, Kendiliknesnesi İhtiyaçları Envanteri, Savunma Biçimleri Testi sunulmuştur. Ölçekler öz bildirim yöntemini esas almaktadırlar. Bu bağlamda çalışmanın bulguları bu ölçeklerden edinilen bilgiler ile sınırlıdır. Bir başka kısıtlılık ise Ebeveynleştirilmiş Çocuk Ölçeğinde kişilerin geçmiş yaşantılarına dair sorular sorulduğu için elde edilen bulgular katılımcıların anımsayabildikleri kadarı ile sınırlıdır. Bir başka kısıtlılık ise araştırmanın katılımcı sayısı ve sosyo-demografik değişken gruplarının eşit dağılmamasıdır.

Gelecekte yapılacak çalışmalarda katılımcı sayısının daha fazla olması ve özellikle sosyo-demografik bakımdan eşit dağılmasına dikkat edilmesinin faydalı olabileceği düşünülmektedir. Gelecekte yapılacak olan araştırmalarda psikiyatrik tanı alan grubun da dahil edildiği çalışmaların aydınlatıcı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, mevcut çalışmanın kesitsel desenli bir çalışma olması bir kısıtlılıktır. Özellikle lkemizde ebeveynleşme bakımından dezavantajlı olabilecek gruplarda boylamsal çalışmalar yapılmasının ülkemiz literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Mevcut araştırmada ebeveynleşme ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide kendiliknesnesi ihtiyaçlarının aracı rolü incelenirken, literatürde patolojik kaygı kavramının ebeveynleşme deneyiminde rol oynayabileceği görülmüştür. Gelecekteki çalışmalarda patolojik kaygı ve ebeveynleşme arasındaki ilişkinin incelenmesinin aydınlatıcı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, gelecekteki çalışmalarda özellikle bu ilişkiye dair savunma mekanizmalarının rolünün incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akça, S. (2017). Kohut'un Kendilik Nesnesi İhtiyaçları Bağlamında Kırılğan Narsisizmin İncelenmesi: Bir Vaka Örneği. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 4(1), 1-13. <https://doi.org/10.31682/ayna.470729>
- Akhtar, S., & Thomson, J. A. (1982). Overview: Narcissistic personality disorder. *The American Journal of Psychiatry*, 139(1), 12–20. <https://doi.org/10.1176/ajp.139.1.12>
- Aldridge, J. (2006). The Experiences of Children Living with and Caring for Parents with Mental Illness. *Child Abuse Review*, 15(2), 79–88. <https://doi.org/10.1002/car.904>
- Aldridge, J., & Becker, S. (1993). Punishing children for caring: The hidden cost of young carers. *Children & Society*, 7(4), 376–387. <https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.1993.tb00293.x>
- Altmann, T., & Roth, M. (2024). Vulnerable women and grandiose men? A 2D:4D study on the links between narcissism and prenatal estrogen/testosterone exposure in women and men. *Personality and Individual Differences*. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2024.112756>
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2014). *Ruhsal bozuklukların tanısai ve sayımsai el kitabı (DSM-5), Tanı ölçütleri el kitabı*. (E. Köroğlu, Çev.) Hekimler Yayın Birliği.
- Andrews, G., Singh, M., & Bond, M. (1993). The defense style questionnaire. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 181(4), 246–256. <https://doi.org/10.1097/00005053-199304000-00006>

- Backer, C., Murphy, R., Fox, J. R., Ulph, F., & Calam, R. (2017). Young children's experiences of living with a parent with bipolar disorder: Understanding the child's perspective. *Psychology and Psychotherapy*, *90*(2), 212–228. <https://doi.org/10.1111/papt.12099>
- Baggett, E., Shaffer, A., & Muetzelfeld, H. (2015). Father–Daughter Parentification and Young Adult Romantic Relationships Among College Women. *Journal of Family Issues*, *36*(6), 760–783. <https://doi.org/10.1177/0192513X13499759>
- Bailey, R., & Pico, J. (2023). Defense mechanisms. *National Library of Medicine*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov>
- Baker, H. S., & Baker, M. N. (1987). Heinz Kohut's self psychology: an overview. *The American journal of psychiatry*, *144*(1), 1–9. <https://doi.org/10.1176/ajp.144.1.1>
- Banai, E., Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2005). "Selfobject" Needs in Kohut's Self Psychology: Links With Attachment, Self-Cohesion, Affect Regulation, and Adjustment. *Psychoanalytic Psychology*, *22*(2), 224–260. <https://doi.org/10.1037/0736-9735.22.2.224>
- Barbanell, L. (2006). *Removing the Mask of Kindness: Diagnosis and Treatment of the Caretaker Personality Disorder*. Jason Aronson.
- Başer, İ. G., Astar, M., & Saltukoğlu, G. (2023). Duygu Düzenleme Güçlükleri ile Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkide İlkel Savunmaların Aracı Rolü. *FSM İlimi Araştırmalar İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi*(21), 457–478. <https://doi.org/10.16947/fsmia.1318935>
- Bauman, L. J., Silver, E. J., Berman, R., & Gamble, I. (2009). Children as caregivers to their ill parents with AIDS. K. Shifren (Ed.) içinde, *How caregiving affects development: Psychological implications for child, adolescent, and adult caregivers* (37–63). <https://doi.org/10.1037/11849-001>

- Bennett, S. (2006). Attachment theory and research applied to the conceptualization and treatment of pathological narcissism. *Clinical Social Work Journal*, 34(1), 45-60. <https://doi.org/10.1007/s10615-005-0001-9>
- Bertele, N., Talmon, A., & Gross, J. J. (2022). Childhood Maltreatment and Narcissism: The Mediating Role of Dissociation. *Journal of Interpersonal Violence* 37(11-12). <https://doi.org/10.1177/0886260520984404>
- Bingöl, N., & Bilge, Y. (2023). Kendiliknesnesi ihtiyaçları ve kişilik bozuklukları arasındaki ilişkide savunma mekanizmaları ve kişilerarası ilişki boyutlarının aracı rolü. *Journal of Clinical Psychology Research*, 7(2), 216-239. <https://doi.org/10.57127/kpd.26024438.1274647>
- Bora, A. (2019). *Çocukluk çağı örselenmelerindeki savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğüünün borderline ve narsistik kişilik örgütlenmeleri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. İstanbul Üniversitesi. Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü
- Borchet, J., Lewandowska-Walter, A., Połomski, P., Peplińska, A., & Hooper, L. M. (2020). We are in this Together: Retrospective Parentification, Sibling Relationships, and Self-Esteem. *Journal of Child and Family Studies*, 2982–2991. <https://doi.org/10.1007/s10826-020-01723-3>
- Bossard, J. H., & Boll, E. S. (1956). *The large family system*. University of Pennsylvania Press.
- Boszormenyi-Nagy, I., & Krasner, B. R. (1986). *Between Give And Take A Clinical Guide To Contextual Therapy*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203776315>
- Boszormenyi-Nagy, I., & Spark, G. M. (1973). *Invisible loyalties: Reciprocity in intergenerational family therapy*. Harper and Row.
- Bowen, M. (1978). *Family therapy in clinical practice*. Jason Aronson, Inc.

- Briere, J. N., & Scott, C. (2021). *Travma Terapisinin İlkeleri Belirtiler, Değerlendirme ve Tedavi İçin Bir Klavuz*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Briere, J., & Rickards, S. (2007). Self-awareness, affect regulation, and relatedness: Differential sequels of childhood versus adult victimization experiences. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 195(6), 497–503. <https://doi.org/10.1097/NMD.0b013e31803044e2>
- Bureau, J., Martin, J., & Lyons-Ruth, K. (2010). Inadequate early caregiving and psychopathology. R. A. Lanius, E. Vermetten & C. Pain (Eds.), *The Impact of Early Life Trauma on Health and Disease: The Hidden Epidemic (48-56)*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511777042.007>
- Buren, B. R., & Meehan, K. B. (2015). Child Maltreatment and Vulnerable Narcissism: The Roles of Shame and Disavowed Need. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 63(3), 555–561. <https://doi.org/10.1177/0003065115593058>
- Burton, L. (2007). Childhood Adultification in Economically Disadvantaged Families: A Conceptual Model. *Family Relations*, 329–345.
- Burton, S. M., Hooper, L. M., Tomek, S., Cauley, B., Washington, A. R., & Pössel, P. (2018). The mediating effects of parentification on the relation between parenting behavior and well-being and depressive symptoms in early adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 27(12), 4044–4059. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1215-0>
- Büyük, E. (2020). *Eşbağımlılık ve Ebeveynleşme Arasındaki İlişkinin Çeşitli Sosyo-Demografik Veriler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

- Carone, N., Benzi, I. M., Parolin, L. A., & Fontana, A. (2023). "I can't miss a thing" – The contribution of defense mechanisms, grandiose narcissism, and vulnerable narcissism to fear of missing out in emerging adulthood. *Personality and Individual Differences*. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2023.112333>
- Carstensen, L. L., Isaacowitz, D. M., & Charles, S. T. (1999). Taking time seriously: A theory of socioemotional selectivity. *American Psychologist*, *54*(3), 165–181. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.54.3.165>
- Carvalho Fernando, S., Beblo, T., Schlosser, N., Terfehr, K., Otte, C., Löwe, B., . . . Wingenfeld, K. (2014). The impact of self-reported childhood trauma on emotion regulation in borderline personality disorder and major depression. *Journal of trauma & dissociation : the official journal of the International Society for the Study of Dissociation (ISSD)*, *15*(4), 384–401. <https://doi.org/10.1080/15299732.2013.863262>
- Castro, D. M., Jones, R. A., & Mirsalimi, H. (2004). Parentification and the Impostor Phenomenon: An Empirical Investigation. *American Journal of Family Therapy*, *32*(3), 205–216. <https://doi.org/10.1080/01926180490425676>
- Castro, D., Jones, R. A., & Mirsalimi, H. (2004). Parentification and the Impostor Phenomenon: An Empirical Investigation. *The American Journal of Family Therapy*. <https://doi.org/10.1080/01926180490425676>
- Chase, N. D. (1999). Parentification An Overview of Theory, Research, and Societal Issues. N. D. Chase (Ed.) içinde, *Burdened Children: Theory, Research, and Treatment of Parentification* (3-33). SAGE Publications, Inc. doi:<https://doi.org/10.4135/9781452220604>

- Chee, L. P., Goh, E. C., & Kuczynski, L. (2014). Oversized Loads: Child Parentification in Low-Income Families and Underlying Parent-Child Dynamics. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services*, 95(3), 204-212. <https://doi.org/10.1606/1044-3894.2014.95.26>
- Chong, S. C., Ang, J. K., & Hashim, H. (2020). The fear of what goes up must come down: A case report of vulnerable narcissism. *Asian journal of psychiatry*, 54. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2020.102117>
- Cicchetti, D. (2004). An Odyssey of Discovery: Lessons Learned through Three Decades of Research on Child Maltreatment. *American Psychologist*, 59(8), 731–741. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.8.731>
- Cooper, A. (1998). Further developments in the clinical diagnosis of narcissistic personality disorder. D. L. Sovine (Ed.) içinde, *Disorders of Narcissism: Diagnostic, Clinical, and Empirical Implications* (53-74). American Psychiatric Press.
- Cooper, S. H. (1989). Recent Contributions to the Theory of Defense Mechanisms: A Comparative View. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 37(4), 865-891. <https://doi.org/10.1177/000306518903700401>
- Cramer, P. (1991). *The Development of Defense Mechanisms*. Springer-Verlag. <https://doi.org/10.1007/978-1-4613-9025-1>
- Cramer, P. (1999). Personality, personality disorders, and defense mechanisms. *Journal of Personality*, 67(3), 535–554. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00064>
- Cramer, P. (2011). Narcissism through the ages: What happens when narcissists grow older? *Journal of Research in Personality*, 45(5), 479–492. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2011.06.003>

- Cramer, P. (2014). Defense Mechanisms: 40 Years of Empirical Research. *Journal of Personality Assessment*, 97(2), 14–122. <https://doi.org/10.1080/00223891.2014.947997>
- Crowe, M. L., LoPilato, A. C., Campbell, W. K., & Miller, J. D. (2016). Identifying Two Groups of Entitled Individuals: Cluster Analysis Reveals Emotional Stability and Self-Esteem Distinction. *Journal of personality disorders*, 30(6), 762–775. https://doi.org/10.1521/pedi_2015_29_229
- Çapraz, A. A. (2024). *Kendiliknesnesi İhtiyaçları, Yalnızlık ve Narsisizm Tipleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Beykent Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Çimiş, Ö. (2021). *Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesi ve Ebeveynleşmenin Benlik Saygısı ile Kişilerarası İlişkiler Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü.
- Çolak, D. A. (2019). *Özel Gereksinimli ve Sağlıklı Kardeşe Sahip Bireylerde Ebeveynleşme Olgusu ile İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DiCaccavo, A. (2006). Working with parentification: Implications for clients and counselling psychologists. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*. <https://doi.org/doi.org/10.1348/147608305X57978>
- Dickinson, K. A., & Pincus, A. L. (2003). Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *Journal of personality disorders*, 17(3), 188–207. <https://doi.org/10.1521/pedi.17.3.188.22146>

- Dubowitz, H., Newton, R. R., Litrownik, A. J., Lewis, T., Briggs, E. C., Thompson, R., . . . Feerick, M. M. (2005). Examination of a conceptual model of child neglect. *Child maltreatment, 10*(2), 173–189. <https://doi.org/10.1177/1077559505275014>
- Duryea, M. M. (2008). *Mothers with Chronic Physical Illness and the Parentification of Their Children*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. The University of New Mexico.
- Eagly, A. H., & Wood, W. (2012). Social role theory. In P. A. Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Ed.), *Handbook of theories of social psychology* (458–476). <https://doi.org/10.4135/9781446249222.n49>
- Elibol, Ş., & Sevi-Tok, E. S. (2019). Bağlanma Stilleri, Duygu Düzenleme, Reddedilme Duyarlılığı, Yakınlık Korkusu ve Kendini Saklamanın Kırılgan Narsisizm ile İlişkisi. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi, 6*(2), 127-148. <https://doi.org/10.31682/ayna.515625>
- Ellina, E., & Parpottas, P. (2023). The Role of Narcissism and Attachment in Adult Romantic Relationships: A Study of Greek-speaking Adult Participants. *The European Journal of Counselling Psychology*. <https://doi.org/10.46853/001c.84014>
- Erten, Y. (2008). Parçalanma Kaygısı. *Başka Dergisi*. <https://icgoru.com>
- Erten, Y. (2015). Tek Kişilik Balo: Narsizm Üzerine Kuramsal ve Klinik Notlar. *Yansıtma- Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi, 11*-32. <https://icgoru.com>
- Fernie, B. A., Fung, A., & Nikčević, A. V. (2016). Different Coping Strategies Amongst Individuals with Grandiose and Vulnerable Narcissistic Traits. *Journal of Affective Disorders*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jad.2016.08.009>

- Fossati, A., Feeney, J., Pincus, A., Borroni, S., & Maffei, C. (2015). The structure of pathological narcissism and its relationships with adult attachment styles: A study of Italian nonclinical and clinical adult participants. *Psychoanalytic Psychology*, 32(3), 403–431. <https://doi.org/10.1037/a0037175>
- Frankel, J. (2017). Ferencz's Evolving Conception of Narcissistic Pathology And Its Basis in Trauma. *The American Journal of Psychoanalysis*, 213–222. <https://doi.org/10.1057/s11231-017-9097-2>
- Freud, A. (1936). *The ego and the mechanisms of defence*. International Universities Press.
- Freud, S. (1914). *Narsisizm Üzerine*. (Çev. Elif Yıldırım). Oda Yayınları
- Friedemann, Y. (2011). *Narcissism and concern: The relationship of selfobject needs deprivation experience and narcissistic symptoms with "healthy" and "pathologic" concern*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bar Ilan Üniversitesi.
- Friedemann, Y., Tolmacz, R., & Doron, Y. (2016). Narcissism and concern: The relationship of self-object needs and narcissistic symptoms with healthy and pathological concern. *The American Journal of Psychoanalysis*, 76(1), 71-84. <https://doi.org/10.1057/ajp.2015.60>
- Gabbard, G. O. (1989). Two subtypes of narcissistic personality disorder. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 53(6), 527–532.
- Gabbard, G. O. (1998). Transference and countertransference in the treatment of narcissistic patients. In D. L. Sovine (Ed.), *Disorders of narcissism: Diagnostic, clinical, and empirical implications*. American Psychiatric Press.

- Gal, G., Levav, I., & Gross, R. (2011). Psychopathology among adults abused during childhood or adolescence: results from the Israel-based World Mental Health Survey. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 199(4), 222–229. <https://doi.org/10.1097/NMD.0b013e31820c7543>
- Gao, S., Yu, D., Assink, M., Chan, K. L., Zhang, L., & Meng, X. (2024). The Association Between Child Maltreatment and Pathological Narcissism: A Three-Level Meta-Analytic Review. *Trauma, violence & abuse*, 25(1), 275–290. <https://doi.org/10.1177/15248380221147559>
- Geçtan, E. (1988). *Psikanaliz Sonrası*. Metis Yayınları
- Glaser, D. (2011). How to deal with emotional abuse and neglect: further development of a conceptual framework (FRAMEA). *Child abuse & neglect*, 35(10), 866–875. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2011.08.002>
- Gonzalez, D., Mirabal, A. B., & McCall, J. D. (2023). *Child Abuse and Neglect*. National Library of Medicine.
- Green, A., MacLean, R., & Charles, K. (2021). “Unmasking gender differences in narcissism within intimate partner violence”: Corrigendum. *Personality and Individual Differences*. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.110658>
- Grijalva, E., Newman, D. A., Tay, L., Donnellan, M. B., Harms, P. D., Robins, R. W., & Yan, T. (2015). Gender differences in narcissism: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 141(2), 261–310. <https://doi.org/10.1037/a0038231>
- Gruber, D. B. (2009). Overt and covert narcissism, anger, and selfobject needs. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering*. <https://psycnet.apa.org>

- Hooper, L. M. (2007, Ekim 30). Expanding the Discussion Regarding Parentification and Its Varied Outcomes: Implications for Mental Health Research and Practice. *Journal of Mental Health Counseling*, 322-337. <https://doi.org/10.17744/MEHC.29.4.48511M0TK22054J5>
- Hooper, L. M. (2007, Temmuz). The Application of Attachment Theory and Family Systems Theory to the Phenomena of Parentification. *The Family Journal*, 15(3), 217-223. <https://doi.org/10.1177/1066480707301290>
- Hooper, L. M. (2013). Parentification. In K. D. Keith (Ed.), *Encyclopedia of Cross-Cultural Psychology* (965-971). Wiley-Blackwell.
- Hooper, L. M., Doehler, K., Jankowski, P. J., & Tomek, S. E. (2012). Patterns of self-reported alcohol use, depressive symptoms, and body mass index in a family sample: The buffering effects of parentification. *The Family Journal*, 20(2), 164–178. <https://doi.org/10.1177/1066480711435320>
- Hooper, L. M., Marotta, S. A., & Lanthier, R. P. (2008). Predictors of Growth and Distress Following Childhood Parentification: A Retrospective Exploratory Study. *Journal of Child and Family Studies*, 693–705. <https://doi.org/10.1007/s10826-007-9184-8>
- Hooper, L. M., Tomek, S., Bond, J. M., & Reif, M. S. (2014). Race/Ethnicity, Gender, Parentification, and Psychological Functioning: Comparisons Among a Nationwide University Sample. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*. <https://doi.org/10.1177/1066480714547187>
- Hooper, L. M., Wallace, S. A., Doehler, K., & Dantzer, J. A. (2012). Parentification, ethnic identity, and psychological health in Black and White American college students: Implications of family-of-origin and cultural factors. *Journal of Comparative Family Studies*, 43(6), 811–835. <https://doi.org/10.3138/jcfs.43.6.811>

- Imamoglu, A. H., & Batigun, A. D. (2020). The assessment of the relationship between narcissism, perceived parental rearing styles, and defense mechanisms. *Düşünen Adam: Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 33(4), 388–401. <https://doi.org/10.14744/DAJPNS.2020.00107>
- İnce, İ. (2020, Eylül). *Büyüklenme ve Kırılgan Narsisizmin Ego Savunma Mekanizmaları ve Psikolojik Rahatsızlıklar ile İlişkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- İşmen, E. M. (2022). Ebeveynleşme Deneyimi İle Suçluluk, Utanç ve Kırılgan Narsisizm İlişkisinin İncelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. T.C. Maltepe Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Jelastopulu, E., & Tzoumerka, K. A. (2013). The Effects of Economic Crisis on the Phenomenon of Parentification. *Universal Journal of Psychology*, 1(3), 145-151. <https://doi.org/10.13189/ujp.2013.010307>
- Johnson, J. G., Bromley, E., & McGeoch, P. G. (2005). Role of Childhood Experiences in the Development of Maladaptive and Adaptive Personality Traits. *The American Psychiatric Publishing textbook of personality disorders*, 209–221.
- Jones, R. A., & Wells, M. (1996). An empirical study of parentification and personality. *American Journal of Family Therapy*, 24(2), 145–152. <https://doi.org/10.1080/01926189608251027>
- Jurkovic, G. J. (1997). *Lost childhoods: The plight of the parentified child*. Routledge.
- Kairys, S. W., & Johnson, C. F. (2002). The psychological maltreatment of children--technical report. *Pediatrics*, 109(4). <https://doi.org/10.1542/peds.109.4.e68>

- Kampe, L., Bohn, J., Remmers, C., & Hörz-Sagstetter, S. (2021). It's Not That Great Anymore: The Central Role of Defense Mechanisms in Grandiose and Vulnerable Narcissism. *Frontiers in Psychiatry, 12*. <https://doi.org/10.3389/fpsyt.2021.661948>
- Karataş, A., & Gündüz, B. (2021). Ebeveynleşme ile Depresyon, Kaygı, Stres Arasındaki İlişkide Benliğin Ayrışmasının Aracı Rolü. *OPUS International Journal of Society Researches, 18*(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 4453-4481. <https://doi.org/10.26466/opus.883816>
- Karpel, M. (1976). Individuation: From Fusion to Dialogue. *Family Process, 15*(1), 15-23. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1976.00065.x>
- Kerig, P. K. (2005). Revisiting the construct of boundary dissolution: A multidimensional perspective. *Journal of Emotional Abuse, 5*(1), 5-42. https://doi.org/10.1300/J135v05n02_02
- Kernberg, O. F. (1970). Factors in the Psychoanalytic Treatment of Narcissistic Personalities. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 18*(1), 51-85. <https://doi.org/10.1177/0003065170018001>
- Kernberg, O. F. (2015). Narcissistic Defenses in The Distortion of Free association and their underlying anxieties. *The Psychoanalytic quarterly, 84*(3), 625-642. <https://doi.org/10.1002/psaq.12022>
- Kızıltan, H. (2015). Narsissizm ya da Ruhsallığın Ontolojisi. <http://www.psikoalan.com>
- Kohut, H. (1966). Narsisizmin Biçimleri ve Dönüşümleri. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 14*(1), 1-15.
- Kohut, H. (1968). The psychoanalytic treatment of narcissistic personality disorders: Outline of a systematic approach. *The Psychoanalytic Study of the Child, 23*, 86-113.
- Kohut, H. (1971). *Kendiliğin Çözümlemesi*. Metis Yayınları

- Kohut, H. (1977). *Kendiliğın Yeniden Yapılanması*. Metis Yayıncılık.
- Kohut, H. (1984). *How Does Analysis Cure?* University of Chicago Press.
<https://doi.org/10.7208/chicago/9780226006147.001.0001>
- Kohut, H., & Seitz, P. (1963). Psikanalizdeki Kavramlar ve Kuramlar.
<https://doi.org/10.1037/11175-005>
- Kohut, H., & Wolf, E. S. (1978). The Disorders of the Self and their Treatment: An Outline. *International Journal of Psycho-Analysis*, 413-425 .
- Köyden, D. (2015). *Ebeveynleşme Olgusunun Depresyon, Kaygı, Öfke ve Obsesif İnanış Biçimleriyle İlişkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köyden, D., & Uluç, S. (2018). Ebeveynleşme ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Cinsiyetin ve Ebeveynleşmeden Algılanan Yararın Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 33(81), 28-38.
- Köyden, D., & Uluç, S. (2022). Cinsiyete göre ebeveynleşmenin farklı boyutları arasındaki ilişkiler ve ebeveynleştirme boyutlarının psikolojik belirtileri yordama düzeyi. *Journal of Clinical Psychology Research*, 6(3), 317-330. <https://doi.org/10.5455/kpd.26024438m000070>
- Levine, A. B., & Faust, J. (2013). A Psychodynamic Approach to the Diagnosis and Treatment of Closet Narcissism. *Clinical Case Studies*, 12(3), 199-212. <https://doi.org/10.1177/1534650113475475>
- Lichtenberg, J. D., & Slap, J. W. (1972). On the defense mechanism: A survey and synthesis. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 20(4), s. 776–792. <https://doi.org/10.1177/000306517202000404>
- Lingiardi, V., & McWilliams, N. (Eds.). (2020). *Psikodinamik Tanı Kılavuzu* (2.Baskı). (M. Benveniste & M. Arık, Çev.). Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.

- Lobbestael, J., Arntz, A., & Bernstein, D. P. (2010). Disentangling the relationship between different types of childhood maltreatment and personality disorders. *Journal of personality disorders, 24*(3), 285–295. <https://doi.org/10.1521/pedi.2010.24.3.285>
- MacKinnon, D. P., Lockwood, C. M., & Williams, J. (2004). Confidence limits for the indirect effect: Distribution of the product and resampling methods. *Multivariate Behavioral Research, 39*(1), 99-128. https://doi.org/10.1207/s15327906mbr3901_4
- Madden, A. R., & Shaffer, A. (2016). The relation between parentification and dating communication: The role of romantic attachment-related cognitions. *The Family Journal, 24*(3), 313–318. <https://doi.org/10.1177/1066480716648682>
- Masterson, J. F. (1993). *The emerging self: A developmental, self, and object relations approach to the treatment of the closet narcissistic disorder of the self*. Routledge.
- Mathews, B., & Collin-Vézina, D. (2019). Child Sexual Abuse: Toward a Conceptual Model and Definition. *Trauma, violence & abuse, 20*(2), 131–148. <https://doi.org/10.1177/1524838017738726>
- McWilliams, N. (2020). *Psikanalitik Tanı: Klinik Süreç İçinde Kişilik Yapısını Anlamak* (2.Baskı). (E. Kalem, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Mehta, D., Kelly, A. B., Laurens, K. R., Haslam, D., Williams, K. E., Walsh, K., . . . Mathews, B. (2023). Child Maltreatment and Long-Term Physical and Mental Health Outcomes: An Exploration of Biopsychosocial Determinants and Implications for Prevention. *Child psychiatry and human development, 54*(2), 421–435. <https://doi.org/10.1007/s10578-021-01258-8>

- Messman, T. L., & Coates, A. A. (2007). The impact of childhood psychological abuse on adult interpersonal conflict: The role of early maladaptive schemas and patterns of interpersonal behavior. *Journal of Emotional Abuse*, 7(2), 75-92. https://doi.org/10.1300/J135v07n02_05
- Mijl, R. C., & Vingerhoets, A. J. (2017). The Positive Effects of Parentification: An Exploratory Study among Students. *Psihologijske Teme*, 26(2), 417–430. <https://doi.org/10.31820/pt.26.2.8>
- Miller, A. (2022). *Yetenekli Çocuğun Dramı*. (E. Avşar, Çev.). İstanbul: Profil Kitap.
- Miller, J. D., Hoffman, B. J., Gaughan, E. T., Gentile, B., Maples, J., & Campbell, W. K. (2011). Grandiose and vulnerable narcissism: a nomological network analysis. *Journal of personality*, 79(5), 1013–1042. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2010.00711.x>
- Minuchin, S., & Fishman, H. C. (1981). *Family Therapy Techniques*. Harvard University Press.
- Minuchin, S., Montalvo, B., Guerney, B., Rosman, B., & Schumer, F. (1967). Families of the Slums. *American Journal of Orthopsychiatry*, 39(1), 134–135. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1969.tb00628.x>
- Mitchell, S. A., & Black, M. J. (2016). *Freud and Beyond: A History of Modern Psychoanalytic Thought* (2. Baskı). Basic Books.
- Mukhtar, H., Bano, N., Shehzad, S., & Shahzadi, M. (2024). The Link Between Parentification and Imposter Phenomenon In Young Adults. *IUB Journal of Social Sciences*, 6(1), 91–100. <https://doi.org/10.52461/ijoss.v6i1.2272>
- Nehrig, N., Ho, S. S., & Wong, P. S. (2019). Understanding the Selfobject Needs Inventory: Its relationship to narcissism, attachment, and childhood maltreatment. *Psychoanalytic Psychology*, 36(1), 53–63. <https://doi.org/10.1037/pap0000182>

- Oltmanns, T. F., & Emery, R. E. (2015). *Abnormal Psychology* (8 b.). Pearson.
- Ornstein, P. (2008). Heinz Kohut's self psychology -and ours- Transformations of Psychoanalysis. *International Journal of Psychoanalytic Self Psychology*, 3(2), 195-214.
- Orth, U., Krauss, S., & Back, M. D. (2024). Development of narcissism across the life span: A meta-analytic review of longitudinal studies. *150*(6), 643–665. <https://doi.org/10.1037/bul0000436>
- Öztürk, O., & Uluşahin, A. (2020). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. Nobel Tıp Kitabevleri
- Pechtel, P., & Pizzagalli, D. A. (2011). Effects of early life stress on cognitive and affective function: an integrated review of human literature. *Psychopharmacology*, 214(1), 55–70. <https://doi.org/10.1007/s00213-010-2009-2>
- Pincus, A. L., Ansell, E. B., Pimentel, C. A., Cain, N. M., Wright, A. G., & Levy, K. N. (2009). Initial construction and validation of the Pathological Narcissism Inventory. *Psychological assessment*, 21(3), 365–379. <https://doi.org/10.1037/a0016530>
- Pincus, A. L., Cain, N. M., & Wright, A. G. (2014). Narcissistic grandiosity and narcissistic vulnerability in psychotherapy. *Personality disorders*, 5(4), 439–443. <https://doi.org/10.1037/per0000031>
- Piotrowski, M. (2018). Selfobject Experience in Long-Term Friendships of Midlife Women. *Psychoanalytic Social Work*, 25(1), 17-41. 10.1080/15228878.2018.1437757
- Pratchett, L. C., & Yehuda, R. (2011). Foundations of posttraumatic stress disorder: does early life trauma lead to adult posttraumatic stress disorder? *Development and psychopathology*, 23(2), 477–491. <https://doi.org/10.1017/S0954579411000186>

- Prunas, A., Pierro, R. D., Huemer, J., & Tagini, A. (2019). Defense Mechanisms, Remembered Parental Caregiving, and Adult Attachment Style. *Psychoanalytic Psychology*, 36(1). <https://doi.org/10.1037/pap0000158>
- Reutter, K. K., & Bigatti, S. M. (2014). Religiosity and spirituality as resiliency resources: Moderation, mediation, or moderated mediation? *Journal for the scientific study of religion*, 53(1), 56-72. <https://doi.org/10.1111/jssr.12081>
- Rice, T. R., & Hoffman, L. (2014). Defense mechanisms and implicit emotion regulation: a comparison of a psychodynamic construct with one from contemporary neuroscience. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 62(4), 693–708. <https://doi.org/10.1177/0003065114546746>
- Roberts, B. W., Wood, D., & Caspi, A. (2008). The development of personality traits in adulthood. In O. P. John, R. W. Robins, & L. A. Pervin (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (375–398). The Guilford Press.
- Robins, R. W., Tracy, J. L., & Shaver, P. R. (2001). Shamed into Self-Love: Dynamics, Roots, and Functions of Narcissism. *Psychological Inquiry*, 12(4), 230-236.
- Rolland, J. S. (1999). Parental illness and disability: a family systems framework. *Journal of Family Therapy*, 242–266. <https://doi.org/10.1111/1467-6427.00118>
- Say, G. (2024). *Ebeveynleşme ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçilik ve Kontrol Odağının Aracı, Benliğin Farklılaşması ve Tek Ebeveynli Olmanın Düzenleyici Etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Schier, K., Herke, M., Nickel, R., Egle, U. T., & Hardt, J. (2015). Long-term sequelae of emotional parentification: A cross-validation study using sequences of regressions. *Journal of Child and Family Studies*, 24(5), 1307–1321. <https://doi.org/10.1007/s10826-014-9938-z>
- Schorr, S., & Goldner, L. (2023). “Like stepping on glass”: A theoretical model to understand the emotional experience of childhood parentification. *Family Relations*, 72(5), 3029–3048. <https://doi.org/10.1111/fare.12833>
- Set, Z. (2021). Mediating Role of Narcissism, Vulnerable Narcissism, and Self-Compassion in the Relationship Between Attachment Dimensions and Psychopathology. *Alpha psychiatry*, 22(3), 147–152. <https://doi.org/10.5455/apd.99551>
- Shavit, Y., & Tolmacz, R. (2014). Pathological concern: Scale construction, construct validity, and associations with attachment, self-cohesion, and relational entitlement. *Psychoanalytic Psychology*, 31(3), 343–356. <https://doi.org/10.1037/a0036560>
- Siegel, A. M. (2023). *Heinz Kohut ve Kendilik Psikolojisi*. Encore Yayıncılık.
- Şar, V., & Türk-Kurtça, T. (2021). The Vicious Cycle of Traumatic Narcissism and Dissociative Depression Among Young Adults: A Trans-Diagnostic Approach. *Journal of trauma & dissociation : the official journal of the International Society for the Study of Dissociation (ISSD)*, 22(5), 502-521. <https://doi.org/10.1080/15299732.2020.1869644>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Pearson.
- Tharp, R. G. (1965). Marriage roles, child development, and family treatment. *American Journal of Orthopsychiatry*, 35, 351-358.
- Tolmacz, R., Friedemann, Y., Doron, Y., & Gerber, Z. (2019). Narcissism and concern for others: A contradiction in terms? *Current Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-0113-3>

- Tomeny, T. S., Barry, T. D., Fair, E. C., & Riley, R. (2017). Parentification of adult siblings of individuals with autism spectrum disorder. *Journal of Child and Family Studies*, 1056–1067. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0627-y>
- Tura, S. M. (1998). Kendilik Psikolojisinin Psikanaliz Tarihindeki Yeri. H. Kohut, *Kendiliğin Çözümlemesi içinde* (7-13). Metis Yayıncılık.
- Vaillant, G. E. (1971). Theoretical hierarchy of adaptive ego mechanisms: A 30-year follow-up of 30 men selected for psychological health. *Archives of General Psychiatry*, 24(2), 107–118. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.1971.01750080011003>
- Vaillant, G. E. (1977). *Adaptation to Life*. Harvard University Press.
- Vaillant, G. E. (1992). *Ego Mechanisms of Defense: A Guide for Clinicians and Researchers*.
- Vaillant, G. E., Bond, M., & Vaillant, C. O. (1986). An empirically validated hierarchy of defense mechanisms. *Archives of general psychiatry*, 43(8), 786–794. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.1986.01800080072010>
- Valleau, M. P., Bergner, R. M., Bergner, R. M., & Horton, C. B. (1995). Parentification and caretaker syndrome: An empirical investigation. *Family Therapy*, 22(3), 157-164.
- Wang, X., & Cheng, Z. (2020). Cross-Sectional Studies: Strengths, Weaknesses, and Recommendations. *Chest*. <https://doi.org/10.1016/j.chest.2020.03.012>
- Wang, X., Yu, L., & Li, J. (2023). Relationships between childhood maltreatment, attachment security, and features of narcissism: A network analysis. *Personality and Individual Differences*. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.111890>

- Weidmann, R., Chopik, W. J., Ackerman, R. A., Allroggen, M., Bianchi, E. C., Brecheen, C., . . . Back, M. D. (2023). Age and Gender Differences in Narcissism: A Comprehensive Study Across Eight Measures and Over 250,000 Participants. *Journal of personality and social psychology*, *124*(6), s. 1277–1298. <https://doi.org/10.1037/pspp0000463>
- Weisner, T. S., & Gallimore, R. (1977). My brother's keeper: Child and sibling caretaking. *Current Anthropology*, *18*(2), 169–190. <https://doi.org/10.1086/201883>
- Wells, M., & Jones, R. (1999). Object Relations Therapy for Individuals with Narcissistic and Masochistic Parentification Styles. In N. D. Chase (Ed.), *Burdened Children: Theory, Research, and Treatment of Parentification* (117-131). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781452220604>
- WHO. (2006). *Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence*. ISBN: 9241594365. <https://iris.who.int>
- WHO. (2022). *Child maltreatment*. World Health Organization. <https://www.who.int>
- Wink, P. (1991). Two Faces of Narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, *61*(4), 590–597. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.4.590>
- Wolf, E. (1988). *Treating the self: Elements of Clinical Self Psychology*. Guilford Press. ISBN: 9781572308428.
- Yılmaz, N., Gençöz, T., & Ak, M. (2007). Savunma Biçimleri Tesisi'nin Psikometrik Özellikleri: Güvenilirlik ve Geçerlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, *18*(3), 244-253.
- Yurduşen, S., & Gençöz, F. (2018). Kendiliknesnesi İhtiyaçları Envanterinin Türk toplumundaki psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Klinik Psikoloji Dergisi*, *2*(2), 88-98.

- Zencir, T. (2021). The Examination of Relationships Among Personal-Familial Qualifications, Levels of Parentification, Depression and Marital Satisfaction of Married Individuals. *JRES*, 8(2), 258-279. <https://doi.org/10.51725/etad.923021>
- Zencir, T., & Haskan-avcı, Ö. (2019). Development of the Parentified Child Scale- Adult Version: A Reliability and Validity Study. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48(1), 531-553. <https://doi.org/10.14812/cuefd.443707>
- Zhang, Y., Zhan, N., Long, M., Xie, D., & Geng, F. (2022). Associations of childhood neglect, difficulties in emotion regulation, and psychological distresses to COVID-19 pandemic: An intergenerational analysis. *Child abuse & neglect*. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105674>

EKLER

EK.A BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Buket Ünver danışmanlığında FMV Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programı öğrencisi Ceyhun Kahveci tarafından yürütülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, bireyin çocukluk dönemindeki deneyimlerinin yetişkinlik dönemine etkisini incelemektir.

Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmaya katılmanız halinde vereceğiniz cevaplar yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacak, kişisel bilgilerinizin gizliliğine saygı gösterilecek, araştırma sonuçlarının bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında da özenle korunacaktır.

Bu çalışmaya katılmak istemeniz halinde sizden beklenen tüm soruları dikkatlice okumanız ve size en uygun seçeneği işaretlemenizdir. Çalışmada doğru ya da yanlış cevap bulunmamaktadır. Cevaplarınız araştırmanın doğru sonuçlanabilmesi ve güvenilirliği bakımından oldukça önemlidir. Soruları anlamamanız halinde araştırmacı ile iletişime geçebilirsiniz. Çalışmaya yaklaşık olarak 15 dakika ayırmanız beklenmektedir.

Bu formu okuyup onaylamanız araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelmektedir. Ancak, çalışmaya katılım gösterdiğiniz esnada herhangi bir sebeple çalışmayı tamamlamayabilir, istediğiniz takdirde çalışmadan çekilebilirsiniz.

Bu yazıyı okuduktan sonra araştırmamıza gönüllü olarak katılmak istiyorsanız aşağıdaki onay bölümünü doldurunuz ve imzalayınız.

Katılımcının Beyanı:

Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı'nda öğrenci olan Ceyhun Kahveci tarafından yürütülen bu çalışma hakkında verilen yukarıdaki bilgileri okudum. Yapılan tüm açıklamaları ayrıntıları ile anladım.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılmaktayım ve istediğim zaman çalışmadan çekilebileceğimi biliyorum. Cevaplarımın bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

Tarih:/...../.....

Katılımcı Adı Soyadı:

İmza:

Araştırmacı Adı Soyadı: Ceyhun Kahveci

E-mail:

EK.B SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek () Diğer ()

2. Yaşınız: _____

3. Eğitim Durumunuz:

İlkokul ve altı () Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans ve üstü ()

4. Medeni durumunuz:

Bekar () Evli () Diğer ()

5. Kendiniz de dahil olmak üzere kaç kardeşiniz?

Tek çocuk () İki kardeş () Üç kardeş () Dört kardeş ve üstü ()

6. Ailenizin kaçınıcı çocuğusunuz?

Tek çocuk () İlk çocuk () Ara çocuk () Son çocuk ()

7. Anne Eğitim Düzeyi:

İlkokul ve altı () Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans ve üstü ()

8. Baba Eğitim Düzeyi:

İlkokul ve altı () Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans ve üstü ()

9. Anneniz hayatta mı? Evet () Hayır ()

Anneniz hayatta değil ise; kaybettiğinizde kaç yaşındaydınız?

10. Babanız hayatta mı? Evet () Hayır ()

Babanız hayatta değil ise; kaybettiğinizde kaç yaşındaydınız?

11. Çocukluk döneminizde anne ve babanız:

Birlikte () Ayrı ()

12. Günümüzde ebeveynleriniz:

Birlikte () Ayrı ()

Ayrı iseler ne kadar süredir ayrılır? _____

13. Çocukluğunuzu ailenizin evinde mi geçirdiniz?

Evet () Hayır ()

13. Çocuklukta yaşadığınız evdeki aile yapımız nedir?

Çekirdek aile () Geniş aile ()

14. Siz büyürken annenizin fiziksel kronik bir rahatsızlığı var mıydı?

Evet () Hayır ()

Evet ise nedir? _____

15. Siz büyürken anneniz psikiyatrik bir tanı almış mıydı?

Evet () Hayır ()

Hayır ise nedir? _____

16. Siz büyürken babanızın fiziksel bir rahatsızlığı var mıydı?

Evet () Hayır ()

Evet ise nedir? _____

17. Siz büyürken babanız psikiyatrik bir tanı almış mıydı?

Evet () Hayır ()

Evet ise nedir? _____

18. Herhangi bir psikiyatrik tanı aldınız mı?

Evet () Hayır ()

Eğer cevabınız evet ise tanınızı belirtiniz. _____

19. Siz büyürken kardeşlerinizden birinin fiziksel bir rahatsızlığı var mıydı?

Eğer kardeşiniz yok ise bu soruyu boş bırakınız.

Evet () Hayır ()

Evet ise nedir? _____

20. Siz büyürken kardeşlerinizden biri psikiyatrik bir tanı almış mıydı? Eğer kardeşiniz yok ise bu soruyu boş bırakınız.

Evet () Hayır ()

Evet ise nedir? _____

21. Çocukluk döneminizde ailenizde alkol/madde bağımlılığına sahip biri var mıydı?

Evet () Hayır ()

Evet ise kimdir? _____

22. Çocukluk döneminizde ailenizin maddi durumu ihtiyaçlarınızı ne ölçüde karşılıyordu?

İhtiyaçlarımı hiç karşılamıyordu ()

Biraz karşılıyordu ()

Orta düzeyde karşılıyordu ()

İyi düzeyde karşılıyordu ()

EK.C EBEVEYNLEŞTİRİLMİŞ ÇOCUK ÖLÇEĞİ - YETİŞKİN FORMU ÖRNEK MADDELER

Maddelerde yer alan “aile” ifadesi ile DOĞUP BÜYÜDÜĞÜNÜZ AİLE kastedilmektedir. Annem/babam şeklinde ifadeler anneniz veya babanızdan herhangi biri anlamında kullanılmaktadır.

(1) = Kesinlikle katılmıyorum ve (5) = Kesinlikle katılıyorum olmak üzere her madde için sizi yansıtmaya derecesine göre uygun rakamı işaretleyiniz.

Maddeler		Kesinlikle katılmıyorum			Kesinlikle katılıyorum	
1	2	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
1						
2	Aileden birinin başı sıkıştığında hemen beni arar.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15	Ev işleri aksadığında hesabı benden sorulurdu.	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()

EK.D PATOLOJİK NARSİZİZM ENVANTERİ (PNE)

Lütfen her bir ifadeyi okuyunuz ve sizi ne kadar iyi tarif ettiğini belirtiniz.
Her bir ifade için tek bir seçenek işaretlenmektedir.

0	1	2	3	4	5
Bana hiç benzemiyor	Bana çok az benziyor	Bana biraz benziyor	Bana benziyor	Bana çok benziyor	Bana tamamen benziyor
___ 1. Kendimi sık sık hayran olunan ve saygı duyulan biri olarak hayal ederim.	___ 2. Kendime olan güvenimde sık sık dalgalanmalar olur.	___ 3. Yalnızken kendimi iyi hissetmek benim için zordur.	___ 4. Yardım istemekten nefret ederim.	___ 5. İnsanlar beni fark etmediğinde kendimi kötü hissetmeye başlarım.	___ 6. Başkalarının beni muhtaç ve bağımlı biri gibi görmesinden korktuğum için çoğunlukla ihtiyaçlarımı gizlerim.
___ 7. Herkesi istediğim her şeye inandırabilirim.	___ 8. İnsanlar onlar için yaptıklarımı fark etmediğinde, sinirden deliye dönerim.	___ 9. Yaptıklarım ya da söylediklerimle ilgilenmeyen insanlar sinirime dokunur.	___ 10. İnsanları kolaylıkla kendi isteklerime göre yönlendirebilirim.	___ 11. Başkaları beni fark etmediğinde kendimi değersiz hissetmeye başlarım.	___ 12. Beni hayal kırıklığına uğratacakları endişesiyle bazen insanlardan kaçırım.
___ 13. Genelde, insanlardan istediğimi alamayınca çok öfkelenirim.	___ 14. Kendimi değerli hissetmem için, bazen önemsemediğim insanların beni bu konuda rahatlatmalarına ihtiyaç duyarım.	___ 15. Başkaları bana güven duyduklarında kendimi önemli hissederim.	___ 16. İnsanların içini bir kitap gibi okuyabilirim.	___ 17. Başkaları beni hayal kırıklığına uğrattığında, çoğu kez kendime kızırım.	___ 18. Başkaları için fedakârlık yapmak beni daha iyi bir insan yapar.
___ 19. Çoğu kez olanaklarımın ötesinde olan şeyleri başardığımın hayalini kurarım.	___ 20. Onlardan istediklerimi yapmayacaklarından korktuğum için bazen insanlardan kaçırım.				

0	1	2	3	4	5
Bana hiç benzemiyor	Bana çok az benziyor	Bana biraz benziyor	Bana benziyor	Bana çok benziyor	Bana tamamen benziyor

- ___21. İçimde hissettiğim zayıflığı başkalarına göstermek benim için zordur.
- ___22. Diğer insanların beni beğendiğini bilmediğim sürece kendimi iyi hissetmem zordur.
- ___23. Sık sık çabalarım için ödüllendirildiğim hayalini kurarım.
- ___24. Çoğu insanın benimle ilgilenmediğine yönelik düşünce ve endişelerle zihnimi meşgul ederim.
- ___25. Bana güvenen arkadaşlarım olmasından hoşlanırım çünkü bu bana kendimi önemli hissettirir.
- ___26. Herkes benim anlattıklarımı dinlemekten hoşlanır.
- ___27. İnsanların beni sevdiğini bilmezsem, kendimi iyi hissetmekte zorlanırım.
- ___28. İnsanlar benim ne kadar iyi birisi olduğumu fark etmediklerinde rahatsız olurum.
- ___29. Hak ettiğim her şeyi elde edene dek asla tatmin olmam.
- ___30. Yaptığım fedakârlıklarla ne kadar iyi bir insan olduğumu göstermeye çalışırım
- ___31. İnsanlar beni fark etmediğinde hayal kırıklığına uğrarım
- ___32. Sık sık kahramanca davranışlarda bulunduğumun hayalini kurarım.
- ___33. İyi bir insan olduğumu kanıtlamak için insanlara yardım ederim.
- ___34. Sıklıkla başarılarıyla tanınmış biri olduğumun hayalini kurarım.
- ___35. Kendimi zayıf hissetmeme neden olduğu için başkalarına bel bağlamaya tahammül edemem.
- ___36. Diğer insanların beni onaylamasına ihtiyaç duyarım.
- ___37. Dünyanın gözünde bir değerimin olmasını isterim.
- ___38. Diğer insanlar ihtiyaçlarımı bir an için bile fark ettiğinde, kaygılanır ve utanırım.
- ___39. Bazen, insanlardan her istediğimi elde edemediğimi görmektense, yalnız kalmak daha kolay gelir.
- ___40. Başkaları benimle aynı fikirde olmadığında çok öfkelenabiliyorum.

EK.E KENDİLİKNESNESİ İHTİYAÇLARI ENVANTERİ (KİE)

Lütfen aşağıdaki ifadeleri sizin için en uygun şekilde işaretleyiniz.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
Hiç katılmıyorum			Kararsızım			Tamamen katılıyorum	
1. Başarılarım yeterince takdir edilmediğinde incinirim.	1	2	3	4	5	6	7
2. Benimle aynı durumdaki insanların çevresinde olmak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7
3. Bir problemim olduğunda deneyimli insanlardan bile öneri almak benim için zordur.	1	2	3	4	5	6	7
4. Başarılı insanlarla ilişki kurmak benim de başarılı hissetmemi sağlar.	1	2	3	4	5	6	7
5. Diğer insanların övgülerine ihtiyacım yoktur.	1	2	3	4	5	6	7
6. Benimle benzer problemleri olan insanlarla bir arada olmak istemem.	1	2	3	4	5	6	7
7. Yaptığım iş takdir edilmediğinde hayal kırıklığına uğrarım.	1	2	3	4	5	6	7
8. Değerlerimi, fikirlerimi ve aktivitelerimi paylaşacağım insanlar ararım.	1	2	3	4	5	6	7
9. Saygı duyduğum insanların bile yönlendirmelerini kabul etmeyi zor bulurum.	1	2	3	4	5	6	7
10. Ünlü insanlara özenirim.	1	2	3	4	5	6	7
11. Çok az dikkat çektiğim durumlarda işimi yeterince iyi yapamam.	1	2	3	4	5	6	7
12. Belirli bir yaşam tarzını paylaşan bir grubun parçası olduğumu bilmek bana kendimi iyi hissettirir.	1	2	3	4	5	6	7
13. Daha deneyimli insanlardan yardım almak zorunda kalmak bana kendimi kötü hissettirir.	1	2	3	4	5	6	7
14. Bir arkadaşım ile aynı durumda olduğumu hissetmek benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7
15. Bir şey yaptığımda diğerlerinin onayına ihtiyaç hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7

16. Bana benzer insanlarla yakın ilişki kurmak beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5	6	7
17. Başarılı insanlardan etkilenirim.	1	2	3	4	5	6	7
18. Başarılarımla övünmeye ihtiyaç hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
19. Uzmanların yanındayken kendimi daha iyi hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
20. Bana çok benzeyen insanlarla arkadaş olmayı tercih etmem.	1	2	3	4	5	6	7
21. Ben ve bir yakınım başkalarına karşı benzer duygular hissettiğimizde kendimi daha iyi hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
22. Benimle benzer fikirleri paylaşan bir grubun parçası olmak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7
23. Başkalarının benim hakkımda düşündüklerini pek önemsemem.	1	2	3	4	5	6	7
24. Başarılı olduğumu biliyorum, dolayısıyla başkalarının benim hakkımdaki fikirlerine ihtiyaç hissetmiyorum.	1	2	3	4	5	6	7
25. Benim gibi düşünen ve bana çok benzeyen insanlardan sıkıldım.	1	2	3	4	5	6	7
26. Bana örnek olacak kişilerin çevresinde olmak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7
27. Çevremde benimkilere benzer problemlerle baş etmeye çalışan kişiler olduğunda kendimi daha güçlü hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
28. Bana çok benzeyen insanlardan oluşan bir gruba ait olmak benim için zordur.	1	2	3	4	5	6	7
29. Başarılı hissetmek için başkalarının güvence ve onayına ihtiyaç hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
30. Endişeli ya da stresli olduğumda uzmanlardan öneri almak fazla yardımcı olmaz.	1	2	3	4	5	6	7
31. Hayran olduğum insanların çevresinde olmaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7
32. İnançları benimkilere çok benzeyen arkadaşlara sahip olmak bana özgüven kazandırır.	1	2	3	4	5	6	7
33. Başkalarından bolca desteğe ihtiyaç hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7

34. Ait olduğum gruplarla gurur duymak benim için zordur.	1	2	3	4	5	6	7
35. Çoğu zaman büyüklerim/üstlerim tarafından yeterince takdir edilmediğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
36. Benim için, üst düzey, "şaşaalı" sosyal gruplara ait olmak önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7
37. Başkalarından destek almaya ve cesaretlendirilmeye ihtiyaç hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
38. Yaşam tarzı benimkine çok benzeyen insanların oluşturduğu bir gruba ait olmayı tercih etmem.	1	2	3	4	5	6	7

EK.F SAVUNMA BİÇİMLERİ TESTİ (SBT-40)

Lütfen her ifadeyi dikkatle okuyup, bunların size uygunluğunu 1'den 9'a kadar derecelendirilmiş skala üzerinde gösteriniz.

1. Başkalarına yardım etmek hoşuma gider, yardım etmem engellenirse üzülürüm.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

2. Bir sorunum olduğunda, onunla uğraşacak vaktim olana kadar o sorunu düşünmemeyi becerebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

3. Endişemin üstesinden gelmek için yapıcı ve yaratıcı şeylerle uğraşırım(resim, el işi, ağaç oyma)

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

4. Arada bir bu gün yapmam gereken işleri yarına bırakırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

5. Kendime çok kolay gülerim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

6. İnsanlar bana kötü davranmaya eğilimlidir.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

7. Birisi beni soyup paramı çalsa, onun cezalandırılmasını değil ona yardım edilmesini isterim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

8. Hoş olmayan gerçekleri, hiç yokmuşlar gibi görmezlikten gelirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

9. Süpermen' mişim gibi tehlikelere aldırmam.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

10. İnsanlara, sandıkları kadar önemli olmadıklarını gösterebilme yeteneğimle gurur duyarım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

11. Bir şey canımı sıktığında, çoğu kez düşüncesizce ve tepkisel davranırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

12. Hayatım yolunda gitmediğinde bedensel rahatsızlıklara yakalanırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

13. Çok tutuk bir insanım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

14. Her zaman doğruyu söylemem

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

15. Sorunsuz bir yaşam sürdürmemi sağlayacak özel yeteneklerim var.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

16. Seçimlerde bazen haklarında çok az şey bildiğim kişilere oy veririm.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

17. Bir çok şeyi gerçek yaşamımdan çok hayalimde çözerim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

18. Hiçbir şeyden korkmam

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

19. Bazen bir melek olduğumu, bazen de bir şeytan olduğumu düşünürüm.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

20. Kırıldığımda açıkça saldırgan olurum.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

21. Her zaman, tanıdığım birinin koruyucu melek gibi olduğunu hissederim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

22. Bana göre, insanlar ya iyi ya da kötüdürler.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

23. Patronum beni kızdırsa, ondan hıncımı çıkarmak için ya işimde hata yaparım ya da işi yavaşlatırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

24. Her şeyi yapabilecek güçte, aynı zamanda son derece adil ve dürüst olan bir tanıdığım var.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

25. Serbest bıraktığımda, yaptığım işi etkileyebilecek olan duygularımı kontrol edebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

26. Genellikle, aslında acı verici olan bir durumun gülünç yanını görebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

27. Hoşlanmadığım bir işi yaptığımda başım ağrır.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

28. Sık sık, kendimi kesinlikle kızmam gereken insanlara iyi davranırken bulurum.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

29. Hayatta, haksızlığa uğruyor olduğuma eminim

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

30. Sınav veya iş görüşmesi gibi zor bir durumla karşılaşacağımı bildiğimde, bunun nasıl olabileceğini hayal eder ve başa çıkmak için planlar yaparım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

31. Doktorlar benim derdimin ne olduğunu hiçbir zaman gerçekten anlamıyorlar.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

32. Haklarım için mücadele ettikten sonra, girişken davrandığımdan dolayı özür dilemeye eğilimliyimdir.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

33. Üzüntülü veya endişeli olduğumda yemek yemek beni rahatlatır.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

34. Sık sık duygularımı göstermediğim söylenir.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

35. Eğer üzüleceğimi önceden tahmin edebilirim, onunla daha iyi baş edebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

36. Ne kadar yakınırısam yakınayım, hiçbir zaman tatmin edici bir yanıt alamıyorum.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

37. Yoğun duyguların yaşanması gereken durumlarda, genellikle hiçbir şey hissetmediğimi fark ediyorum.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

38. Kendimi elimdeki işe vermek, beni üzüntülü veya endişeli olmaktan korur.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

39. Bir bunalım içinde olsaydım, aynı türden sorunu olan birini arardım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

40. Eğer saldırganca bir düşüncem olursa, bunu telafi etmek için bir şey yapma ihtiyacı duyarım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

ÖZGEÇMİŞ